

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS IR SOCIALINIO DARBO INSTITUTAS

DOVILĖ VIERAITYTĖ
TEISĖS EDUKOLOGIJOS MAGISTRANTŪROS IŠTĚSTINĖS
STUDIJOS

MEDIJŲ INDĖLIS SKATINANT VISUOMENĖS TEISINĮ ŠVIETIMĄ

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovė: doc. J. Dudaitė

VILNIUS, 2020

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

2020-04-27

Vilnius

Aš, Mykolo Romerio universiteto (toliau – Universitetas),
ėdukologijos ir socialinio darbo fakulteto, Teisės edukologijos studijų programos
(fakulteto / instituto, programos pavadinimas)

studentas(-ė) Dovilė Dieraitytė,
(vardas, pavardė)

patvirtinu, kad šis magistro baigiamasis darbas

„Medijų indėlis skatinant visuomenės teisingą
įvairumą“.

1. Yra atliktas savarankiškai ir sąžiningai;
2. Nebuvo pristatytas ir gintas kitoje mokslo įstaigoje Lietuvoje ar užsienyje;
3. Yra parašytas remiantis akademinio rašymo principais ir susipažinus su rašto darbu metodiniais nurodymais.

Man žinoma, kad už sąžiningos konkurencijos principo pažeidimą – plagijavimą studentas gali būti šalinamas iš Universiteto kaip už akademinės etikos pažeidimą.

[Parašas]
(parašas)

Dovilė Dieraitytė
(vardas, pavardė)

TURINYS

LENTELĖS.....	5
PAVEIKSLAI	6
ĮVADAS.....	8
1. MEDIJŲ APIBRĖŽTIS.....	12
1.1. Medijų samprata	12
1.2. Medijų rūšys	15
2. INTERNETINĖS ŽINIASKLAIDOS APIBRĖŽTIS	17
2.1. Internetinės žiniasklaidos samprata	17
2.2. Internetinės žiniasklaidos vaidmuo šiuolaikinėje visuomenėje	19
3. SOCIALINIŲ MEDIJŲ APIBRĖŽTIS.....	22
3.1. Medijų ir socialinių medijų sąsajos	22
3.2. Socialinių medijų samprata	23
3.3. Socialinių medijų formos	25
3.4. Socialinių medijų sąsajos su švietimu	27
4. TEISINIS ŠVIETIMAS	30
4.1. Visuomenės teisinio švietimo samprata	30
4.2. Teisinis švietimas ir jo įgyvendinimas Lietuvoje.....	32
4.3. Visuomenės teisinis švietimas internetinėje erdvėje	34
5. MEDIJŲ INDĖLIS SKATINANT VISUOMENĖS TEISINĮ ŠVIETIMĄ ANALIZĖ.....	37
5.1. Tyrimo metodologija	37
5.2. Tyrimo metodai ir jų pagrindimas	40
6. SPECIALIZUOTŲ TEISINIŲ PORTALŲ ANALIZĖ	42
7. TEISINIO ŠVIETIMO ASPEKTŲ VARTOJIMO DAŽNIS INTERNETINIUOSE DIENRAŠČIUOSE.....	55
DISKUSIJA.....	64
IŠVADOS	66
REKOMENDACIJOS	68

LITERATŪRA	69
SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA.....	75
SANTRAUKA ANGLŲ KALBA.....	76

LENTELĖS

1 lentelė. Teismai.lt portalo turinio analizės papildymas	43
2 lentelė. Teisesvartai.lt portalo turinio analizės papildymas	45
3 lentelė. Infolex.lt portalo turinio analizės papildymas	47
4 lentelė. Tm.lrv.lt portalo turinio analizės papildymas	48
5 lentelė. E.teismas.lt portalo turinio analizės papildymas	50
6 lentelė. E-tar.lt portalo turinio analizės papildymas	51
7 lentelė. Juristai24.lt portalo turinio analizės papildymas	53
8 lentelė. Raktinių žodžių vartojimo dažnių rezultatai internetiniuose naujienų portaluose	55

PAVEIKSLAI

1 paveikslas. Medijų sampratos modelis	13
2 paveikslas. Masinės komunikacijos sampratos modelis.....	14
3 paveikslas. Internetinės žiniasklaidos sampratos modelis.....	18
4 paveikslas. Interneto vartotojų statistiniai duomenys.....	19
5 paveikslas. Internetinės žiniasklaidos vartotojų statistiniai duomenys	20
6 paveikslas. Lietuvos internetinių naujienų portalų vartotojų statistiniai duomenys.....	21
7 paveikslas. Socialinių medijų sampratos modelis	24
8 paveikslas. Teisinio švietimo elementai	31
9 paveikslas. Visuomenės teisinio švietimo sampratos modelis	32
10 paveikslas. Tyrimo etapų modelis	38
11 paveikslas. Kategorijos – „Teisinė pagalba“ - subkategorijų hierarcinis medis	40
12 paveikslas. Kategorijos – „Teisinis švietimas“ – subkategorijų hierarchinis medis	40
13 paveikslas. Kategorijos - „Teisinė pagalba“ - subkategorijų atsispindėjimas portale Teismai.lt.....	42
14 paveikslas. Kategorijos - „Teisinis švietimas“ - subkategorijų atsispindėjimas portale Teismai.lt. ..	43
15 paveikslas. Kategorijos - „Teisinė pagalba“ - subkategorijų atsispindėjimas portale Teisėsvartai.lt.....	45
16 paveikslas. Kategorijos - „Teisinis švietimas“ - subkategorijų atsispindėjimas portale Teisėsvartai.lt.....	45
17 paveikslas. Kategorijos - „Teisinė pagalba“ - subkategorijų atsispindėjimas portale Infolex.lt	46
18 paveikslas. Kategorijos - „Teisinis švietimas“ - subkategorijų atsispindėjimas portale Infolex.lt	47
19 paveikslas. Kategorijos - „Teisinė pagalba“ - subkategorijų atsispindėjimas portale Tm.lrv.lt.....	48
20 paveikslas. Kategorijos - „Teisinis švietimas“ - subkategorijų atsispindėjimas portale Tm.lrv.lt	48
21 paveikslas. Kategorijos - „Teisinė pagalba“ - subkategorijų atsispindėjimas portale E.teismas.lt	49
22 paveikslas. Kategorijos - „Teisinis švietimas“ - subkategorijų atsispindėjimas portale E.teismas.lt.....	50
23 paveikslas. Kategorijos - „Teisinė pagalba“ - subkategorijų atsispindėjimas portale E-tar.lt.....	51
24 paveikslas. Kategorijos - „Teisinis švietimas“ - subkategorijų atsispindėjimas portale E-tar.lt.	51
25 paveikslas. Kategorijos - „Teisinė pagalba“ - subkategorijų atsispindėjimas portale Juristai24.lt. ...	52

26 paveikslas. Kategorijos - „Teisinis švietimas“ – subkategorijų atspindėjimas portale Juristai24.lt.....	52
27 paveikslas. Kategorijos - „Teisinė pagalba“ - subkategorijų atspindėjimas portale Teisespartneris.lt.....	53
28 paveikslas. Kategorijos - „Teisinis švietimas“ - subkategorijų atspindėjimas portale Teisespartneris.lt.....	54
29 paveikslas. Valstybinės garantuojamos pagalbos aspektų straipsnių dažnis Delfi, 15min, Alfa internetiniuose naujienų portaluose.....	56
30 paveikslas. Teisinio konsultavimo aspektų straipsnių dažnis Delfi, 15min, Alfa internetiniuose naujienų portaluose.....	57
31 paveikslas. Teisinio informavimo aspektų straipsnių dažnis Delfi, 15min, Alfa internetiniuose naujienų portaluose.....	58
32 paveikslas. Visuomenės teisinio švietimo aspektų straipsnių Delfi, 15min, Alfa internetiniuose naujienų portaluose.....	59
33 paveikslas. Teisinio švietimo ugdymo kontekste aspektų straipsnių dažnis Delfi, 15min, Alfa internetiniuose naujienų portaluose.....	60
34 paveikslas. Teisinio švietimo elektroninėje erdvėje aspektų straipsnių dažnis 15min, Delfi, Alfa internetiniuose dienraščių portaluose.....	61
35 paveikslas. Specializuotų teisinių portalų aprašomi teisinės pagalbos aspektai.....	62
36 paveikslas. Specializuotų teisinių portalų aprašomi teisinio švietimo aspektai.....	62
37 paveikslas. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos subkategorijų dažnis.....	63
38 paveikslas. Teisinio švietimo subkategorijų dažnis.....	63

IVADAS

Temos aktualumas. XXI amžiuje, kai technologijos pasiekė aukščiausią tašką, sunku įsivaizduoti, kaip žmonės gyveno be išmaniųjų telefonų, spalvotų televizorių, interneto ir kitų technologijų, užkariaujančių visą pasaulį. Medijos samprata dažniausiai asocijuojama su žurnalistika, spauda bei televizija. Medijų ir informacinio raštingumo ugdymo metodinėje knygoje, medijos yra apibūdinamos, kaip masinės komunikacijos priemonės, kurios yra sukurtos pasiekti kuo platesnę auditoriją (Ugdymo plėtros centras, 2015). Besivystant technologijoms vienas medijas keitė kitos, sparčiai augančiam interneto vartotojų skaičiui, kuriantis naujiems tinklams, medijos naudojamos tam tikrus kanalus, kurie apima televiziją, internetą, spaudą, gali skleisti žinutę, bei teikti informaciją plačiai žmonių auditorijai. Remiantis KANTAR atliktos Medijos tyrimų apžvalgos 2018 m. duomenimis, interneto vartotojų skaičius nuo 2014 m. iki 2018 m. išaugo 7%. Taip pat interneto naudojimas dienos metu skirtingose amžiaus grupėse nuo 2014 m. iki 2018 m. padidėjo. Nuo 15 – 29 m. pakilo 5%, nuo 30 – 49 m. pakilo 19 %, nuo 50 – 74 m. pakilo 16 %. Internetas bei kitos skaitmeninės technologijos, tapo neatskiriama žmogaus gyvenimo dalimi. Kiekvieną dieną žmogus prie internetinių portalų praleidžia daugybę laiko. Pirmiausiai žvelgiant į interneto apibrėžimą, galima išskirti dvi sąvokas. Pirma sąvokos reikšmė siejama su kasdieniniu interneto naudojimu, internetas apibūdinamas kaip pasaulinė kompiuterinių tinklų sistema, jungianti kompiuterių tinklus, leidžiančius dalintis informacija ir komunikuoti su kitais vartotojais (Cambridge Dictionary, 2019). Antra interneto sąvokos reikšmė yra siejama su interneto naudojimu komerciniams tikslams internetas apibūdinamas kaip tai pasaulinė kompiuterių tinklų sistema, lankytis įmonių tinklalapiuose, komunikuoti naudojant elektroninius laiškus ir kita (Cambridge Dictionary, 2019). Vieni domisi pasaulio naujienomis, kiti bendrauja tarpusavyje, su verslo partneriais ar klientais. Internetinė žiniasklaida yra viena iš medijų atšakų, kurią galima būtų interpretuoti, kaip popierinės spaudos, elektroninį variantą, galima pateikti keletą pavyzdžių, tokių kaip 15min, Delfi, Alfa.lt, kurios yra vienos iš populiariausių naudojamų internetinės žiniasklaidos portalų Lietuvoje, jie yra pasiekiami visuomenei, juose skelbiamos naujausios žinios, vartotojai gali rasti įvairios informacijos. Remiantis UAB „Gemius Baltic“ atliktais tyrimo duomenimis, daugiausiai laiko 2020 m. Saulio mėn. vartotojai daugiausiai praleido tokiuose portaluose, kaip Delfi, 15min, tv3.lt, skelbiu.lt, lrytas.lt. Išgirdę žodį socialinė medija, žmonės tai asocijuoja su internetu bei internetiniais portalais, tinklais ar tinklalapiais. Tačiau šiais laikais socialinės medijos apima labai sferų pradedant socialiniais tinklais kaip „Facebook“, „Twitter“, skirtus komunikacijai bei informacijos dalijimuisi ir baigiant medijų vartojimu versle, siekiant parduoti tam tikrą prekę ar paslaugą internete ar kuriant prekinio ženklo reklamą. Socialinių medijų pagalba žmogus gali sužinoti kokie įvykiai šiuo metu vyksta pasaulyje ar koks yra artimiausias skrydžio bilietas. Anot K. Dlamini (2017), socialinės medijos per daugelį metų tapo patikimas informacijos šaltinis bei platforma, kuriuose organizacijos gali bendrauti su auditorija (K. Dlamini, 2017). Medijų dėka žmonės gali bendradarbiauti,

komunikuoti, dalintis įvairia informacija, dalyvauti seminaruose, konferencijose. Pasak R. Prakapo ir D. Prakapienės (2018), šiuolaikinėje visuomenėje vystantis technologijoms, kuriantis medijoms atsirado daugiau galimybių bendrauti, tarpusavyje keistis informacija, bei palaikyti santykius nepaisant tautybės, valstybių sienų, tautybių ypatumų, taip pat naudotis technologijomis bei medijomis įvairiose srityse (Prakapas R., Prakapienė D., 2018). Socialiniais tinklais žmonės naudojami dėl daugybės priežasčių. Pirmiausia tai komunikacijos, bendravimo priemonė. Socialiniai tinklai labai dažnai naudojami informacijos paieškai, susipažinimui apie įvairius įvykius, naujienas. Medijos pasiekė ir teisinį švietimą, sukurdamos prieigą, kurioje žmonės lengvai rastų tam tikrą teisinę informaciją. Internetas ne tik leidžia žmonėms pasiekti ir rasti informaciją, tačiau palengvina teismų veiklų operatyvumą. Kaip teigia Kauno apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus pirmininkas D. Kantaravičius (2019), žiniasklaida gali filmuoti ir fiksuoti teismo sprendimo paskelbimą, internete sekti bylos eigą bei susipažinti su teismo sprendimu (D. Kantaravičius, 2019). „*Nuo 2013 m. portale e.teismas.lt teismo procesą sekti ir dokumentus tvarkyti galima neišeinant iš namų.*“ (D. Kantaravičius, 2019). Šiuo metu vartotojai internete gali rasti įvairių specializuotų teisinės informacijos portalų, kurie turi didelę įvairios teisinės informacijos bazę, kuri yra naudinga visuomenei. Tai pabrėžia ir Vilniaus apylinkės teismo teisėjas M. Kursevičius (2019), teigdamas, jog kiekvienas asmuo, norintis sužinoti bylos nagrinėjimo laiką ir datą, bei kuris teisėjas priims sprendimą, sužinoti, kas jo lauks teismo salėje, tai gali padaryti naudodamiesi portalo teismai.lt nuorodomis (M. Kursevičius, 2019). Kaip teigiama Visuomenės teisinio švietimo programos nutarime (2016), teisinis švietimas visuomenėje yra svarbus siekiant užtikrinti, jog kiekvienas asmuo suvoktų savo teisių ir pareigų tarpusavio ryšį ir geriau prisitaikytų prie teisės normų (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 – 2024 metų Visuomenės teisinio švietimo programos nutarimas, 2016). Visuomenės teisinis švietimas yra svarbus visiems asmenims, nepaisant jų pajamų dydžio, socialinės padėties, amžiaus. Kai žmogus negauna reikiamos teisinės pagalbos, tai gali sukelti tam tikrą socialinę atskirtį. Kiekvienas asmuo turi suvokti, kaip jo gyvenimą veikia teisė bei sugebėti spręsti teisinius problemas ir pasinaudoti pagrindinėmis įstatymų teikiamomis apsaugos bei pagalbos priemonėmis.

Temos naujumas/ištirtumas. Teisinis švietimas daugiausiai akcentuojamas mokyklų ar kitų ugdymo įstaigų kontekste. Didžioji dalis atliktų tyrimų, kuriuose yra tiriamas tam tikras teisinio švietimo įgyvendimo modelis ar ypatumai, yra susiję su pedagogų, tėvų bei mokinių teisiniu švietimu, taip pat akcentuojamas ir ugdymo dalyvių bendradarbiavimo aspektas. Tuo tarpu medijos samprata ir tam tikri aspektai yra tiriami verslo srityje, piliečių raštingumo klausimu. Dr. R. Prakapas ir R. Žilinskienė (2009), akcentuoja pedagogų požiūrį į teisinio švietimo integravimą bendrojo lavinimo mokyklose. Atlikus pedagogų apklausą, tyrimo rezultatai parodė, jog teisinis švietimas yra aktualus ugdymo įstaigose, be to yra akcentuojama, jog teisinio švietimo įgyvendinimą ugdymo įstaigose lemia mokytojų profesinis pasirengimas vykdyti teisinį ugdymą (R. Prakapas ir R. Žilinskienė 2009). Tačiau tyrimų

apie visuomenės teisinių žinių ir teisinio švietimo galimybes, konsultacijų gavimą, naudą medijose ir teisinės informacijos pobūdžio portaluose, mokslinėse publikacijose neaptikta. Tačiau visuomenės suvokimą apie teisę bendraja prasme ir teisinės žinias, nagrinėjo užsienio mokslininkai P. Pleasence, N. Balmer ir C. Denvir (2015). Tyrimu buvo norima išsiaiškinti žmonių teisinių žinių lygį, ar jie yra susidūrę su teisinėmis problemomis, kurių metu reikalingos teisinės žinios bei kaip jie supranta pačią teisę. Atlikto tyrimo rezultatai parodė, jog 32% apklaustųjų per 18 mėnesių yra susidūrę su viena ar daugiau teisinių problemų, o per 36 mėnesių laikotarpį skaičius išaugo iki 43% ir tik 59% respondentų supranta savo, kaip asmens teises. Tyrime apžvelgtas ir interneto naudojimas sprendžiant teisinės situacijas. Tačiau naudojantis internetu ir jame esančia informacija, iš viso buvo išsprendžiama tik 24% teisinio pobūdžio problemų, konfliktų bei situacijų (P. Pleasence, N. Balmer ir C. Denvir, 2015). Taip pat J. Samuolytė, J. Aleknevičienė ir R. Valutytė (2011), atliko tyrimą apie pirminę ir teisinę pagalbą, jos prieinamumą visuomenei. Atlikto tyrimo duomenys parodė, jog teisinė pagalba yra suteikiama greitai (51%) ir efektyviai (7 %). Kalbant apie pagalbos suteikimo priemones, didžioji dalis respondentų (48%), patogiausia pagalbos priemone išrinko internetą, spaudą ir televiziją (J. Samuolytė, J. Aleknevičienė ir R. Valutytė, 2011). Kalbant apie interneto, kaip vienos iš medijų formų, naudojimą ir teigiamą poveikį švietimui, Pew Research Center (2014), atlikto tyrimo duomenimis, kuriame ištirtos 32 valstybės, tiek Europoje, Afrikoje, Azijoje, Šiaurės Amerikoje ir Pietų Amerikoje, interneto naudojimas bei jo įtaka švietimui, santykims, ekonomikai, politikai ir moralei, net 68% respondentų pasisako už tai, jog internetas teikia teigiamą poveikį švietimui bei mokymuisi. Medijos ir teisinis švietimas yra gana naujas sąvokų rinkinys. Medijos visuomenės teisiniam švietimui yra kaip lengva, greita bei priinama informacijos gavimo priemonė, supažindinanti su žmones su esama teisine sistema, struktūra, egzistuojančiais įstatymais. Medijos yra populiarios tarp vartotojų. Šis tyrimas padeda atskleisti ir parodyti naujas medijas, teisinius portalus, jų galimybes bei naudą visuomenei teisinio švietimo klausimais.

Tikslas. Šio darbo tikslas yra nustatyti medijų indėlį skatinant visuomenės teisinį švietimą.

Objektas. Šio darbo objektas yra medijų indėlis skatinant visuomenės teisinį švietimą.

Uždaviniai:

- Apibūdinti medijų sampratą bei tipus;
- Aprašyti internetinės žiniasklaidos ypatybes ir jos vaidmenį šiuolaikinėje visuomenėje;
- Apibūdinti socialines medijas ir jų tipus;
- Apibūdinti teisinio švietimo sampratą ir jo įgyvendinimą Lietuvoje;
- Išanalizuoti specializuotų teisinių portalų skelbiamą informaciją;
- Išanalizuoti teisinio švietimo terminų naudojimo dažnį internetiniuose dienraščių portaluose;

Mokslinė problema. Kaip teigia ir patys teisininkai, vis daugiau žmonių kreipiasi norėdami gauti teisinę informaciją ar užbaigti ilgas teismines procedūras. Pasak teisininko A. Norkūno (2014), teisinio švietimo ir teisinių žinių lygis šalyje yra žemas, todėl dėl šios priežasties auga klientų, besikreipiančių dėl ilgų teisminių procesų, skaičius. Teisininkas tai sieja su tuo, jog asmenys nežino savo pareigų bei teisių (A. Norkūnas, 2014). Teisinių žinių svarba išryškėja būtent tik tuomet, kai asmuo susiduria su specifine ar neplanuota teisine situacija, įvykiu, ar problema, kuriai išspręsti reikia bendrojo teisinio išprusimo, pavyzdžiui nuomojantis būstą, skyrybų atveju, atleidžiant iš darbo. Teisinis švietimas visuomenėje yra svarbus aspektas norint sudaryti tinkamas sąlygas bei galimybes visiems asmenims gauti reikalingų teisinių žinių, teisinės informacijos, gauti teisinę konsultaciją ar kitokią teisinę pagalbą. Atsiradus medijoms, internetui, specializuotiems teisiniams portalams ir kitais internetiniais saitais, vis daugiau įvairios teisinės informacijos teikiančių portalų. Kadangi žmonės prie medijų praleidžia daug laiko, teisinės informacijos sklaida naudojantis medijų kanalais yra puikus būdas tiek šviesti visuomenę, tiek žmonėms lengvai rasti reikiamą teisinę informaciją, dokumentų šablonus, kodeksus ir daugybę kitos teisminės korespondencijos. Šiame darbe nagrinėjami šie probleminiai klausimai - kokią vaidmenį atlieka medijos žmogaus gyvenime bei švietime ir kaip medijos prisideda prie visuomenės teisinio švietimo? Ar medijos yra patikimas ir tinkamas teisinio švietimo šaltinis?

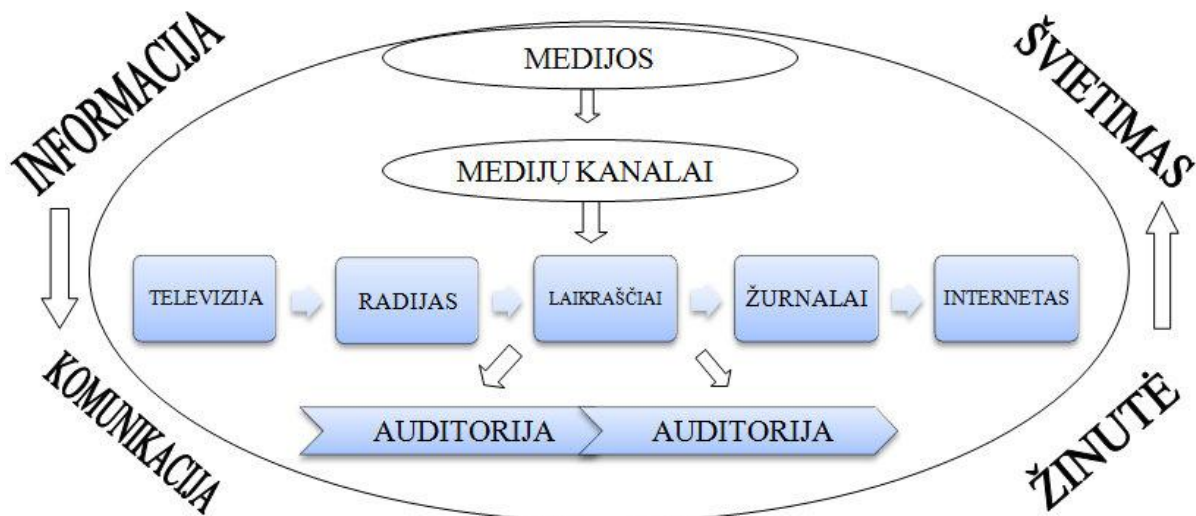
1. MEDIJŲ APIBRĖŽTIS

1.1. MEDIJŲ SAMPRATA

Medijų samprata susideda iš dviejų sąvokų – medijos bei masinė komunikacija. Medijos yra kaip tam tikri kanalai, kuriais yra perduodama informacija, tam tikra žinutė, o masinė komunikacija yra procesas, kuriuo naudojantis medijų tinklais visuomenę, vartotojus pasiekia informacija.

Taip teigia ir I. Nevinskaitė (2011), apibūdinanti mediją, kaip komunikacijos priemonę arba kanalą, naudojamą saugoti ir, arba perduoti informaciją (I. Nevinskaitė, 2011). Pagal Kembridžo žodyną (2019), medijos (angl. media), gali apibūdinamos, kaip skirtingi metodai, tokie kaip radijas, televizija, laikraščiai bei internetas, naudojami perduoti tam tikrą informaciją gausiai auditorijai (Cambridge Dictionary, 2019). Pagal verslo žodyną (2019), medijos sąvoka yra apibūdinama, kaip ryšio kanalas, per kurį yra skleidžiamos įvairios naujienos apie pramogas, švietimą, reklaminės žinutės, taip pat kuriam priskiriami tokie masinių medijų kanalai kaip televizija, laikraščiai, žurnalai, radijas, skelbimų lentos bei internetas (Business Dictionary, 2019).

Žodžių junginį masinė komunikacija galima išskirstyti į žodžius masė ir komunikacija. Pagal I. Nevinskaitę (2011), masinės komunikacijos sąvokų išskyrimą aiškinanti, jog masė apibūdinama, kaip mastas, didelis kiekis, plati aprėptis, o komunikaciją medijų kontekste galima apibrėžti, kaip pranešimų perdavimą (I. Nevinskaitė, 2011). Medijas, kaip komunikacijos priemonę pabrėžia ir Roger D. Wimmer ir Joseph R. Dominick (2010), teigdami, jog medijos nurodomos kaip komunikacijos priemonės, kurios tuo pat metu geba pasiekti didelę žmonių auditoriją, naudojant tokias priemones kaip radijas, televizija, laikraščiai, žurnalai, skelbimų lentos, filmai, knygos bei internetas (R. D. Wimmer, J. R. Dominick, 2010). Pagal S. Biagi (2013), komunikacija, tai bendravimas vykstantis tarp asmens ar grupės žmonių ir didelės žmonių auditorijos, naudojant medijų kanalus (S. Biagi, 2013). Taip teigia ir R. Lorimer (2002), masinė komunikacija, yra komunikacija, kuri vyksta naudojantis filmų, laikraščių, transliavimo priemonės, tai masinės informacijos ir pramogų platinimo kūrinys (R. Lorimer, 2002).

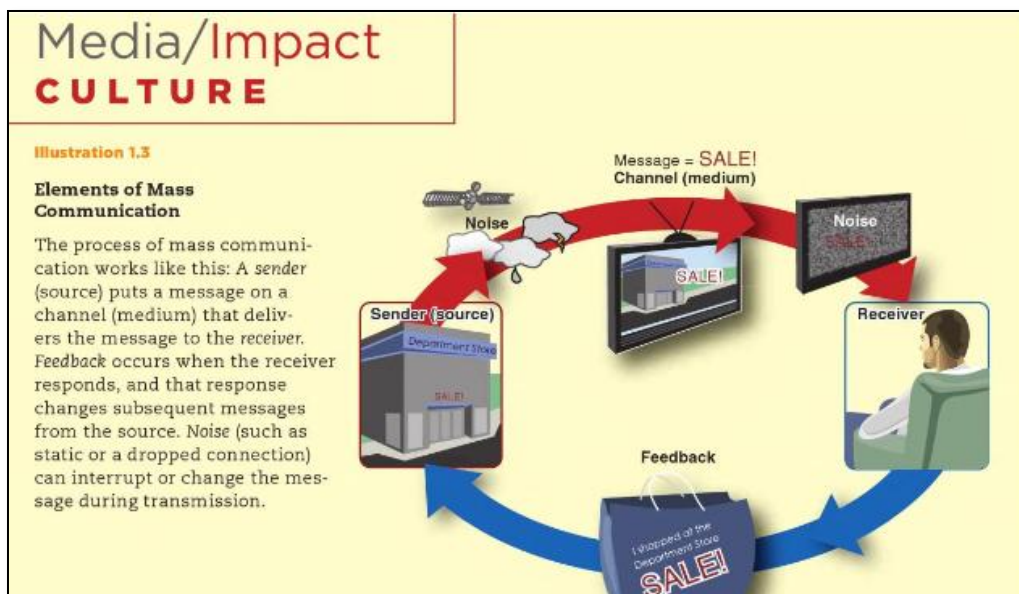
1 pav. Masinių medijų sampratos modelis (sudaryta darbo autorės).

Iš sudaryto medijų sampratos modelio (žr. 1 pav.), galima išskirti tris pagrindinius veiksniai tai medijų kanalus, pagrindines medijų funkcijas – švietimą bei informavimą, komunikaciją bei žinutės perdavimą bei pagrindinę medijų tikslinę grupę – auditoriją.

Pirmiausiai, atsižvelgiant į medijų apibrėžimą ir medijų tikslą, tai yra skleisti tam tikrą informaciją, žinutę didelei žmonių auditorijai, medijų priemonės bei rūšys, yra vienas iš pagrindinių elementų, siekiant skleisti informaciją, perduoti visuomenei tam tikrą žinutę, užtikrinti komunikacijos procesą, teikiant galimybę žmonėms priimti informaciją, ją dalintis arba nesidalinti, reikšti savo nuomonę bei išvalgas. Kalbant apie priemones, kaip galima matyti ir iš pateikto medijų sampratos modelio (žr. 1 pav.), galima išskirti pagrindines penkias priemones, kurias sudaro televizija, radijas, laikraščiai, žurnalai bei internetas. Šios priemonės plačiau komentuojamos bus 1.2. skyriuje.

Kitas, ne mažiau svarbus veiksnys medijų sampratoje yra pagrindinės medijų funkcijos tai informavimas, komunikacija, švietimas bei žinutės perdavimas. Kaip minėta pradžioje, vykstant masinei komunikacijai bei medijų kanalų pagalba, tam tikra informacija visuomenei yra visapusiškai pasiekama ir prieinama. Informacijos srautas ir tematika gali būti įvairaus pobūdžio apimanti politiką, švietimą, ekonomiką, verslą, teisę ir daug kitų temų, perduodant tam tikrą žinutę visuomenei yra suteikiama tam tikra švietimo galimybė, žmonės gali šviestis, skaityti informaciją, komunikuoti, bendrauti, platinti ar dalintis su kitais visuomenės nariais, komentuoti, vertinti.

Pagrindinis veiksnys medijų sampratos elementas tai yra auditorija, kuriai medijų procese yra teikiamas didžiausias dėmesys, nes visa informacija, žinios yra pateikiamos visuomenei, šiuo atveju auditorijai, kuriai naujausia informacija yra greitai pasiekama naudojantis bet kuriuo medijų kanalu.

2 pav. Masinės komunikacijos modelis

Šaltinis: Biagi, 2013, p. 9.

Iš masinės komunikacijos modelio (žr. 2 pav.), kurį pateikia S. Biagi (2013), galima išvelgti pagrindinius penkis elementus, sudarančius masinės komunikacijos procesą:

- Siuntėjas (angl. Sender) – apibūdinamas, kaip vieta, šaltinis, kuris siunčia perduoda informaciją, žinutę, naudodamas tam tikrą medijų kanalą.
- Triukšmas (angl. Noise) – apibūdinamas, kaip tam tikras veiksnys, galintis trikdyti komunikacijos procesą. (Tinklo, interneto ryšys, televizijos transliacijų ryšio trikdžiai).
- Kanalas (angl. Channel/Medium) – apibūdinamas, kaip tam tikras medų kanalas, kuriuo yra perduodama informacija, žinutė. (Televizija, internetas, radijas, spauda).
- Gavėjas (angl. Receiver) – apibūdinamas, kaip vieta, kurią pasiekia tam tikra informacija, žinutė, pvz. televizorius.
- Grįžtamasis ryšys (angl. Feedback) – apibūdinamas, kaip atsiliepimas, atsakas į tam tikrą informaciją, žinutę. (S. Biagi, 2013).

Iš pateiktų modelių, bei sąvokų galima išvelgti, jog šiuo technologijų vystymosi laikotarpiu medijos, naudodamos šaltiniais, priemonėmis, apimančias nuo radijo iki interneto ryšio, gali bet kuriuo metu ir bet kada pasiekti visuomenę, perduodami informaciją, tuo pačiu šviesdami tam tikrais klausimais, skelbiantis naujienas, aktualias visuomenės nariams, koncertuodamiesi į žinutės paskleidimą plačią žmonių auditoriją.

Apibendrinant galima teigti, jog medijos neatsiejamos nuo visuomenės informavimo, tam tikro žinutės skleidimo visuomenei, medijų kanalų pagalba reikiama informacija bei naujienos yra prieinamos kiekvienam. Masinės komunikacijos dėka, žmonės gali išgirsti, dalintis žinute, ją įvertinti.

1.2. MEDIJŲ RŪŠYS

Nuolat vykstančiam technologijų vystymosi procesui, bei technologijų įtakai besivystančiai visuomenei, medijų kanalai keitėsi iš tradicinių į naujus. Kiekviena iš šių rūšių prisideda užtikrinant medijų funkcijas tai įvairaus turinio informacijos sklaidimas visuomenei bei visuomenės švietimas. Atsižvelgiant į visuomenės ir pasaulio vystymąsi, technologijų kūrimasi ir veržimasi, S. Biagi (2013), išskiria šias medijų rūšis, kurias dar įvardija, kaip „medijų verslus“:

- Laikraščiai (angl. Newspapers)
- Knygos (angl. Books)
- Žurnalai (angl. Journals)
- Filmai (angl. Movies)
- Televizija (angl. Television)
- Internetas (angl. Internet) (S. Biagi, 2013).

Plečiantis medijoms, jų kanalams, atsiradus internetinio ryšio tinklams, socialinėms medijoms, reklamai, žinutės perdavimui ar visuomenės informavimui, galima išskirti ir šias medijų rūšis, kurias išskyrė R.Agrawal (2019):

- Spausdintinė (angl. Print) – tai spausdintinės formos priemonės, skirtos skleisti žinias, suteikti visuomenei įvairios informacijos. Spausdintinėms medijoms priklauso žurnalai, laikraščiai bei knygos.
- Elektroninės transliacijos (angl. Electronic broadcasting) – tai elektroninės transliacijos priemonės, kuriose pasitelkus vizualines ir garso priemones yra perduodama informacija. Elektroninėms transliacijoms priklauso televizija, radijas.
- Atviros erdvės medija (angl. Outdoor) – tai priemonės esančios ne tam tikrame įrenginyje, tačiau atviroje, kiekvienam prieinamoje vietoje. Atviroioms medijoms priklauso skelbimų lentos, plakatai, reklamjuostės.
- Tranzitinė (angl. Transit) – tai priemonės, kuriose didžiausias dėmesys yra skiriamas tam tikrai tam tikro produkto ar produktų reklamai, ne tik televizijoje ar kitame medijų kanale, tačiau viešose miestų vietose, autobusuose, kitose viešojo transporto vietose. Tranzitinėms priemonėms priklauso reklamos autobusuose, taksi ir geležinkeliuose.
- Skaitmeninė (angl. Digital) – tai skaitmeninės medijos, dar vadinamos naujosiomis medijomis, glaudžiai susijusios su internetu bei socialinėmis medijomis, internetiniais portalais. Šios rūšies medijoms priklauso tokios priemonės kaip socialinės medijos, socialiniai tinklai, elektroniniai laišakai, interneto svetainės, forumai, elektroninės knygos, tinklaraščiai, vaizdo įrašai, virtuali realybė, transliacijos, dar vadinamos podkastais, transliacijos internete (R.Agrawal, 2019).

Apibendrinant galima teigti, jog medių kanalai, rūšys, padeda įgyvendinti medių tikslą ir masinės komunikacijos procesą, užtikrindami, jog naudojantis išvardintais medių kanalais, vyks informacijos sklaida, švietimas, tam tikros žinutės ištransliavimas. Skirtingų medių kanalų dėka reikalinga informacija visuomenę pasiekia greičiau ir lengviau. Medių ir masinės komunikacijos proceso pagalba, visuomenei teikiami šaltiniai, kuriais žmonės gali sužinoti naujų dalykų, lavinti savo žinias, o technologijų vystymasis ir naujų medių kanalų atsiradimas suteikė galimybę informaciją gauti greičiau ir lengviau, negu anksčiau, kai medijos dar buvo tik spausdintinės telegramos.

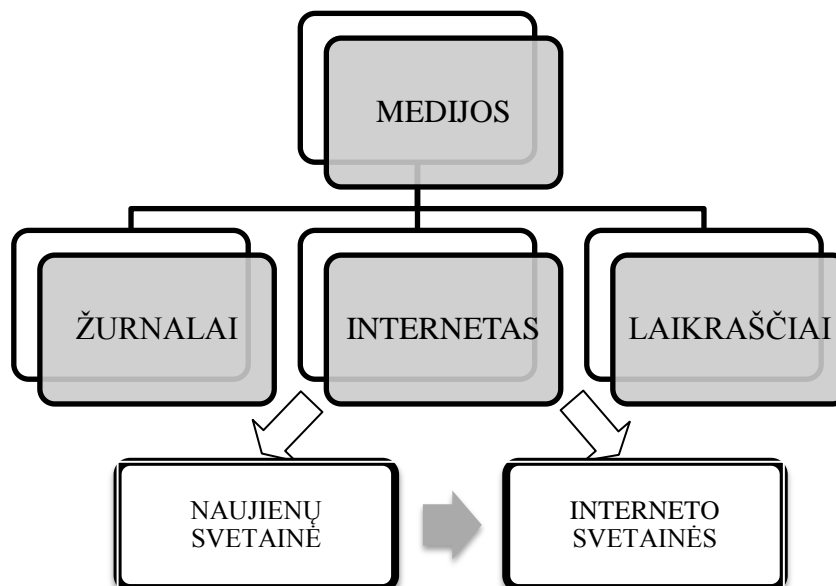
2. INTERNETINĖS ŽINIASKLAIDOS APIBRĖŽTIS

2.1. INTERNETINĖS ŽINIASKLAIDOS SAMPRATA

Pirmiausiai internetinės žiniasklaidos sampratą galima išskirti pagal kombinaciją iš keletos medijų tipų, kurie augant vartotojų skaičiui interneto erdvėse ir interneto populiarumui, perėjo į internetinę erdvę, ir kurie lėmė internetinės žiniasklaidos atsiradimą. Internetas, bei žiniatinkliai turėjo stiprią įtaką technologijų medijų ir žiniasklaidos vystymuisi bei pažangai. Interneto atsiradimas lėmė tolimesnių technologijų bei išradimų eigą bei procesą. Kitas nemažiau svarbus veiksnys davęs pradžią interneto kūrimuisi ir vystymuisi, yra Saitynas, dar vadinamas pasauliniu tinklu, (angl. World Wide Web). Britanikos enciklopedijoje, saitynas yra apibūdinamas, kaip pirmaujanti informacijos paieškos internete paslauga, kuri suteikia vartotojams prieigą prie dokumentų, apimančių paveikslus, garsus, kurie yra sujungti hipertekstais arba hiperlinkais (nuorodomis) (Encyclopedia Britanica, 2020).

Tai pabrėžia ir Z. Ahmad ir M. Buyong (2017), teigdami, jog interneto plėtra ir Web 2.0 technologijos tobulėjimas, pakeitė žmonių bendravimą, komunikaciją bei informacijos paiešką. Šis fenomenas apima naujienų prieinamumą žmonėms (Z. Ahmad ir M. Buyong, 2017). Tam pritaria ir Ž. Pečiulis (2014), teigdamas, jog XXI amžius tai revoliucijos amžius, kuomet atsiranda internetas, mobilusis internetas, tinklaraščiai, Google naujienų robotai, tokios platformos, kaip Youtube, Twitter, atsiranda išmaniosios ryšio priemonės, belaidis interneto ryšys (Ž. Pečiulis, 2014). Internetas yra vienas iš greičiausių medijų kanalų, kuris gali skleisti informaciją didelei asmenų auditorijai per įvairius portalus, svetaines, tinklus. Tai pabrėžia ir P.O. Ohiagu (2011), apibūdinantis internetą, kaip greitkelį, bei greičiausiai augantį medijų kanalą, kuris nėra tik medijų kanalas, tačiau ir globalus kanalas, suteikiantis galimybę informacijos sklaidai visame pasaulyje (P. O. Ogiagu, 2011).

Internetinę žiniasklaidą galima laikyti interaktyvia, nauja žiniasklaidos rūšimi virtualioje erdvėje, kuri leidžia skaityti įvairius straipsnius, sekti naujienas. Tai pabrėžia ir M. Deuze ir S. Paulussen (2002), teigdami, jog daugėjant internetinių naujienų leidinių skaičiui, galima teigti, jog internetas paskatino naujos žiniasklaidos rūšies atsiradimą. Ši nauja žiniasklaidos rūšis, vadinama internetine žiniasklaida, kurią nuo kitų žiniasklaidos formų galima išskirti šiomis savybėmis – interaktyvumu, universalumu ir hipertekstualumu (M. Deuze, S. Paulussen, 2002). A. Balčytienė (2006), internetinę žiniasklaidą apibūdina, kaip visuomenės informavimo priemonę, išsiskiriančia informacijos kaupimo priemonėmis, duomenų bazėmis, archyvais, sistemomis, informacijos atnaujinimu. Teigia, jog internetinės žiniasklaidos pagrindinis tikslas atnaujinti ir keisti informaciją (A. Balčytienė, 2006).

3 pav. Internetinės žiniasklaidos sampratos modelis (sudaryta darbo autorės)

Iš pateikto internetinės žiniasklaidos modelio, (žr. 3 pav.) galima išskirti pagrindinius internetinės žiniasklaidos sampratos elementus – medijų kanalus, laikraščius, žurnalus bei internetą, taip pat naujienų svetaines, interneto svetaines.

Pirmiausiai, kaip ir buvo kalbama 1.2 skyriuje, yra išskiriamos pagrindinės penkios medijų rūšys, kalbant apie internetinę žiniasklaidą, jos ištakas, bei elementus, pasirinkti trys medijų tipai – žurnalai, internetas, bei laikraščiai. Interneto naudojimo sruto didėjimas ir kitų internetinių technologijų plėtojimas, turėjo įtakos, jog vis daugiau žmonių naudojami tiek internetu, tiek internetiniais naujienų svetainėmis, siekdami rasti reikiamą informaciją ir kita.

Kitas svarbus veiksnys, kuriuo remiantis galima teigti, jog iš jo kilo internetinė žiniasklaida, yra tai, jog perėjus į internetinio ryšio fazę, susikuria trys šakos, kurias galima sieti su internetinės žiniasklaidos įsitvirtinimu visuomenėje, tai naujienų svetainės, internetiniai portalai, internetiniai dienraščių portalai. Kalbant apie naujienų svetaines, jas galima apibūdinti, kaip tam tikrus portalus, kuriuose skelbiamos įvairios, naujausios naujienos, bei kurios yra periodiškai, nuolatos atnaujinamos. Remiantis eBiz (The eBusiness) portalo duomenimis, išrinktos šios penkios pačios populiariausios 2020 m. Vasario mėnesio naujienų svetainės – Yahoo! News, Google, HuffingtonPost, CNN ir New York Times.

Kitas svarbus veiksnys, kuriuo remiantis galima teigti, jog iš jo kilo internetinė žiniasklaida, tai internetinių svetainių atsiradimas bei sukūrimas. Pagal Kembridžo žodyną (2020), internetinę svetainę galima apibūdinti, kaip tam tikrą informacijos apie įvairius subjektus, kurį skelbia vienas žmogus arba organizacija, puslapių rinkinys, susidedantis iš nuotraukų, vaizdo ar garso įrašų (Cambridge Dictionary, 2020). Internetinę svetainę asmuo gali pasiekti naudodamas bet kokį įrenginį, kuriame yra pasiekiamas

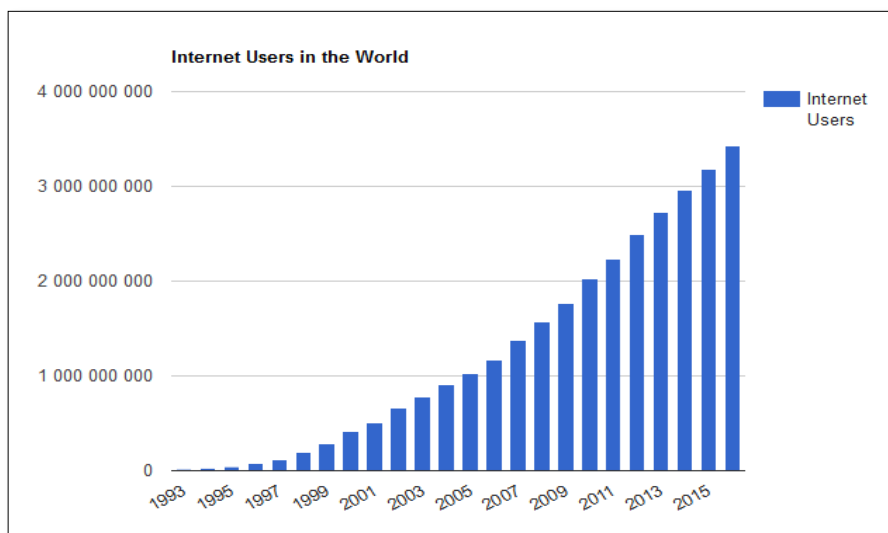
interneto ryšys. Internetinės svetainės apima daug sričių bei subjektų nuo prekės ženklo parduotuvių iki mokslinių straipsnių ar šaltinių bazių svetainių. Internetinės svetainės pvz. Google, Youtube, Amazon.

Galima daryti prielaidą, jog internetinės žiniasklaidos atsiradimui turėjo įtakos besikeičiančios technologijos, interneto technologijų vystymasis. Visuomenė vis dažniau renkasi ne popierinę spaudą, o informacijos ieško internete.

2.2. INTERNETINĖS ŽINIASKLAIDOS NAUDOJIMAS VISUOMENĖJE

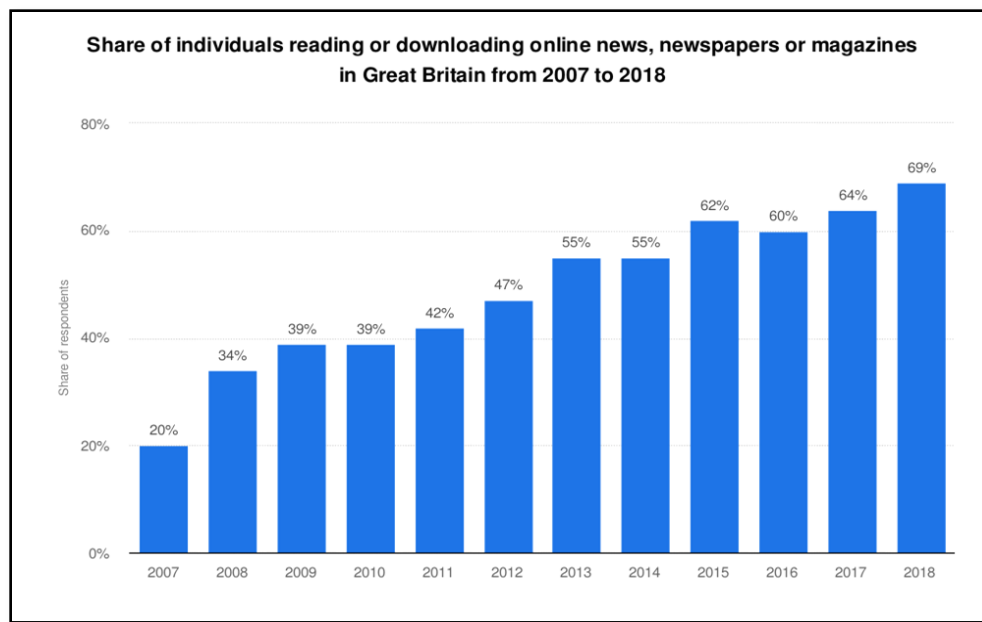
Internetinės žiniasklaidos sampratą galima interpretuoti, kaip visuomenės informavimo priemonę, į kurią susieina trys medijų kanalai – internetas, laikraščiai bei žurnalai. Internetinė žiniasklaida, internetinės svetainės ir naujienų portalai yra pasiekiami kiekvienam vartotojui, todėl augant interneto vartotojų srautui, ne tik Lietuvos, bet ir pasaulio mastu, vis daugiau žmonių lankosi internetinių dienraščių svetainėse, bei kituose įvairaus pobūdžio internetinės žiniasklaidos portaluose. Kaip teigia L.Rajendran ir P. Thesinghaja (2014), jog internetas gali būti naudojamas bet kuriuo laiku ir bet kurioje vietoje negaištant laiko ieškant, bei norint surasti reikiamą informaciją. Asmuo naudodamas bet kokį interaktyvųjį įrenginį – telefoną, planšetę, kompiuterį, turi galimybę sužinoti viso pasaulio naujienas greičiau, patogiau bei paprasčiau. Per pastaruosius dešimtmečius net 90% Amerikos laikraščių aktyviai naudojami internetu ieškodami straipsnių. (L.Rajendran ir P. Thesinghaja, 2014).

Jog interneto vartotojų srautas auga kasmet rodo ir statistiniai duomenys. Pagal interneto tiesioginių statistikos portalą, (angl. Internet Live Stats), vartotojų aplink pasaulį skaičius 1995 m. siekia mažiau nei 1%, nuo 1999 m. iki 2013 interneto naudotojų skaičius pradėjo augti, 2005 m. interneto vartotojų skaičius pasauliniu mastu pakilo iki 1 milijardo, 2 milijonai buvo pasiekti 2010 m. o didžiausias skaičius, 3 milijonai pasiekti 2013 m. (žr. 4 pav.)

4 pav. Šaltinis: Internet users, Internet Live Stats, 2016.

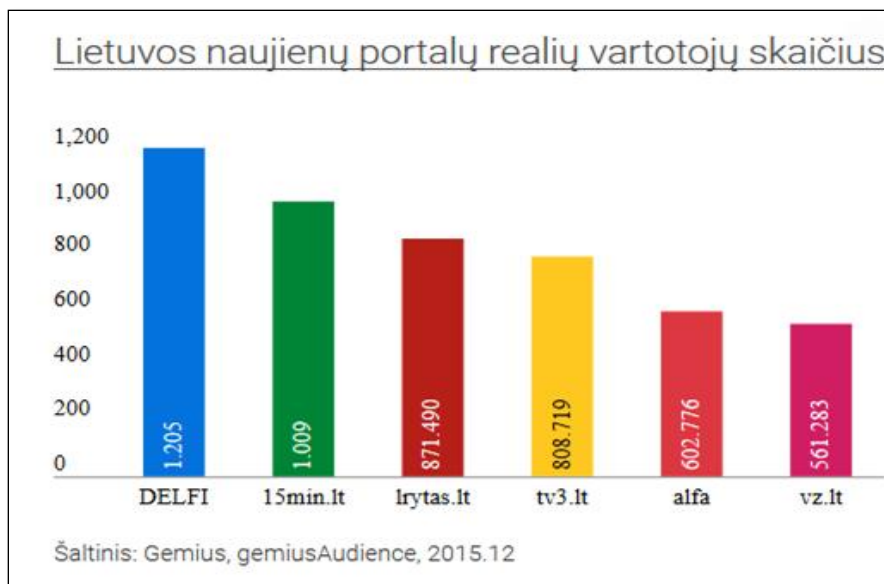
Spartėjant interneto ryšiui bei didėjant vartotojų skaičiui, vis daugiau žmonių pradėjo naudoti internetą, kaip priemonę sužinoti pasaulio naujienas, skaityti įvairius internetinius dienraščius, laikraščius bei žurnalus. Tai parodo užsienio statistikos departamento duomenys, kuriuose 2018 m. Anglijoje buvo atliktas tyrimas, kurio metu, išsiaiškinta, jog visuomenės naudojimas internetu ieškant informacijos, skaitant žurnalus, laikraščius bei žinias internetinėje erdvėje, 2007 m. siekė tik 20%, o 2018 m. skaičius išaugo iki 69%. (žr. 5 pav.)

5 pav. Share of individuals reading or downloading online news, newspapers or magazines in Great Britain from 2007 to 2018

Šaltinis: United Kingdom (Great Britain): Office for National Statistics (UK), 2019

Internetinė žiniasklaida plačiai naudojama ne tik pasauliniu mastu, tačiau ir Lietuvoje. Visuomenė vis daugiau laiko praleidžia įvairiuose tiek žinių, tiek naujienų portaluose, skaitydami naujausius straipsnius ar ieškodami jiems reikiamos informacijos. Pagal A. Balčytienę (2006), Internetinės žiniasklaidos Lietuvoje pėdsakai prasideda jau 1997 m., kai buvo sukurta dienraščio „Lietuvos Rytas“ internetinė versija – lrytas.lt, to pasekoje sekė dienraščiai „Kauno diena“ „Lietuvos žinios“, „Verslo žinios“ bei kiti naujienų portalai. 2000 m. pradėjo veikti populiariausias internetinis naujienų portalas „Delfi“, o po kelerių metų susikūrė tokie portalai kaip „Alfa.lt“, „Balsas.lt“, „Bernardinai.lt“. Susikūrus šiems internetinių dienraščių portalams, pradėjo kurtis ir įvairių sričių portalai tokie kaip „Infoplex.lt“ – teisės sritis, „Sportalas.lt“ – sporto sritis ir daug kitų (A. Balčytienė, 2006).

6 pav. Šaltinis: Gemius, gemiusAudience, Lietuvos naujienų portalų realių vartotojų skaičius, 2015.

Remiantis UAB „Gemius Baltic“ (žr. 6 pav.) statistiniais duomenimis, daugiausiai vartotojų sulaukia tokie internetiniai naujienų portalai, kaip Delfi, 15min.lt, Lrytas.lt, Tv3.lt, Alfa.lt, Vz.lt. Daugiausiai vartotojų sulaukia portalas „Delfi.lt – apie 1.2 milijonų vartotojų“, o mažiausiai vartotojų sulaukia portalas „Verslo žinios“ – apie 562 tūkstančius vartotojų (vz.lt).

Atsižvelgiant į tai, jog internetinės žiniasklaidos srautas didėja, tuo pačiu pritraukdamas daugiau vartotojų, galima išskirti šias pagrindines internetinės žiniasklaidos savybes:

- Interaktyvumas
- Prieinamumas
- Operatyvumas

Apibendrinant galima teigti, jog internetinės žiniasklaidos atsiradimas ir susikūrimas turi teigiamą poveikį, kalbant apie įvairios informacijos pasiekiamumą, galimybę rasti sau reikiama informaciją, bei dalintis ja su kitais asmenimis. Šių dienų visuomenėje kai internetas yra neatsiejama kiekvienos kasdienybės internetinė žiniasklaida yra greita ir patogi informacijos paieškos bei teikimo priemonė, naudojama tiek pasauliniu, tiek Lietuvos mastu. Internetinės žiniasklaidos pagalba visuomenei pati naujausia informacija yra greičiau prieinama bei pasiekiamą, bet kuriuo laiku ir bet kurioje vietoje.

3. SOCIALINIŲ MEDIJŲ APIBRĖŽTIS

3.1. MEDIJŲ IR SOCIALINIŲ MEDIJŲ SAŠAJOS

Socialinės medijos, kaip ir medijos, yra informacijos perdavimo, teikimo, dalinimosi kanalas ir šaltinis. Socialinės medijos, tai medijos kanalo – interneto sukurtų technologijų pagrindas. Kaip ir buvo minėta anksčiau interneto atsiradimas, technologijų vystymasis turėjo didelės įtakos informacijos sklaidai, perdavimui. Tai pabrėžia ir G. Granata (2013), teigdama, jog antrasis žiniatinklis – Web 2.0 yra revoliucija kompiuterių pramonėje, kurią sukėlė internetas kaip platforma ir bandymas suprasti šios naujos platformos sėkmės taisykles (G. Granata, 2013). Tam tikra visuomenės informavimo priemonių kaita turėjo įtakos socialinių medijų naudojimui, informacijos sklaidoje. Tai pažymi ir I. Gvineria (2018), teigdama, jog per pastaruosius dešimtmečius žiniasklaidos priemonės pasikeitė - tradicinės spausdinimo laikmenos, televizija ar radijas praranda savo pozicijas konkuruodamos su socialinėmis medijomis, kurioms reikalingas mažesnis profesionalumas, nėra ribojamas jokiais reglamentais (I. Gvineria, 2018). Nors socialinės medijos yra neatsiejamos nuo socialinių tinklų, tokių kaip „Facebook“, „Instagram“, „Twitter“, kuriuose žmonės gali bendrauti, susirašinėti, užmegsti ryšius, tačiau socialines medijas galima traktuoti kaip vieną iš informavimo, visuomenės švietimo priemonių. Kaip teigia G. Granata (2013), „Facebook“ platforma galėtų būti laikoma socialinės žiniasklaidos rūšimi, nes joje yra informacijos santraukų sistema su daugybe straipsnių, pateikiamų iš daugybės skirtingų naujienų šaltinių (G. Granata, 2013). Taip teigia ir N. Newman, W.H. Dutton ir G. Balnk (2012), naudodamiesi socialinėmis medijomis vartotojai gali rasti naujų ir skirtingų informacijos šaltinių apie juos dominančias temas, vietas ir pasaulio mastu (N. Newman, W.H. Dutton ir G. Balnk, 2012). Socialinėse medijose galima ne tik komunikuoti tarpusavyje, tačiau tokios platformos kaip „Facebook“ gali būti ir platforma, kurioje galima rasti įvairios informacijos iš kitų šaltinių ir kuri tuo pačiu atlieka visuomenės informavimo ir žinutės perdavimo funkcijas. Tai pažymi ir A. Kumari ir N. Slathia (2019), teigdami, jog socialinės medijos, padeda gilinti savo žinias tam tikroje srityje (A. Kumari, N. Slathia, 2019). Tokiu būdu socialinių medijų platformose vartotojai gali rasti informaciją, kuri jiems yra įdomi, aktuali ar naudinga. Taip ir teigia K. Foley (2017), socialinės žiniasklaidos svetainės, turi ir naudoja duomenis, kad suasmenintų naujienų srautą ar laiko juostą, kad vartotojams parodytų dalykus, kurie juos galėtų sudominti (K. Foley, 2017).

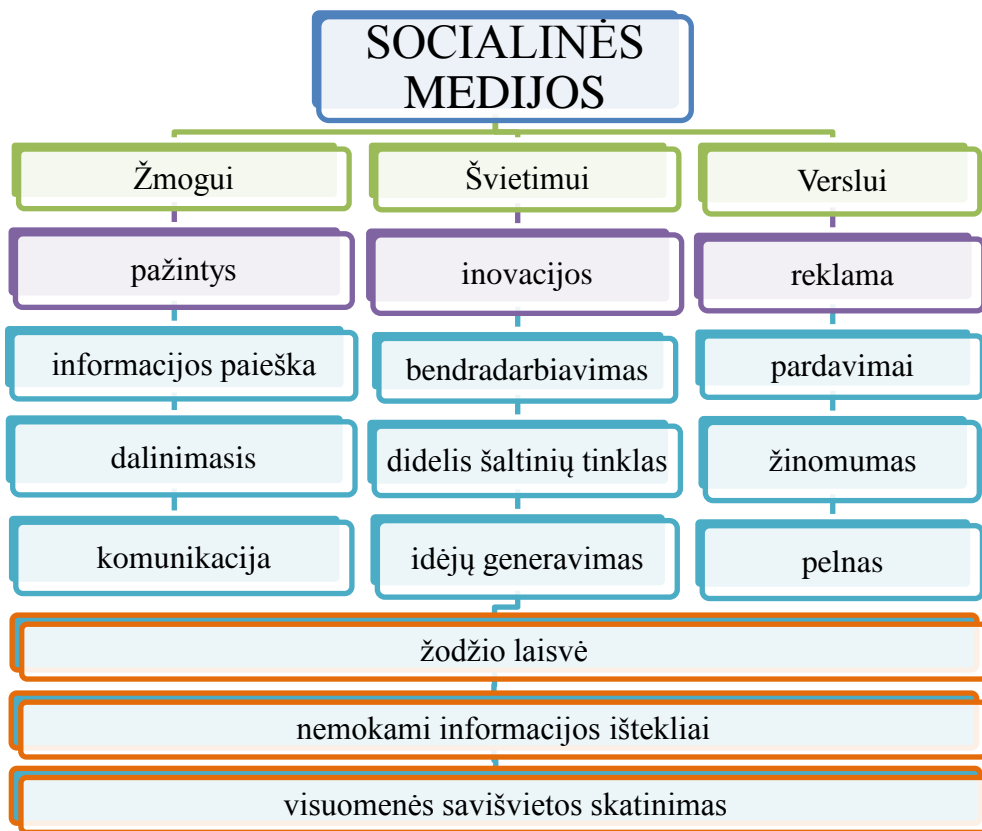
Apibendrinus galima teigti, jog socialinės medijos yra pritaikytos ne tik bendrauti ir kurti ryšius, tačiau tai greita ir lengvai pasiekama naujienų paieškos platforma, kurioje kiekvienas gali rasti tam tikrą informaciją, kuri yra aktuali kiekvienam vartotojui.

3.2. SOCIALINIŲ MEDIJŲ SAMPRATA

Pirmiausiai, išgirdę žodžių junginį socialinės medijos, iš karto tapatiname tai su socialiniais tinklais ar internetiniais portalais. Vieni šias medijas apibūdina, kaip vieną iš bendravimo būdų, kitiems tai būdas greitai rasti reikiamą informaciją. Pagal T. D. Baruah (2012), socialinių medijų terminas gali būti išreiškiamas, kaip internetinių bei mobiliųjų technologijų naudojimas, norint paversti komunikaciją, interaktyviu dialogu (T. D. Baruah, 2012). Socialines medijas apima socialiniai tinklai, tinklaraščiai, blogai ir kita. Kalbant apie socialinių medijų sąvoką pagal skirtingus mokslininkus, daugybė autorių ir šaltinių, medijas apibūdina skirtingai.

Pagal skirtingus mokslininkus, socialinių medijų apibrėžime, galima aptikti ir daugiau reikšmių. Socialinės medijos yra ne tik informacijos šaltinis, bet ir greita komunikacijos priemonė. Tai įžvelgia ir LaRose, Connolly, Lee Li, Hales (2014), teigdami, jog socialinės medijos, tai komunikacijos kanalai, naudojami palaikyti ar užmegzti socialiniams santykiams, kuriant ar keičiantis elektronine tarpasmenine komunikacija (LaRose, Connolly, Lee Li, Hales, 2014). Tam pritaria ir Boyd ir Ellison (2008), apibūdindami socialines medijas, kaip platformas, skirtas kurti anketas ir atvirus santykius (Boyd, Ellison, 2008).

Pagal interneto atsiradimo istoriją, vienas iš veiksnių yra antros kartos žiniatinklis (Web 2.0). Socialinės medijos taip pat yra siejamos ir su technologijų kūrimu ir tolimesniu plėtojimu. Tai pabrėžia ir Kietzmann, Hermkens, McCarthy, Silvestre (2011), apibūdindami socialines medijas, kaip mobiliųjų ir žiniatinklių technologijų taikymą, interaktyvių technologijų kūrimui, kuriose asmenys ir bendruomenės dalinasi, bendrai kuria, aptaria ir modifikuoja vartotojo sukurtą turinį (Kietzmann, Hermkens, McCarthy, Silvestre, 2011). Tai pabrėžia ir J. Chukwuere ir C. Chukwuere (2017), teigdami, jog auganti Web 2.0 tinklo tendencija, padidino žinių lygį, informacijos dalijimasis bei perdavimas tapo greitesnis nei ankščiau (J. Chukwuere ir C. Chukwuere, 2017). Medijos bei internetas yra lengviausiai ir greičiausiai prieinamas informacijos šaltinis. Pagal Steenkamp ir Hyde-Clarke (2014), socialinės medijos dažnai yra laikomos platformomis, kurios palengvina keitimąsi informacija ir dalyvavimą informacijos mainuose (Steenkamp, Hyde – Clarke, 2014). Pasak Mrs. V.Raut ir Mrs. P. Patil (2016), socialiniai tinklai tapo žmonių kasdienybe, socialinės platformos tokios kaip „Facebook“, „Twitter“, „LinkedIn“, internetiniai žaidimai ir kitos priemonės (Mrs. V.Raut, Mrs. P. Patil, 2016).

7 pav. Socialinių medijų sampratos modelis (sudaryta darbo autorės)

Iš pateikto socialinių medijų sampratos modelio (žr. 7 pav.), galima išskirti tris pagrindines socialinių medijų tikslines sferas – švietimą, verslą bei žmogų. Kiekvienai grupei socialinės medijos suteikia daug galimybių, bei teikia daug privalumų.

Pirmiausiai, socialinės medijos padeda užmegzti pažintis, rasti bendraminčių, bendrauti. Kadangi socialinėse medijose bei įvairiuose portaluose yra daugybė įvairaus pobūdžio straipsnių, knygų, šaltinių, naudojant įvairius raktinius žodžius vartotojai gali rasti jam reikalingą informaciją, nepaisant savo buvimo vietos ir laiko. Kadangi socialinės medijos yra vieša erdvė, vartotojai gali dalintis įvairia informacija, savo gyvenimo įpročiais ir dar daugiau. Svarbu paminėti, jog socialinių medijų pagalba žmonės gali komunikuoti tarpusavyje, iš bet kokio pasaulio kampelio, su draugais, artimaisiais, bendraminčiais ir kita.

Antra nemažiau svarbi tikslinė sfera yra švietimas. Švietimui socialinės medijos suteikė daug privalumų ir švietėjiška veikla tapo moderniu bei inovatyviu procesu. Inovacija švietime pasireiškia tuo, jog internetinės knygos, šaltiniai atstoja popierines ir yra lengvai pasiekiamos šiuolaikiniai visuomenei. Socialinių medijų dėka buvo sukurtos įvairios platformos, programos, portalai, kuria prisideda prie švietėjiškos veiklos. Tai suteikia galimybę bendradarbiauti tarpusavyje, tiek ugdymo įstaigose tarp mokinių, tarp mokytojų ir mokinių, tiek tarp paprastų, eilinių gyventojų. Laikui bėgant ir vykstant sparčiam socialinių medijų, tinklų bei interneto vystymuisi, vis daugiau enciklopedijų, knygų, straipsnių, yra perkeltami į elektroninę erdvę.

Dar viena nemažiau populiari sritis tai verslas. Socialinių medijų atsiradimas turėjo didžiausios įtakos verslui, jo kūrimuisi bei augimui. Įvairių programų bei internetinių portalų dėka, įmonės gali kurti įvairias reklamas apie savo įmonę, jos veiklą arba prekes bei paslaugas, kurias įmonė siūlo vartotojams. Patys populiariausi prekiniai ženklai dažniausiai turi ne tik savo elektronines parduotuves, tačiau ir socialinių tinklų paskyras. Socialinės medijos padeda pritraukti platesnį žmonių srautą, o tai garantuoja didesnius pardavimus, klientų kiekį, pelno augimą. Kadangi socialinės medijos yra plačiai vartojamos visuomenėje, galimybė dalintis informacija savaime suteikia organizacijoms žinomumo. Visa tai sudėjus kyla organizacijų pelnas, tai garantuoja organizacijos sėkmę, kelią į ateities perspektyvas bei augimą. Kaip teigia ir K. Abdipour ir M. Moslehpour (2019), apibūdindami socialines medijas, kaip fenomeną, turinį įtakos įmonės pardavimams, reputacijai ir net išlikimui (K. Abdipour, M. Moslehpour, 2019).

Kaip ir yra pateikta socialinių medijų sampratos modelyje, nepaisant tikslinės sferos socialinės medijos garantuoja žodžio laisvę. Socialinės medijos, tai vieša erdvė, kurioje vartotojai atvirai gali reikšti savo nuomonę, pasisakyti įvairiais klausimais. Svarbu yra ir tai, jog socialinės medijos yra galingas įrankis turintis gausius, nemokamus ir greitai prieinamus informacijos išteklius. Žmogus neišeidamas iš namų ar savo darbo vietos gali lengvai rasti įvairaus pobūdžio šaltinių, leidinių. Kadangi medijos yra plačiai naudojamos visuomenėje ir turi gausų šaltinių kiekį, tokiu būdu padeda skatinti visuomenės savišvietą ne tik teisiniais, bet ir kitais klausimais.

Galima daryti prielaidą, jog socialinės medijos yra aptinkamos daugybėje sričių, tiek kasdieniniame bendravime, tiek komercinėje erdvėje, bei švietime. Socialinių medijų dėka naujausia informacija žmones pasiekia greičiau, vartotojai gali savarankiškai mokytis, dalintis savo pažiūromis, nuomonėmis skirtingais aspektais, o įmonės plėsti savo veiklą, žinomumą ir sėkmingai vystytis.

3.3. SOCIALINIŲ MEDIJŲ FORMOS

Vykstant medijų vystymosi etapams, atsirado įvairios socialinių medijų rūšys ir tipai, kuriais yra labai paprasta naudotis ir kurie yra prienami kiekvienam asmeniui. Kiekvienas žmogus, pagal savo poreikius, gali pasirinkti, kuris tipas ar platforma yra jam tinkamiausia. Portalų paskirtis bei funkcijos taip pat yra skirtingo pobūdžio. Skirtingos socialinių medijų formos gali padėti tiek užmegsti tarpusavio pažintis bei kurti ir plėsti savo verslą. Pasak Mrs. V.Raut ir Mrs. P. Patil (2016), socialinių medijų bei skirtingų jų formų stiprioji pusė yra ta, jog teikia didelį asortimentą programų, internetinių portalų, kuriuos besimokantieji gali naudotis ir rasti tinkamiausią savo mokymosi stiliui ir pagerinti jų mokymosi bei žinių lygų (Mrs. V.Raut, Mrs. P. Patil, 2016). Išskiriamos šešios socialinių medijų formos:

- Socialiniai tinklai – tai viena iš populiariausių ir lengviausiai prieinamų medijų formų. Socialinius tinklus galima apibūdinti kaip nepakeičiamą naujienų šaltinį, bendravimo priemonę, informacijos dalinimosi ir perdavimo kanalą. Socialinių tinklų pagalba, žmonės gali diskutuoti, užmegzti pažintis, nevaržomai išsakyti nuomonę tam tikrais klausimais. Vartotojai gali sekti organizacijų, žiniasklaidos ar tam tikrų žinomų visuomenės veikėjų pasisakymus, nuomones (pvz. „Facebook“, „Google+“).
- Blogai/Tinklaraščiai – ne mažiau populiarūs medijų forma tai blog'ai, dar vadinami tinklaraščiai. Tinklaraščius galima apibūdinti kaip tam tikrus dienoraščius, žurnalus, kuriuose žmonės dalijasi savo nuomone, pažiūromis, savo kasdieniniu gyvenimu, įpročiais (pvz. „WordPress“, „Tumblr“ ir „Blogger“).
- Transliacijos – tai audio įrašai, dar kartais vadinami radijo programomis, sukurti serijomis ar dalimis, kurias vartotojai gali klausyti, atsisiųsti naudojant internetą ar žiūrėti tiesioginę transliaciją kompiuteriuose arba savo mobiliuosiuose įrenginiuose (pvz. „iTunes“, „iHeartradio“).
- Forumai – tai portalai, kuriuose vartotojai gali diskutuoti, išreikšti savo nuomonę, dalintis įžvalgomis apie tam tikrus subjektus, reikškingus ir kt. (pvz. „Reddit“, „Quora“, „Craigslist“).
- *Mikroblogas* (angl. Microblogging) – tai medijų forma išsiskirianti savo paprastumu bei greitumu. Lyginant su paprastu blogu, mikroblogai yra vadinami trumposiomis žinutėmis (apimančios 160 simbolių). (pvz. „Twitter“, „Tumbler“, „Dailybooth“).
- Turinio bendruomenės – tai medijų forma, leidžianti auditorijai, gerbėjams ir skaitytojams lengvai atsisiųsti nuotraukas ir video įrašus, įvairias naujienas, apie sportą, bendruomenės renginius ir kitas įdomias temas. Turinį galima pateikti per įvairius šaltinius, elektroninį paštą, programėles, mobiliuosius įrenginius ir socialines medijas (pvz. Facebook, Instagram, ir Twitter) (Mayfield A. 2008).

Kalbant apie išvardintų medijų formų poveikį švietimui, kiekviena platforma turi teigiamą poveikį švietimo ir ugdymo veiklai. Pirmiausiai, socialiniai tinklai yra nemokami, lengvai prieinami, naudojantis bet kokia mobiliojo ryšio priemone. Tinklai sukuria tarpusavio komunikacijos kanalą, kuris leidžia dalintis žiniomis, suvokimu, patirtimi. Blog'ai arba tinklaraščiai yra tinkama saviraiškos priemonė. Vartotojai gali kurti savo blogą, jį savaip apipavidalinti, kalbėti bei išsakyti savo nuomone tomis temomis, kurios jam yra aktualios bei priimtinos. Tinklaraščiai skatina kūrybiškumą. Tuo tarpu transliacijos skiriasi tuo, jog jas galima parsisiųsti į bet kurį įrenginį bei klausytis bet kurioje vietoje ir bet kuriuo laiku. Tai padeda dar kartą perklausyti tam tikrą medžiagą, ją geriau įsisavinti. Taip pat yra svarbu suteikti gebėjimus reikšti savo nuomonę, idėjas, forumai yra puiki forma šiems tikslams įgyvendinti. Mikroblogas gali būti naudingas tuo, jog platformoje galima iškelti diskusiją tam tikra tema ir raktinį žodį parašyti po grotelių ženklu - #, pvz. #istorija. Tokiu būdu galima išsakyti savo

pastebėjimus tam tikra tema, užduoti rūpimus klausimus bei į juos atsakyti. Tuo tarpu diskusijos moderatorius gali sekti, užduoti klausimus, naudotis balsavimo funkcija, norėdamas sužinoti nuomonę, kas buvo įdomu, naudinga. Galiausiai, turinio bendruomenės sukuria galimybę kurti, įkelti savo turinį į tam tikrą viešą medijų platformą. Tokio pobūdžio bendruomenėse galima rasti bendraminčių, tomis pačiomis temomis, remtis jų įžvalgomis, resursais.

Taigi, socialinės medijos ir jų atsiradimas lėmė tolimesnę technologijų vystymąsi, žmonių tarpusavio bendravimą ir bendradarbiavimą. Internetas ir medijos tapo ne tik informacijos paieškos sistema, tačiau ir bendrų interesų, bendrų tikslų edukacijos erdve.

3.4. SOCIALINIŲ MEDIJŲ IR ŠVIETIMO SĄSAJOS

Socialinės medijos, internetas bei kito pobūdžio portalai, plačiai naudojami įvairiems tikslams bei poreikiams patenkinti, taip pat yra patikimas bei inovatyvus įrankis, naudojamas švietimo aplinkoje. Ne paslaptis, jog socialines medijas naudoja daugybė žmonių, ypač mokinių ar studentų. Interneto platybėse galima rasti įvairių platformų, programų bei portalų kurie yra pritaikyti švietimui ir jo vykdomoms veikloms. Galima įvardinti tris pagrindinius faktorius, kodėl socialinės medijos yra naudingos švietimui:

- Ryšys su įvairiais profesoriais, ekspertais naudojant socialines medijas;
- Spartesnė reikiamos informacijos paieška;
- Patobulintos mokymosi sistemos (K. Dlamini, 2017).

Socialinės medijos yra puikus būdas dalintis informacija, tiek užsiėmimų metu, tiek tarpusavyje. Socialinės medijos duoda prieigą prie geriausių ir garsiausių šaltinių, knygų, enciklopedijų, padeda rasti įvairios informacijos apie tam tikrus objektus, reiškinius ir kita. Taip pat baigę mokyklą ar studijas dauguma jaunų žmonių ieško ir domisi įvairiomis ugdymo įstaigomis, atitinkančiomis jų asmeninius norus ar poreikius. Kadangi daugybė ugdymo įstaigų, aukštųjų remiasi socialinių medijų naudojimu ne tik reklamai, tačiau bei informavimo ir ugdymo funkcijoms užtikrinti. Svarbu paminėti, jog medijos taip pat yra puikus komunikacijos ir bendradarbiavimo įrankis. Nepaisant buvimo vietos ar laiko, žmonės gali tarpusavyje komunikuoti, dalintis žiniomis, patirtimi. Medijos yra tinkamos ir grupinių darbų atlikimui, kai studentai gali tarpusavyje visi kartu bendrai dirbti, dalintis įvairia medžiaga ir kita. Nuotolinis mokymasis taip pat yra svarbus socialinių medijų veiksnys, leidžiantis mokytis, naudojant įvairias medijų programas, šaltinius ir kita.

Dažnai yra girdimas posakis, jog informacija internete nėra patikima ar neatspindi tikrovės. Šiais laikais yra sukurta ir išbandyta daugybė saitų ir platformų, kurias galima panaudoti ugdymo veiklose. Viena iš jų tai „YoutubeEDU“. Pati Youtube platforma ir jos turinys apima labai daug sričių – nuo įrašo, kaip susirišti kaklaraištį, iki įrašo, kuriame pasakojama, apie žmogaus psichologiją ar kaip

sukurti verslo planą ir t.t. Tam pritaria ir J. Cunningham (2013), teigdamas, kad YouTubeEDU teikia neįtikėtiną lavinamųjų vaizdo įrašų asortimentą kiekvienam mokymosi lygiui. Tai taip paprasta, kaip ieškoti ir tyrinėti. Šioje svetainėje yra viskas – nuo pamokų planų iki juokingų edukacinių animacijų, kurios sudomins, motyvuos ir informuos mokinius (J. Cunningham, 2013). Šiuo metu platforma išaugo iki 1 milijardo vartotojų, peržiūrų skaičius siekia dešimtis kartų daugiau. Tai rodo, jog šia platforma naudoja daugybė žmonių ir skaičius ateityje tik augs. „YoutubeEDU“ atsirado 2009 m., kaip Youtube platformos atšaka. Šioje platformoje jau prisijungę apie 1000 tūkst. mokomojo pobūdžio kanalų, kuriuose galima rasti daugiau nei pusę milijono video įrašų, pamokų iš skirtingų universitetų, tokių kaip „Yale“, „Stanford“, „Harvard“ ir kita. Todėl visas turinys ir jame pateikta informacija yra teisinga ir patikima. Taip pat svarbu paminėti, jog ši platforma yra vieša ir pasiekiamą visiems, naudojant skirtingus įrenginius – kompiuterius, išmaniuosius telefonus, planšetes. Kadangi įrašai patalpinami viešojoje erdvėje, asmuo gali kelis kartus peržiūrėti vaizdo įrašą, jį išanalizuoti bei užsirašyti svarbiausius aspektus.

Kita, nemažiau populiarī švietimo medijų platforma, tai „Academia.edu“, sukurta 2008 metais. „Academia.edu tai akademinio pobūdžio socialinis tinklas, skirtas mokslininkams dalintis savo tyrimais, kurių skaičius šiuo metu siekia daugiau nei 30 milijonų.“ (Rosa de A. S, D. Laura, Bocci. E, 2018, p.1). Šiuo metu platformoje yra prisijungę 75 milijonai įvairių mokslininkų, profesorių ir dėstytojų, 22 milijonai įvairių dokumentų, o vartotojų skaičius per mėnesį siekia daugiau nei 52 milijonus. Tokie skaičiai parodo, jog saitas yra puikiai žinomas ir plačiai naudojamas. Švietimui ši platforma yra naudinga tuo, jog joje galima rasti įvairaus pobūdžio medžiagos iš skirtingų rašytojų, mokslininkų. Pradedant prezentacijomis, straipsniais, baigiant tam tikrais rašto darbais, disertacijomis ar panašaus pobūdžio medžiaga, o temos taip pat yra įvairios – chemija, ekonomika, psichologija, matematika ir kita. Todėl kiekvienas vartotojas ras sau tinkamos medžiagos, pagal jo poreikius. Svarbu paminėti, jog saitas yra nemokamas, ir viešas, todėl gali prisijungti kiekvienas vartotojas, taip pat, informacija skelbiama šiame portale yra patikima ir teisinga.

Dar viena gerai žinoma švietimo medijų platforma, tai – „Google Scholar“, dar kitaip vadinama Google mokslinčiumi, sukurta 2004 metais. Ši platforma yra žinoma dėl gausaus kiekio informacijos. Vartotojai čia gali rasti įvairius straipsnius, tezes, disertacijas, knygas, ir daug kitos mokslinio pobūdžio literatūros, pagal savo paieškos objektą. Ši paieškos sistema yra vieša ir labai lengvai prieinama, tereikia paieškos langelyje įrašyti – Google mokslinčius ir paieškos sistema tuoj pat atsidarys. Taip pat Google mokslinčiaus sistemos paieška leidžia atsirinkti medžiagą pagal metus, pagal skirtingus mokslininkus bei jų skaičius.

Taip pat dar viena iš žinomiausių ir plačiausiai naudojamų švietimo platformų, tai „MOODLE“. Tai yra viena iš nuotolinio mokymosi sistemų, kuri yra naudojama labai plačiai švietimo

sektoriuje. Tai pažymi ir D. Chourishi (2012), teigdamas, jog Moodle yra atvirojo kodo elektroninio mokymosi programa, o programinės įrangos pagalba, pedagogai gali kurti kokybiškus mokymosi kursus (D. Chourishi, 2012). Moodle yra atvira, ir lengvai prieinama sistema, suteikianti galimybę mokytis nuotoliniu būdu, gauti reikalingą medžiagą, laikytis egzaminus ir pateikti atsiskaitymo užduotis, kuri gali būti naudojama ugdymo tikslams įgyvendinti. Be švietimo sektoriaus, dažniausiai Moodle sistemą naudoja verslo įmonės, korporacijos, valstybinės įmonės ir ne pelno siekiančios organizacijos. Galima išskirti šiuos sistemos privalumus:

- Visiems naudotojams lankstus mokymas;
- Nuotolinio ir tęstinio mokymosi galimybė.

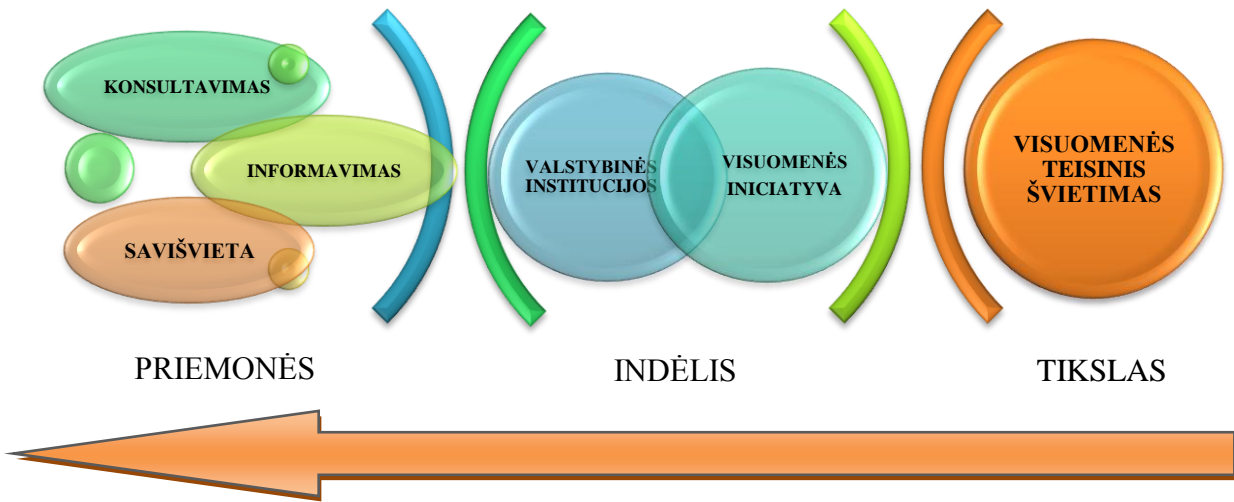
Apibendrinant galima teigti, jog socialinės medijos yra plačiai naudojamos ne tik visuomenėje, tačiau bei verslo ir švietimo srityse. Socialinių medijų atsiradimas ir kitų internetinių technologijų vystymasis suteikė galimybę bendrauti, bendradarbiauti užmesti ne tik pažintis, bet ir verslo santykius. Socialinės medijos teikia teigiamą įtaką švietimui. Specialios elektroninės programos, saitai ar kiti šaltiniai suteikia galimybę bei padeda greičiau rasti patikimą ir teisingą informaciją, skatina dalintis įvairia medžiaga ar kitaip tarpusavyje bendradarbiauti.

4. TEISINIS ŠVIETIMAS

4.1. VISUOMENĖS TEISINIO ŠVIETIMO SAMPRATA

Teisinis švietimas dažniausiai yra minimas mokinių, mokytojų, tėvų švietime bei ugdyme. Tačiau ne mažiau svarbu suvokti kas yra visuomenės teisinis švietimas ir kodėl jis svarbus šiandieniniai visuomenei. Teisininko A. Norkūno (2014), teigimu, teisinio švietimo ir teisinių žinių lygis šalyje yra žemas, todėl dėl šios priežasties auga klientų, besikreipiančių dėl teisminių procesų, skaičius. Teisininkas tai sieja su tuo, jog asmenys nežino savo pareigų bei teisių (Norkūnas A. 2014). Tai parodo, jog teisinio švietimo diegimas bei propagavimas yra svarbus ne tik švietimo įstaigose, tačiau ir kitoms visuomenės grupėms. „*Visuomenės teisinis švietimas, padeda žmonėms suvokti savo teises ir pareigas, bei suteikia įgūdžius, kurie yra reikalingi sprendžiant teisinius konfliktus ar siekiant teisingumo.*“ (The Law Society, 2016, p. 4). Reikia atsižvelgti į tai, jog su teisinėmis problemomis ar su nepakankamu teisinių žinių turiniu susiduria kiekviena gyventojų grupė – nuo paprasto mokinio iki suaugusio valstybės tarnautojo, norinčio pagalinti savo teisinių žinių bagažą. Kaip teigia ir teisininkas M. Bartninkas (2017), teigdamas, jog tam tikrų teisinių žinių trūkumas turi įtakos teisinių pažeidimų visuomenėje augimui (M. Bartninkas, 2017).

Kalbant apie visuomenės teisinio švietimo sąvoką dauguma autorių teisinį švietimą sieja su teisės žiniomis, suvokimu kaip reikia elgtis iškilus problemai ir kokias priemones pasirinkti. Pagal naujausią Teisinio Švietimo programą (2017), teisinis švietimas yra įvardijamas, kaip procesas, per kurį asmenys įgyja žinių ir gebėjimų, padedančių tinkamai naudotis savo teisėmis ir laisvėmis teisinėje sistemoje, ginti savo teises ir vykdyti pareigas (Lietuvos Respublikos Teisinio Švietimo programa 2017). Pagal Visuomenės teisinio švietimo kūrimo strategiją (2016), teisinis švietimas suteikia žmonėms suvokimą, supratimą ir žinias apie teises, suteikia reikalingus įgūdžius, kurie pritaikomi teisinių konfliktų metu ar tam tikroje situacijoje ginant savo teises (The Law Society, 2016). Teisinis švietimas yra gebėjimas priimti kritinius sprendimus, suprasti įstatymų esmę, teisminį procesą bei esančius teisinius išteklius. Apie suvokimą bei įgūdžių reikalingumą kalba ir Amerikos tyrimų organizacija (2013), įvardindama teisinį švietimą, kaip kritinį teisinių nuostatų ir procesų nuostatų žinojimą ir suvokimą, bei įgūdžius naudojant teisinės žinias (Multiple Action Research Group, 2013).

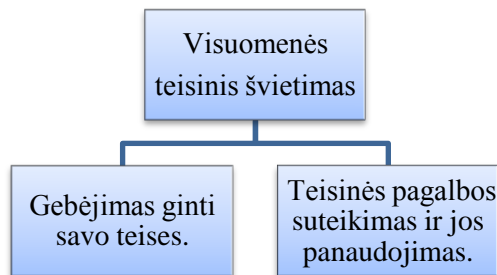
8 pav. Visuomenės teisinio švietimo modelis (sudaryta darbo autorės)

Iš pateikto visuomenės teisinio švietimo modelio (žr. 8 pav.) galima pastebėti tris pagrindinius modelio objektus – tikslą, indelį, bei priemones. Pirmiausiai svarbu suvokti, jog pagrindinis tikslas yra visuomenės teisinis švietimas – tai teisiškai išprususi visuomenė, turinti suvokimą apie teisę, jos sistemą, įstatymus bei kitus reglamentus ar teisės šakas, gebanti priimti teisiškai tikslingus ir teisingus sprendimus. Kadangi teisinės normos, įstatymai nuolat keičiasi, svarbu jog asmuo sugebėtų prie jų prisitaikyti.

Tam, jog būtų galima užtikrinti visuomenės teisinio švietimo įgyvendinimą, labai svarbus yra visuomenės bei valstybinių institucijų indėlis. Jau ir šiais laikais galima pastebėti ir teisininkų pasisakymai leidžia suprasti, jog vis daugiau žmonių kreipiasi norėdami konsultuotis, gauti tam tikros informacijos ar pagalbos. Tai duoda galimybę valstybinėms institucijoms, teisminėms organizacijoms, suteikti vartotojams reikiamą pagalbą ne tik specialios paskirties įstaigoje, tačiau ir elektroniniu būdu. Skirtingi teisminiai reglamentai užtikrina asmeniui teisę gauti teisinę pagalbą ar informaciją, neatsižvelgiant į asmens turtines pajamas, padėtį visuomenėje.

Nemažiau svarbios yra ir priemonės, kuriomis norima diegti teisinį švietimą visuomenei. Šiam tikslui pasiekti galima išskirti tris teisinio švietimo įgyvendinimo priemones – konsultavimą, informavimą bei ugdymą. Šių priemonių dėka žmonės iš kompetetingų asmenų bei institucijų galės gauti konsultaciją teisiniais klausimais, taip pat gaus tam tikros teisinės informacijos, tiek pagal asmeninę situaciją, tiek ir ateityje kylančiomis teisminėmis problemomis. Žinoma, tuo pačiu atsižvelgiant į skirtingas visuomenės amžiaus grupes, svarbu ir asmens savišvieta. Svarbu, jog žmonės patys domėtusi šalies teisine sistema, jos veikimu ir principais. Savišvieta padeda praplėsti žmogaus akiratį, o papildomos teisinės žinios padės sprendžiant įvairias teisines problemas. Kaip numatyta ir Lietuvos Respublikos informavimo įstatymo (2006), 2 skyriaus, 4-to straipsnio, 1-oje dalyje, jog jokie veiksniai išskyrus įstatymus negali riboti asmens laisvės gauti, skleisti informaciją, kai ji yra

reikalingas apsaugoti žmogų, jo orumą garbę ir sveikatą. (Lietuvos Respublikos Visuomenės Informavimo Įstatymas, 2006).

9 pav. Visuomenės teisinio švietimo principai (sudaryta darbo autorės)

Atsižvelgiant į teisinius reglamentus, jų iškeltus tikslus bei uždavinius, galima išvelgti du pagrindinius visuomeninio teisinio švietimo principus (žr. 9 pav.) – žmogaus gebėjimas ginti savo teises bei sugebėti tinkamai pasinaudoti teikiama teisine pagalba. Siekiama, jog asmuo gavęs ar susipažinęs su teisiniais reglamentais, teisine informacija, ar pagalbą ir susidūręs su specifine teisine problema, sugebės tinkamai ir tikslingai ginti savo teises, pagalbos suteikimas asmeniui visada garantuoja sėkmingą teigiamą rezultatą, ypač kai kalbama apie teisę, įstatymus ir kita. Suvokimas ir pagalba yra du svarbiausi faktoriai, norint suteikti žmogus žinių, iškilus problemoms jam padėti.

Taigi, teisinis švietimas yra svarbus norint skleisti teisinės žinias visuomenėje, didinti žmonių teisinių žinių lygį, naudotis teikiamomis pagalbos priemonėmis. Visuomenės teisinio švietimo įgyvendinimui svarbus atsakingų institucijų indėlis, žmogaus iniciatyva. Tuo pačiu norint sėkmingai įgyvendinti iškeltus tikslus svarbu pasirinkti ir tinkamas priemones, kurios ragins žmones kreiptis bei šviestis savarankiškai.

4.2. VISUOMENĖS TEISINIO ŠVIETIMO ĮGYVENDINIMAS LIETUVOJE

Iš esmės teisinis švietimas yra aktualus ir reikalingas visiems, kadangi teisinių žinių trūkumas gali sukelti nereikšmingus tarpusavio konfliktus. Bendrųjų teisinių žinių trūkumas pasireiškia tuomet, kai asmuo susiduria su tam tikra teisine situacija. Šiuo metu Lietuvoje yra išleistos specialios programos ir įstatymai, reglamentuojantys teisinį švietimą ir teisinės pagalbos suteikimą. Tai visuomenės teisinio švietimo programos, kuriuose pateikiama analizė, priemonės, planai, kaip bus siekiama įgyvendinti visuomenės teisinį švietimą, pirminės bei antrinės teisinės pagalbos aktai ir kt. Atsižvelgiant į sukurtas teisinio švietimo bei teisinės pagalbos rezultatyvų įgyvendinimą, iškeliami šie tikslai:

- pagrindinių teisių žinojimas
- esminių teisės sistemos elementų suvokimas;
- supratimas, kaip kuriami ir keičiami įstatymai;

- žinojimas ir gebėjimas sužinoti, kada ir kaip ieškoti pagalbos ir patarimo.

2004 metais buvo priimta „Visuomenės teisinio švietimo programa“. Šia programa siekiama, jog kiekvienam valstybės gyventojui būtų suteikta reikalinga teisinė pagalba ir teisinė informacija būtų prieinama visai visuomenei tiek viešoje, tiek internetinėje erdvėje. Šia programa siekiama, jog tiek mokiniams, tiek senjorams ir kitoms visuomenės grupėms būtų suteikta visa reikalinga informacija bei pagalba. Žmonėms, kurie neturi teisinių žinių dažniausiai yra sunku suvokti problemą, kaip pačiam asmeniui reikia elgtis, kaip spręsti iškilusią problemą bei išvengti netinkamų teisinių veiksmų. Taip pat yra labai svarbu, jog kiekvienas žmogus suprastų savo teises, pareigas, sugebėtų spręsti problemas ir kaip ar kur pasinaudoti teikiama teisine pagalba bei apsauga. Tai padės kiekvienam asmeniui susidūrusiam su teisinėmis problemomis ar sprendžiantis teisinę situaciją reikiamą informaciją sugebėtų rasti greitai, be to, lengvai galėtų ją suprasti.

Dar vienas nemažiau svarbus teisinis reglamentas, tai „Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas“. Tam, kad visuomenei būtų suteikta visa teisinė informacija ir pagalba, didelį vaidmenį atlieka ir tam tikros teisinės institucijos. Pagal šį įstatymą, valstybė garantuoja teisinę pagalbą nepaisant lyties, žmogaus teisių, siekiama, jog kiekvienas gyventojas turėtų galimybę gauti teisinę informaciją iš kompetentingų institucijų. Kaip numatyta Valstybės Garantuojamos Teisinės Pagalbos įstatymo (2005), 3-io skirsnio, 11-to straipsnio, 1-oje dalyje, pirminę pagalbą turi teisę gauti visi Europos Sąjungos valstybių gyventojai, bei kitose Europos Sąjungos valstybėse teisėtai gyvenantys asmenys (Valstybės Garantuojamos Teisinės pagalbos įstatymas, 2005). Pirminę teisinę pagalbą teikia savivaldybės administracijos valstybės tarnautojai, kurie padeda žmonėms spręsti ginčus taikos būdu, prireikus padeda surašyti prašymus dėl antrinės pagalbos suteikimo. Kitaip nei pirminė teisinė pagalba, antrinę teisinę pagalbą suteikia advokatas, dalyvauja gynimo procese, atstovauja teisme, rengia dokumentus. Kaip numatyta Valstybės Garantuojamos Teisinės Pagalbos įstatymo (2005), 3-io skirsnio, 11-to straipsnio, 2-oje dalyje, jog antrinę pagalbą gauti turi teisę Lietuvos piliečiai, kitų Europos Sąjungos valstybių gyventojai, kurių turtas ir pajamos neviršija nustatytų turto ir pajamų lygių teisei pagalbai gauti (Valstybės Garantuojamos Teisinės pagalbos įstatymas, 2005). Įstatymuose aiškiai išdėstomos pirminės bei antrinės pagalbos sąvokos, kaip ir kur jos yra teikiamos, bei teisinės pagalbos suteikimo ir gavimo ypatumai sprendžiant teisinius ginčus už valstybės ribų. Svarbu paminėti tai, jog teisinės institucijos, teisės aktai ir kiti reglamentai, yra pagrindinės prieinamos teisių gynimo priemonės, kurios garantuoja teisingą informacijos apie žmogaus teisių pateikimą, paskirtį ir gynimo būtinybę.

Kita vertus visuomenės teisinį švietimą, informavimą bei pagalbą reglamentuoja ne tik įstatymai ar kiti teisiniai reglamentai, prie to paties prisideda bei kiti įvairūs projektai bei iniciatyvos, prisidedančios prie visuomenės teisinio švietimo kūrimo, bei skatinimo. Viena iš jų, tai Valstybinio

Registrų centro projektas „TEISIS“, kurio pagrindinis tikslas, sukurti teisinės pagalbos paslaugų sistemą, kuri teiktų internetinę prieigą gauti reikalingą teisinę informaciją ir teisinę pagalbą, naudotis elektroninėmis teisinės pagalbos paslaugomis, šis projektas taip pat prisidės prie visuomenės teisinio švietimo skatinimo. Šioje informacinėje sistemoje planuojama pateikti aktualios teisinės informacijos, prašymus dėl antrinės pagalbos teikimo, taip pat vartotojai turės galimybę naudojantis automatizuota pajamų ir turto skaičiuokle. Šio projekto tikslinė auditorija yra gyventojai, kuriems reikalinga teisinė pagalba, pirminę ir antrinę teikiantys advokatai, jų padėjėjai, konsultantai. Dar vienas šio projekto privalumas yra tas, jog jeigu asmuo norės pasikonsultuoti teisinės pagalbos teikėjais, jam nereikės vykti į tam tikrą įstaigą, jis galės tai padaryti telefonu ar internetu. Norintys tai padaryti asmeniškai žodžiu, galės iš anksto užsiregistruoti į tokį susitikimą ir sulauks pranešimo apie laiką ir vietą.

Taigi, visuomenės švietimas yra labai svarbus kiekvienam žmogui. Norint jį užtikrinti svarbu, jog gyventojui būtų suteikta visa reikiama pagalba, o valstybės indėlis taip pat yra reikšmingas.

4.3. VISUOMENĖS TEISINIS ŠVIETIMAS INTERNETINĖJE ERDVĖJE

Iš pažiūros teisinis švietimas ir medijos atrodo kaip du skirtingi dalykai. Socialinės medijos apima internetą, socialinius tinklus, o teisinis švietimas jungia teisę, švietimą ir ugdymą. Tačiau laikui bėgant portalai ir įvairi teisinė korespondencija ar kito pobūdžio medžiaga, pamažu buvo perkeliama į socialinių medijų erdvę. Socialinės medijos yra naudingos tuo, jog žmogus nepaisant laiko ar buvimo vietos gali rasti informaciją internete ir be teisininko pagalbos. Kadangi vis daugiau žmonių kreipiasi dėl teisinės pagalbos ar konsultacijos teisiniais klausimais ir siekiant patenkinti klientų poreikius daugybė institucijų bei įstaigų perkėlė teisinį konsultavimą į internetinę erdvę. Tokiu būdu klientams taip pat atsirado galimybė naudotis teisinės informacijos portalais, forumais. Šios naujovės paspartino teisinius procesus bei sudarė sąlygas klientams sutaupyti laiką ir pinigus. Tai pažymi ir E. Jankevičius (2019), teigdamas, jog technologijos veikia ir teisminiuose procesuose – su teismais galima komunikuoti elektroninėje erdvėje, neišeinant iš namų (E. Jankevičius, 2019). Pasak atstovo, technologijų naudojimas teismų praktikoje yra didelis privalumas. Tai palengvina pinigų kaštus klientams bei sukuria greitą prieigą prie teismų sistemos.

Šiuo metu yra susikūrę nemažai internetinių portalų, kurie yra prienami kiekvienam gyventojui ir kuriuose talpinama visa svarbiausia informacija:

- **Teismai.lt.** Viena iš populiariausių interneto svetainių kurioje galima rasti ne tik tam tikros teisinės informacijos, tačiau sužinoti daugiau apie teisinę sistemą, įvairias tarybas, teismų naujienas ir kita. Taip pat galima rasti atskirą sritį – *Teisinis švietimas*. Šioje skiltyje yra pristatytos viso programos ir renginiai teisinio švietimo tematika. Apimantys mokomuosius vaizdo įrašus, konsultacijas, informacija apie teisinę mediaciją, asmens elgesį teisinėje įstaigoje.

- **Teisėsvartai.lt.** Tai teisinių paslaugų svetainė. Šioje svetainėje galima rasti tam tikrų teisinių dokumentų šablonų kategorijas – apskaitos dokumentai, darbo santykiai, gyventojui, įgaliojimai įmonėms, įmonių dokumentai, sutartys, teismo dokumentai. Pati korespondencija apima įvairius teisinius dokumentus – sutartis, vekselius, apskaitos dokumentus, įgaliojimus, įvairius su įmonių veikla susijusius dokumentus (bendrovės įstatai, akcininkų sprendimas dėl kapitalo didinimo), teisinius dokumentus (dublikatai, atsiliepimas į skundą, atsiliepimas į ieškinį).
- **Infoplex.lt.** Tai teisinės duomenų bazės svetainė, kurioje yra talpinami įvairių rūšių teisiniai dokumentai, kodeksai, teisės aktai, jų pakeitimai, taip pat vartotojai apsilankę šioje svetainėje gali labiau susipažinti su teismų praktika skirtingose bylose. Tuo pačiu vartotojams yra sukurta skiltis, kurioje galima rasti visas teises institucijas – teismai, inspekcijos, tarnybos, policija, prokuratūra, notariai ir kita. Tokiu būdu žmogus iškilus tam tikrai situacijai gali rasti jam reikalingą instituciją ar atstovą bei jo kontaktus bei institucijos buvimo vietą.
- **Tm.lrv.lt.** Tai oficiali Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos svetainė. Svetainėje yra atskira skiltis, kurioje talpinama teisinė informacija. Joje galima rasti dabartinius teisės aktus, aktų projektus, aktų pažeidimus, tam tikrus teisinius tyrimus, tam tikro teisinio reguliavimo stebėseną, kai identifikuojami tam tikras problemas ar pažeidimus, ir apie tarptautinį bendradarbiavimą, kuriame aprašomi skirtingi aktai, konvencijos, tam tikrų dokumentų formos, direktyvos, teisėkūros iniciatyvos. Taip pat vartotojas gali rasti informacijos apie tam tikras teises institucijas.
- **E.teismas.lt** – tai Lietuvos teismų elektroninių paslaugų portalas. Šiame portale vartotojas gali peržiūrėti bylų medžiagą, informaciją, klausytis teismo posėdžių garso įrašų, susipažinti su vykstančiais teismo procesais, rasti informacijos apie teisinę mediaciją, teikti teisinius dokumentus, kurių šablonus gali rasti pačiame portale.
- **E-tar.lt** – viena iš žinomiausių svetainių, kurioje yra talpinami įvairūs teisės aktai. Šis tinklalapis dar yra vadinamas Teisės aktų registru. Ši svetainė apima daugybę teisinių dokumentų rūšių – nutarimai, rezoliucijos, įsakymai, potvarkiai ir kita. Taip pat yra vartotojai gali ne tik rasti teisės aktus, bet ir savivaldybių teisės aktus, tarptautinius dokumentus bei teismų nutarimus, sprendimus. Vartotojų patogumui šis portalas turi išmaniosios programėlės versiją, taip pat tinkama ir neįgaliesiems. Šiame portale vartotojai gali rasti informacijos ir apie Lietuvos teisėkūros sistemą.
- **Tm.lrv.lt** - tai Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos portalas (mano vyriausybė svetainės atšaka). Čia galima rasti skiltį teisinė informacija – teisės aktai (reglamentuojantys teisėkūros procesą, politinių partijų steigimą ir registravimą, bendrijų veiklą, civilinės būklės aktų registravimą, pramoninės nuosavybės apsaugos veiklą, vartotojų teises, valstybės garantuojamą teisinę pagalbą), teisės aktų projektai, tyrimai ir analizės, teisės aktų pažeidimai.
- **Juristai24.lt** – teisinių paslaugų teikimo internetu portalas. Portale yra pateikiamos šios sritys – darbo ginčai, šeimos teisė, baudžiamoji teisė, paveldėjimas. Vartotojas gali užsiregistruoti dėl

konsultacijos su atsakingu asmeniu naudojantis elektroniniu paštu, telefonu, Skype, ar naudojant Facebook. Norint užsiregistruoti asmuo turi pateikti tik savo vardą, telefono numerį bei trumpas laiškas, žinutė, kurioje pateikiama situacija bei problema dėl kurios reikalinga teisininko pagalba.

- **Teisespartneris.lt** – tai teisinių paslaugų internetu portalas, kuriame vartotojas gali nuotoliniu būdu užsisakyti tam tikras paslaugas pagal skirtingas teisės šakas (darbo teisę, sutarčių teisę, įmonių teisę), tokias kaip sutarčių rengimą, auditą, konsultavimą ir atstovavimą ginčiuose ir dokumentų rengimo paslaugas.

Iš paminėtų tinklalapių galima spręsti, jog yra labai daug internetinių portalų, kurie talpina įvairią teisinio pobūdžio informaciją. Tokio pobūdžio portaluose vartotojai gali rasti tam tikros teisinės informacijos, kuri gali praplėsti piliečių teises žinias, suvokimą bei teisinį išprusimą. Portalai yra vieši, nemokami bei prieinami visiems vartotojams. Dauguma teisinio švietimo pobūdžio portalų taip pat yra pritaikyti neįgaliesiems, todėl tai tik dar labiau palengvina informacijos paiešką ir užtikrina, jog visi asmenys galės naudotis šiais portalais. Kaip teigia ir užsienio teisininkas (P. Embley, 2019), informacinėmis technologijomis naudojimas teismuose, sutrumpina pasirošimą, kas leidžia suprasti, jog žmonės greičiau gauna informaciją (P. Embley, 2019).

Taip pat prie ankščiau minėtų portalų, gali priskirti ir tai, jog 2014 m. Registrų centras trimis formatais išleido elektroninę Lietuvos Respublikos Konstitucijos versiją, kurią Teisingumo ministerijos svetainėje nemokamai gali atsisiųsti kiekvienas vartotojas. Be to, 2014 m. teisingumo ministerija yra sukūrusi edukacinę visuomenės teisinio švietimo paskyrą „Žinau savo teises“ socialiniame tinkle Facebook, o vėliau sukurtas teisinio švietimo kanalas vaizdo įrašų svetainėje „Youtube“.

Apibendrinant galima teigti, jog visuomenės teisinis švietimas ir jo skatinimas bei įgyvendinimas yra svarbus siekiant teikti žmonėms teises žinias, padėti jiems tinkamai pasinaudoti savo teisėmis ir pareigomis, jas žinoti ir kaip elgtis iškilusio teisinio ginčo ar konflikto metu. Teisinio švietimo iniciatyvos padeda prisidėti skatinant visuomenės teisinį švietimą, tiek teikiant tiesioginę pagalbą, tiek elektroninėje erdvėje. Sukurti specializuoti internetiniai portalai leidžia žmonėms greičiau ir lengviau rasti reikiamą informaciją, be teisininko pagalbos ir neišėjus iš namų. Žmonės gali bet kur ir bet kada skaityti, domėtis bei gilinti savo teises žinias, plėsti savo akiratį teisinių žinių atžvilgiu.

5. MEDIJŲ INDĖLIS SKATINANT VISUOMENĖS TEISINĮ ŠVIETIMĄ ANALIZĖ

5.1. Tyrimo metodologija

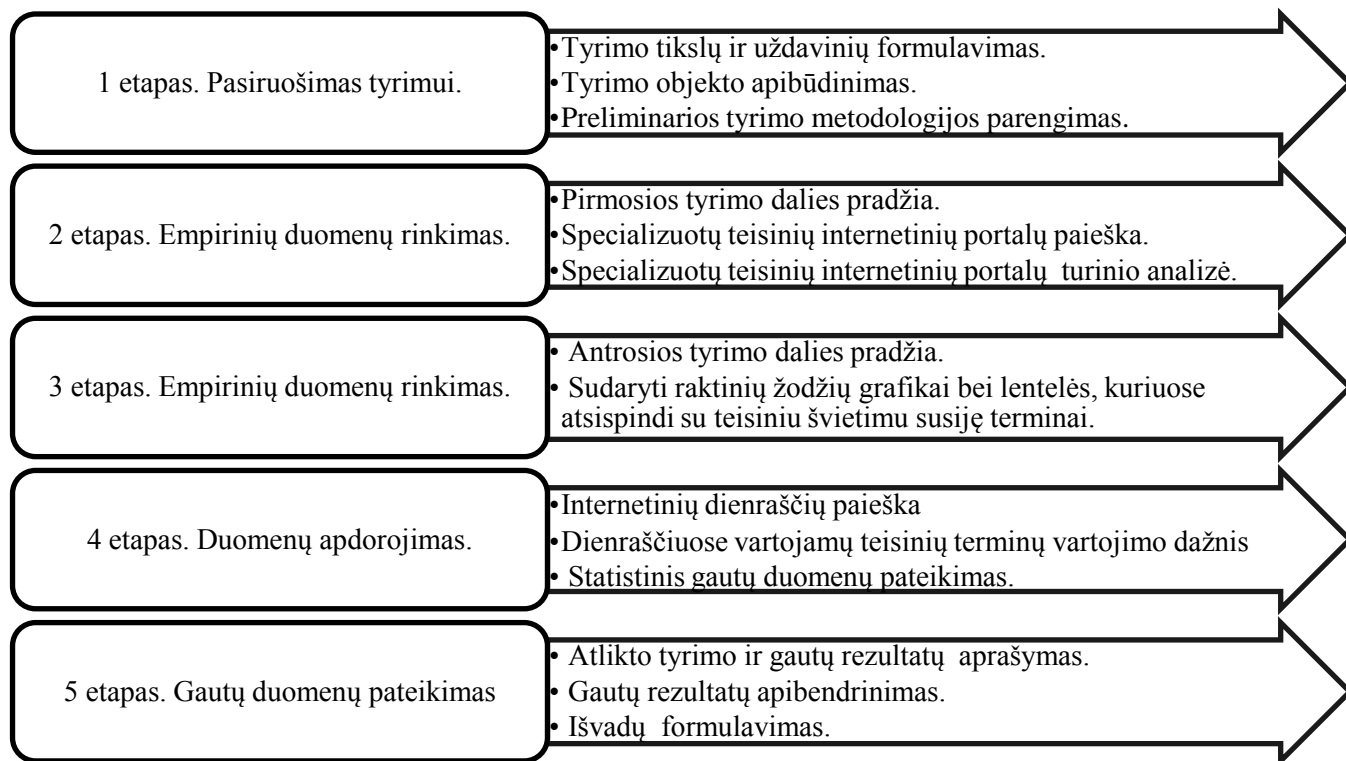
Siekiant išsiaiškinti medijų indėlį skatinant visuomenės teisinį švietimą, sudaromas tyrimo metodologijos pagrindimas, išgryninti tyrimo tikslai, uždaviniai, tyrimo metodai. Metodas yra apibūdinamas, kaip informacijos rinkimo, apdorojimo priemonė, padedanti išspręsti problemą, rasti atsakymus į klausimus (R. Žitkienė, I. Mačerinskienė, 2014). Taikyti kiekybinės turinio analizės ir kontent analizės metodai. Tyrimo proceso etapai sudaryti remiantis K.Kardelio (2002, p. 50-51), tyrimo etapų aprašymu.

Tyrimo ribotumas. Šio tyrimo apribojimai yra, jog ne visi internetiniai dienraščių portalai buvo išnagrinėti, tyrime buvo nagrinėjami dienraščiai tik lietuvių kalba, dėl internetinių portalų turinio srauto bei kitos informacijos nesusijusios su teisiniu švietimu ir kitais jo aspektais, neaprašyti visi specializuoto portalo skelbiamos informacijos aspektai bei ne visi specializuoti teisiniai portalai.

Tyrimo etika. Kadangi buvo analizuojami tik specializuotų teisinių portalų turinio duomenys bei publikuojami internetinių naujienų portalų straipsniai teisinio švietimo tematika, etiniai aspektai paliesti nebuvo.

Tyrimo problema. Problemą galima apibūdinti šiais klausimais - kokį vaidmenį atlieka medijos žmogaus gyvenime bei švietime ir kaip medijos prisideda prie visuomenės teisinio švietimo? Ar medijos yra patikimas ir tinkamas teisinio švietimo šaltinis?

Tyrimo etapai. Šis tyrimas buvo atliktas šiais 5 etapais (žr. 10 pav.):

10 pav. Tyrimo atlikimo etapai (sudaryta darbo autorės).

Pirmajame tyrimo etape buvo siekiama iškelti šio tyrimo tikslą, bei reikalingus šiam tikslui pasiekti, uždavinius, atsižvelgiant į magistrinio darbo temą, teorinės dalies medžiagą, išgryninti pagrindiniai tyrimo metodai, reikalingi atlikti tyrimo analizei. Taip pat šio etapo metu sudarytas tyrimo metodologijos planas.

Antrajame tyrimo etape pradėta pirmoji tyrimo dalies analizė. Pirmojoje dalyje atlikta specializuotų teisinių portalų paieška, atrinkti aštuoni specializuoti teisiniai portalai, atsižvelgiant į teikiamos teisinės informacijos turinį, sąveiką su teisinio švietimo tematika, naudą skatinant įvairių visuomenės grupių teisiniam švietimui.

Trečiąjame tyrimo etape pradėta antroji tyrimo dalies analizė. Naudojant magistrinio darbo teorinę dalį ir specializuotų teisinių internetinių portalus, sudaryti raktinių žodžių hierarchiniai medžiai bei lentelės, kuriuose atsispindi su teisiniu švietimu susiję terminai, pagal tam tikras kategorijas ir subkategorijas.

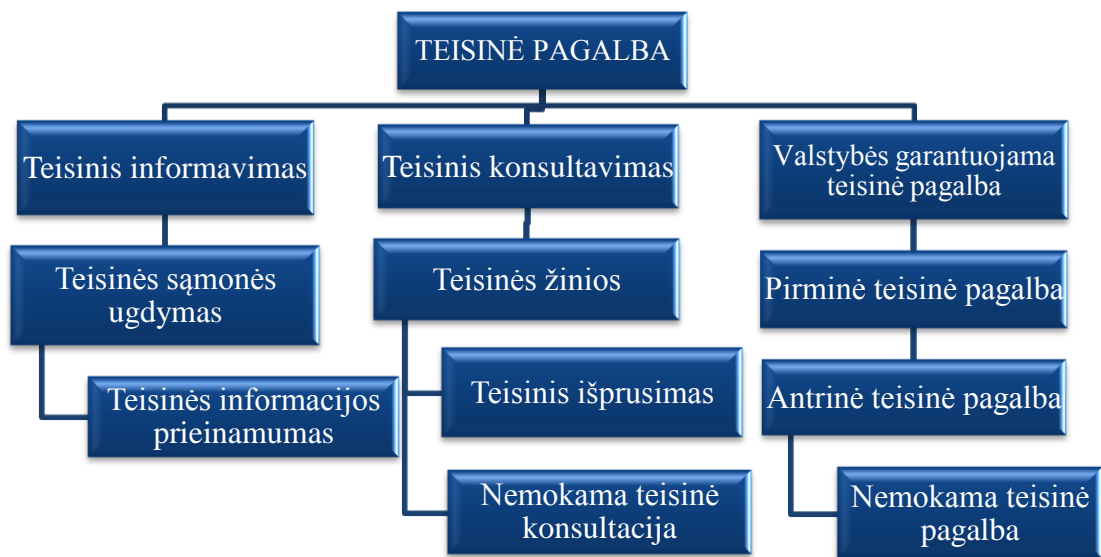
Ketvirtajame tyrimo etape pradėta dienraščių internetinė paieška, kurios metu, atrinkti trys dienraščiai. Naudojant kiekybinės analizės metodą ir sudarytus raktinių žodžių hierarchinius, atliktas dienraščiuose teisinio švietimo aspektų vartojimo dažnis. Tokiu būdu nustatant kokioms temomis skelbiama daugiau informacijos, o kuriomis informacijos kiekis yra mažesnis. Suskaičiavus rezultatus, gauti skaičiai pateikti statistiškai, sudarytos diagramos pagal atskiras raktinių žodžių kategorijas.

Penktajame etape buvo aprašomi gauti rezultatai, konkretūs skaičiai, kurie buvo gauti atlikus raktinių žodžių vartojimo kiekybinę analizę dienraščiuose, remiantis tyrimo rezultatais, suformuluotos galutinės išvados.

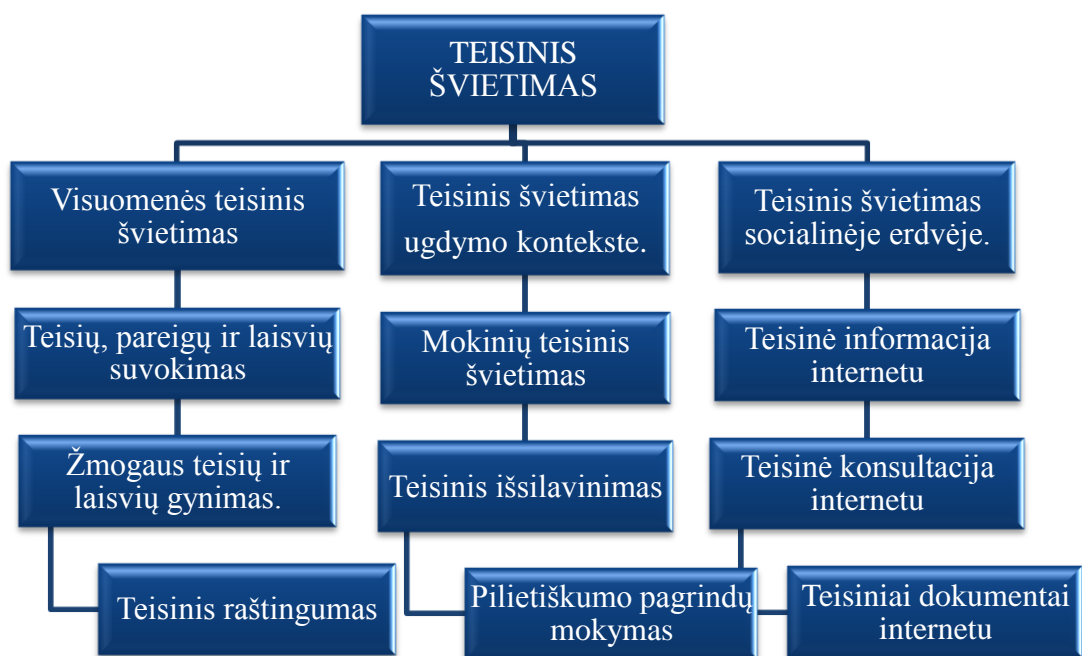
Siekiant išsiaiškinti socialinių medijų indėlį skatinant visuomenės teisinį švietimą, tyrimas buvo išskaidytas į dvi dalis. Pirmojoje tyrimo dalyje yra nagrinėjami devyni specializuoti teisiniai portalai, atlikta detali pasirinktų portalų turinio analizė, aprašoma kokia teisinė informacija yra skelbiama tam tikrame skyriuje. Nagrinėti šie portalai:

- Teismai.lt – Nacionalinės teismų administracijos portalas.
- Teisėsvariantai.lt – Teisinių naujienų ir teisinių paslaugų portalas.
- Infolex.lt – Teisinės informacijos paieškos sistema teisininkams ir civiliams.
- Tm.lrv.lt – Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos portalas.
- E.teimas.lt – Lietuvos teismų elektroninių paslaugų portalas.
- E-tar.lt – Lietuvos Respublikos teisės aktų registras.
- Juristai24.lt – Teisinių paslaugų ir konsultacijų internetu portalas.
- Teisėspartneris.lt – Teisinių paslaugų ir konsultacijų internetu portalas.

Antrojoje tyrimo dalyje pagal raktinius žodžius, kurie yra sudaryti pagal dažniausiai vartojamus teisinio švietimo aspektus (žr. 11 pav., 12 pav.), remiantis internetiniais portalais, paieškos pagalba, nagrinėjami trijų populiariausių dienraščių – Delfi, Alfa, 15min, straipsnių susijusių teisine tematika skaičius. Analizei atlikti sudarytos lentelės, kuriuose pagal raktinius žodžius, sudaryti kategorijų ir subkategorijų hierarchiniai medžiai, taip pat lentelės rezultatai pateikiami statistiškai - stulpelinėse diagramose, pagal kiekvienos kategorijos subkategorijas.

11 pav. Kategorijos – „Teisinė pagalba“ - subkategorijų hierarchinis medis (sudaryta darbo autorės)

12 pav. Kategorijos – „Teisinis švietimas“ – subkategorijų hierarchinis medis (sudaryta darbo autorės)

5.2. Tyrimo metodai ir jų pagrindimas

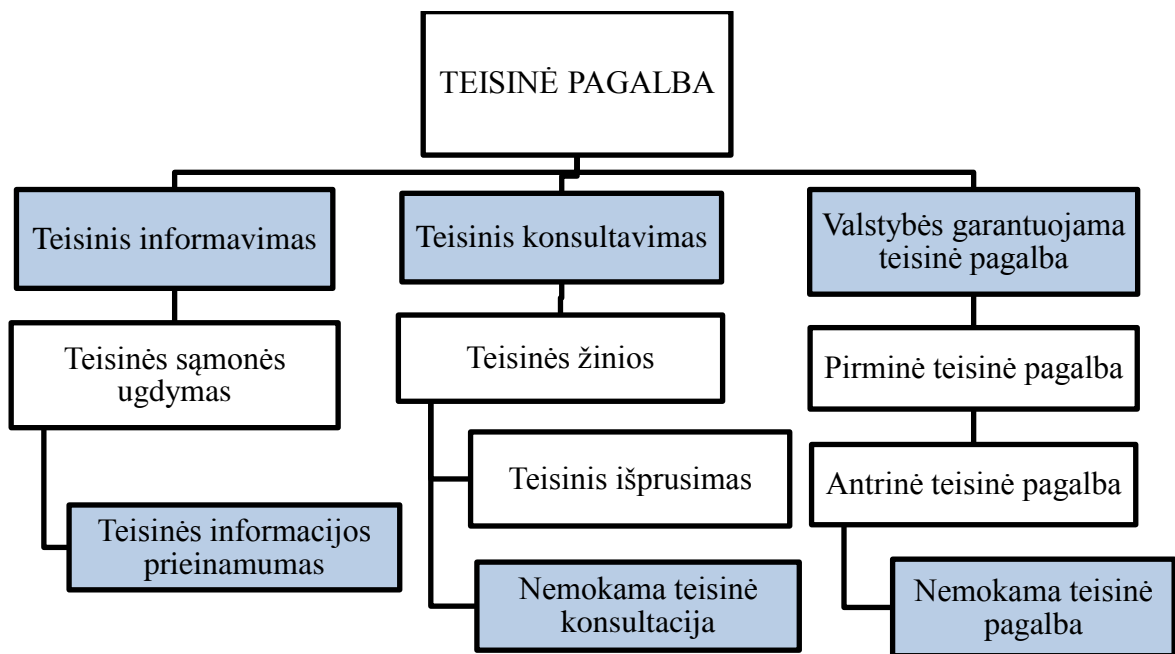
Tyrimo metodai. Tyrime yra naudojami *kontent(turinio) analizės* ir *kiekybinės turinio analizės* metodai, kurie buvo parinkti atsižvelgiant į tyrimo tikslą, uždavinius bei tiriamą objektą. Pirmasis tyrimo metodas yra *kontent(turinio) analizė*. Kontent analizės metodo objektas gali būti bet kokia elektroninės komunikacijos forma, kuria yra perduodama tam tikra žinutė, laikraščiai, straipsniai, istoriniai dokumentai ir elektroninės informacijos priemonės. Atliekant tam tikrą analizę, šis metodas gali būti taikomas kaip kiekybinis bei kokybinis. Atliekant tyrimą, tyrėjai gali naudoti šiuo turinio analizės metodu, norėdami pateikti tam tikrų tekste naudojamų objektų, simbolių dažnį (B. Churchill, 2013). Šis metodas buvo panaudotas tiriant specializuotų teisinių portalų skelbiamą informaciją, naudingą

visuomenės teisiniam švietimui, pasitelkus sudarytus hierarchinius teisinio švietimo aspektų medžius (11 – 12 pav.) išskirti dienraščių straipsnių skaičių, kuriuose atsispindi tam tikri specifiniai teisinio švietimo aspektai, tada skaičiuotas jų vartojimo dažnį. Antrasis tyrimo metodas yra *kiekybinė turinio analizė*. Kiekybinės turinio analizė tai bet kokios sisteminės teksto (ar kitų simbolių formų) perdorojimas į standartinę statistiškai apdorojamų simbolių visumą, atspindinčią tam tikrų charakteristikų buvimą, intensyvumą ar kiekį. Šis analizės metodas daugiausiai yra taikomas žurnalistikoje (V. Morkevičius 2005). Analizei šis metodas buvo pasirinktas išskiriant dienraščių straipsnių skaičių, kuriuose atsispindi tam tikri teisinio švietimo aspektai, tada skaičiuotas jų vartojimo dažnį, taip pat gautų tyrimo rezultatų perkėlimui į statistinius duomenis t.y. diagramas. Diagramose atsispindi specifinių teisinio švietimo aspektų naudojimo intensyvumas ar kiekis.

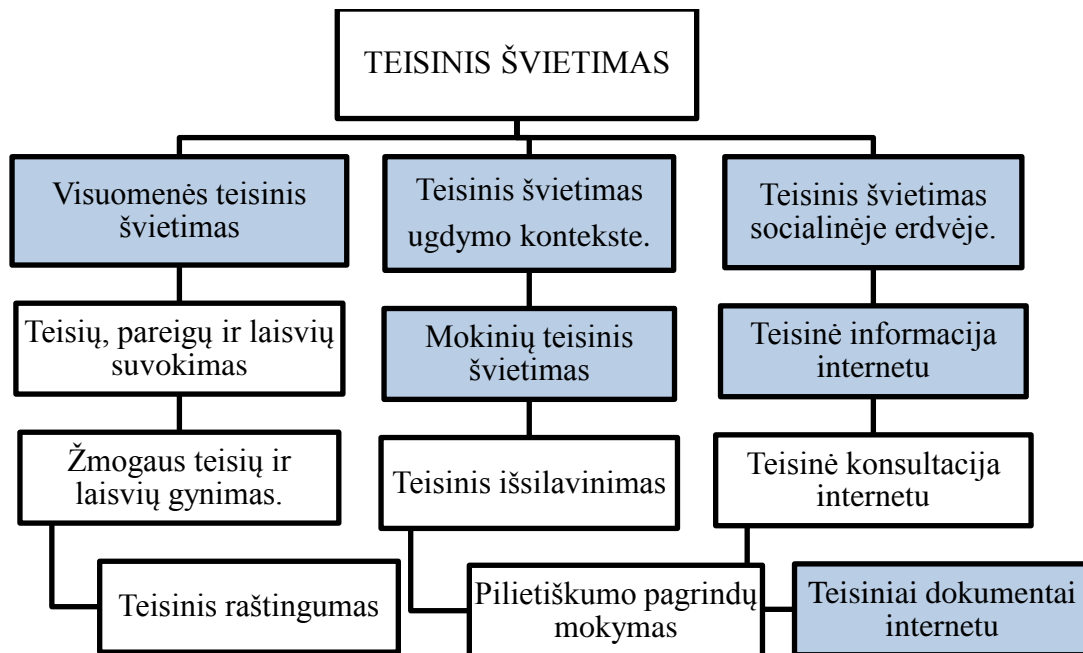
Tyrimo atranka. Atsižvelgiant į tyrimo tikslą, šiame tyrime taikyta tikslinė atranka. Specializuoti teisiniai portalai atrinkti atsižvelgiant į portalo pobūdį, jog tai turi būti specializuotos teisinės tematikos portalas, kuriame asmuo gali rasti tam tikrą teisinę informaciją ir kuri taip pat suteiktų galimybę teisiniam švietimui, įvairios teisinės informacijos prieinamumui, internetiniai naujienų dienraščiai atrinkti atsižvelgiant į statistinius duomenis, internetinių dienraščių žinomumą, bei naudojimą aplinkoje.

6. SPECIALIZUOTŲ TEISINIŲ PORTALŲ TURINIO ANALIZĖ

1. Teismai.lt – vienas žinomiausių, populiariausių bei informatyviausių teisinių internetinių portalų, kuriame yra sutalpintas didelis teisinės informacijos kiekis, ne tik teisės aktai ar kita naudinga informacija, tačiau naudinga informacija apie teismus ir jų savivaldą. Svetainė yra suredaguota dvejomis kalbomis – lietuvių bei anglų, taipogi portalas yra pritaikytas neįgaliesiems. Analizuojant portalo Teismai.lt turinį panaudotos 11 ir 12 paveikslėliuose pateiktos schemos. Jei Teismai.lt portalo turinyje rasta informacija, atitinkanti 11 ir 12 paveikslų schemų subkategorijas, tuomet schemoje subkategorija pavaizduota nuspalvinta, jei portale informacijos, atitinkančios 11 ir 12 paveikslų schemų subkategorijas, nerasta, tuomet schemoje atitinkamos subkategorijos pavaizduotos nenuspalvintos (žr. 13 pav., 14 pav.)

13 pav. Kategorijos - „Teisinė pagalba“ - subkategorijų atspindėjimas portale Teismai.lt

14 pav. Kategorijos - „Teisinis švietimas“ - subkategorijų atspindėjimas portale Teismai.lt

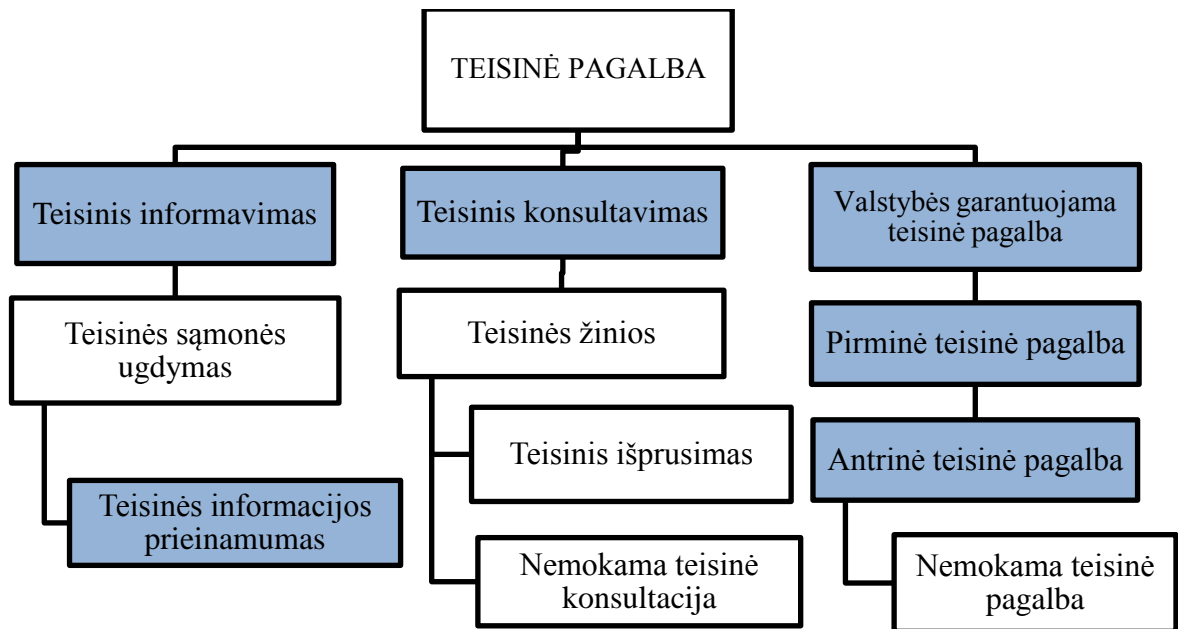
Be paryškintų teisinio švietimo aspektų, portale teismai.lt galima rasti ir kito pobūdžio informacijos (žr. 1 lent.).

1 lentelė. Teismai.lt portalo turinio analizės papildymas

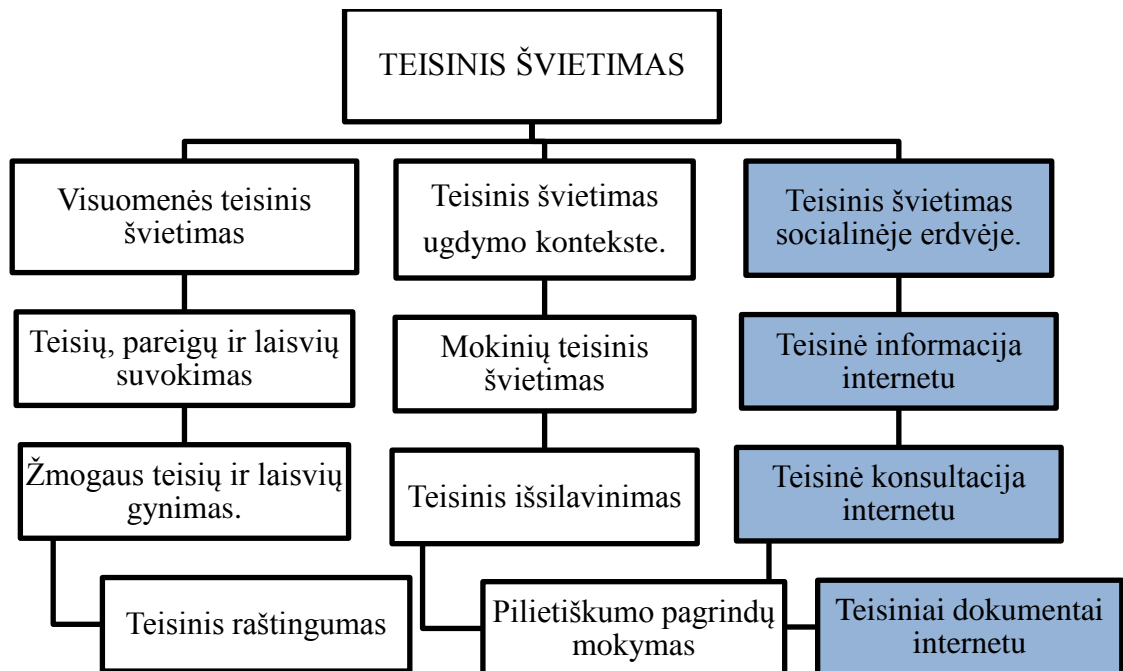
Skilties pavadinimas	Teikiama informacija
Edukacija	1. <i>Informaciniai filmukai – aiškiai ir vaizdžiai apie teismus.</i> Edukacinio pobūdžio vaizdinė medžiaga, kaip reikia liudyti teisme, kaip naudotis Lietuvos teismų elektroninių paslaugų portalu e.teismai.lt, koks yra teisėjo darbas, kaip vyksta nuotoliniai teismo posėdžiai, kas yra teisminė mediacija, kaip sprendžiamos bylos, kiek Lietuvoje teismų ir kokios bylos juose nagrinėjamos.
	2. <i>Teisminė mediacija: išspręsk ginčą taikiai.</i> Žiniasklaidos publikacijos apie teisinę mediaciją, jos taikymas, ypatumai.
	3. <i>Projektas „DIENA SU TEISĖJU“.</i> Šioje skiltyje vartotojai yra supažindinami su Nacionalinės teismų administracijos bei Vilniaus universiteto Teisės fakulteto inicijuotu projektu, kuriuo yra siekiama supažindinti dalyvius su teisininko profesija, darbo specifika ir kt.
	4. <i>Nemokamos teisinės konsultacijos: JŪS KLAUSIATE – MES ATSAKOME!</i> supažindinimas su visuomenės teisinio švietimo iniciatyva – nemokamomis teisinėmis konsultacijomis, kurios yra rengiamos Lietuvos Konstitucijos ir Europos teisės dieną, skatinama, jog žmonės pasinaudotų teikiama galimybe gauti pagalbą iš šios srities profesionalų, gautų papildomų teisinių žinių.
	5. <i>„Teisingumo kambarys“ – galvosūkis ant ratų.</i> Šioje skiltyje vartotojai yra supažindinami su edukaciniu projektu, kurio metu yra siekiama supažindinti visuomenę su teisėjo darbo specifika, didinti visuomenės išprusimą teisiniais klausimais bei padėti žmonėms suprasti teisminį procesą bei jo eigą.
	6. <i>„Komentarai portalo 15min.lt TRIBŪNOJE“.</i> Šioje skiltyje yra pateikiami teisės srities specialistų komentarai, pasisakymai, straipsniai teisiniais klausimais, pvz. – <i>Kaip ir kada galima gauti turtinės ir neturtinės žalos atlyginimą? 5 dalykai, kuriuos reikia žinoti dėl atvykimo į teismą?</i>
	7. <i>Straipsniai TEISMAI.LT INFORMUOJA.</i> Šioje skiltyje galima rasti naudingos informacijos iš teisininkų lūpų. Tai yra straipsniai, talpinami viešojoje erdvėje, kuriuose teisininkai dalinasi tam tikra teisine problema bei situacija.

	8. <i>Radijo laida TEISĖJO KOMENTARAS</i> . Šioje skiltyje vartotojai gali rasti Žinių radijo laidos įrašus, kuriuose teisės specialistai atsako į aktualius klausimus darbo, šeimos, darbo, mediacijos ar kitomis bylomis susijusius klausimus.
Aktuali informacija teismo lankytojams	1. <i>Nuotolinis teismo posėdis</i> . Šioje skiltyje pateikiama informacija apie bylos nagrinėjimo dalyvavime nuotoliniu būdu, tiek esant Lietuvoje, tiek užsenyje, stebėti posėdžio eigą, užduoti klausimus, pateikti atsakymus.
	2. <i>Žyminio mokesčio skaičiuoklė</i> . Šioje skiltyje pateikiama žyminio mokesčio skaičiuoklė, kuri yra nustatyta suma, kurią šalys, pareiškiantys savo reikalavimus, pareiškėjai ar kreditoriai privalo sumokėti už tam tikrus įstatyme numatytus teisme atliekamus procesinius veiksmus ieškinio ir kitų dokumentų padavimą.
	3. <i>Virtuali teismo posėdžių salė</i> . Šioje skiltyje pateikiama edukacinė priemonė skirta visuomenei supažindinti su teismo proceso dalyviais, imituojamas teismo posėdis leis išsamiau susipažinti su teismo proceso eiga civilinėse, baudžiamosiose, administracinėse, administracinių teisių pažeidimo bylose.
	4. <i>Teisė kiekvienam - nemokama teisinė pagalba</i> . Šioje skiltyje pateikiama informacija apie Mykolo Romerio universiteto teisės mokyklos ir Martyno Mažvydo bibliotekos inicijuojamą nemokamos teisinės pagalbos projektą "Teisė kiekvienam". Nurodoma kas yra teisinė pagalba, kas ją teikia, kaip ją gauti.
	5. <i>IT sprendimai teismuose: kaip paslaugomis pasinaudoti paprasčiau?</i> Šioje skiltyje pateikiama informacija apie penkias sukurtas inovacijas, kurios palengvins žmonėms naudojimąsi teisinėmis paslaugomis. Elektroninė byla - portale e.seimas.lt šalys gali susipažinti su bylos medžiaga, gauti ir pateikti dokumentus, garso įrašus. Nuotoliniai teismo posėdžiai, Visa informacija apie bylą - ranka pasiekama - informacija apie viešą teismo posėdžių ir sprendimų tvarkaraštį, norintiems sužinoti kada ir kas nagrinės bylą, pateikiamos nuorodos į virtualią teismo posėdžių salę ir portalą atviras, kuriame pateikiama informacija apie teisėjų atliekamų darbų statistiką, garso įrašai.
Lietuvos teismų elektroninių paslaugų portalas	Vartotojas nukreipamas į e.seimas.lt portalą, kuriame talpinama informacija apie bylas, klausyti jų garso įrašai, formuoti, pateikti dokumentus, mokėti žyminį mokestį, paskirtą baudą, priteistas bylinėjimo išlaidas.

2. Teisėsvartai.lt. Tai teisinių naujienų ir teisinių paslaugų portalas. Portalo turinys suskirstytas į skirtingas sekcijas tokias kaip naujienos, publikacijos, naudinga, pateikiamas klausimynas, kuris paremtas teisiniais aspektais bei yra aktualus visuomenei – antrinė teisinė pagalba, turto perleidimas už rentą, paveldimo turto mokestis, juridinio asmens filialo steigimas ir daug kitų bei eformos, kuriose pateikiamas gausus teisinės korespondencijos sąrašas, kurį sudaro pagrindiniai šešios kategorijos, kuriose yra teisiniai dokumentai skirti konkrečiai kategorijai. Analizuojant portalo Teisėsvartai.lt turinį panaudotos 11 ir 12 paveikslėliuose pateiktos schemas. Jei Teisėsvartai.lt portalo turinyje rasta informacija, atitinkanti 11 ir 12 paveikslų schemų subkategorijas, tuomet schemoje subkategorija pavaizduota nuspaldinta, jei portale informacijos, atitinkančios 11 ir 12 paveikslų schemų subkategorijas, nerasta, tuomet schemoje atitinkamos subkategorijos pavaizduotos nenuspalvintos (žr. 15 pav., 16 pav.)

15 pav. Kategorijos - „Teisinė pagalba“ - subkategorijų atspindėjimas portale Teisėsvertai.lt

16 pav. Kategorijos - „Teisinis švietimas“ - subkategorijų atspindėjimas portale Teisėsvertai.lt

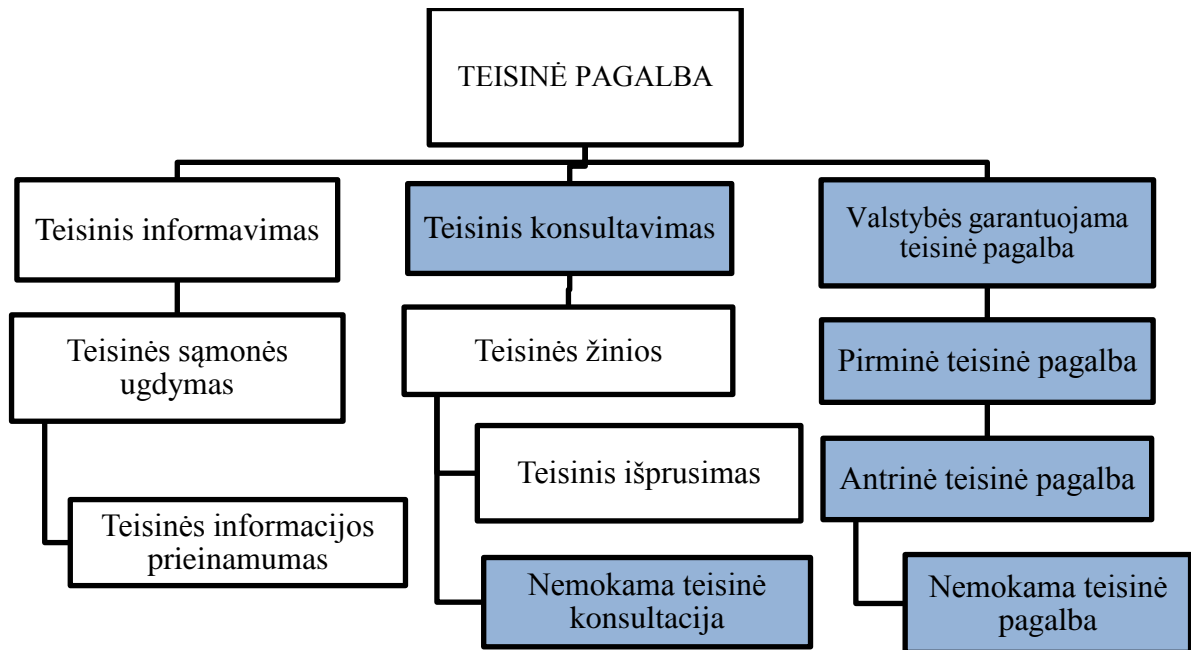
Be paryškintų teisinio švietimo aspektų, portale teismas.lt galima rasti ir kito pobūdžio informacijos (žr. 2 lent.).

2 lentelė. Teisėsvertai.lt portalo turinio analizės papildymas

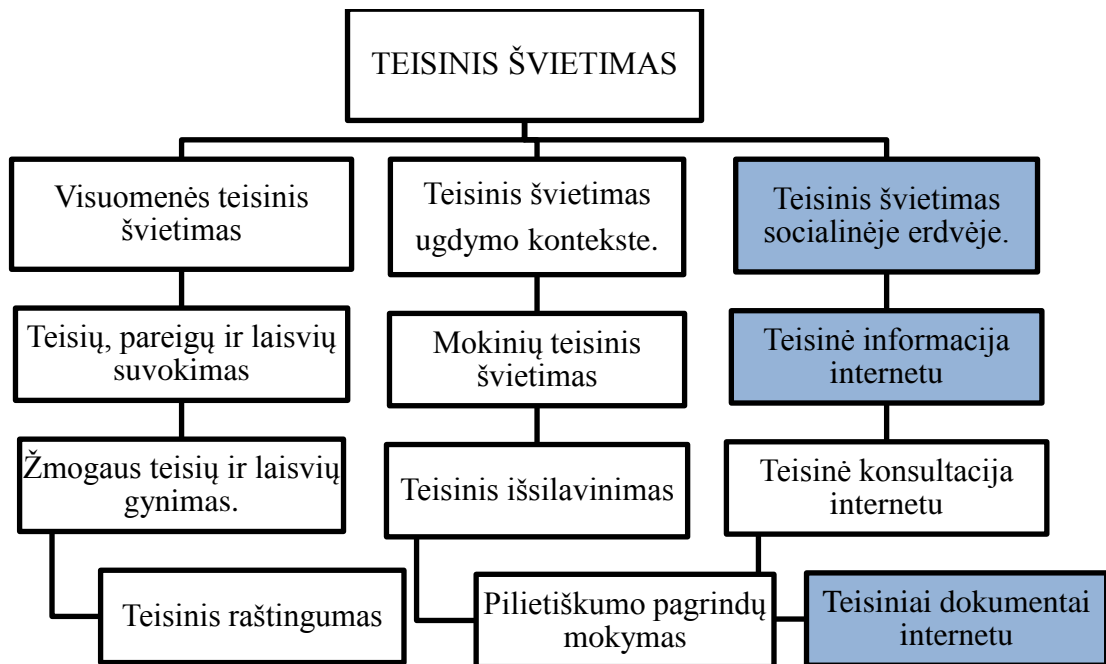
Skilties pavadinimas	Teikiama informacija
Advokatai	Nemokama paslauga, padedanti surasti advokatą pasirinktame Lietuvos mieste.
Kitos institucijos	Notarai - nemokama notaro kontorų paieška pagal pasirinktą miestą. Anstoliai - anstolių paieška pagal pasirinktą miestą. Apibūdinamos abiejų institucijų atliekamos funkcijos.

Naudinga	Teisinė informacija. Pateikti 51 klausimai, apimantys įvairią teisinę informaciją, apie teisinę pagalbą, vekselių išrašymą, santuoka, vedybų sutartis, turto paveldėjimą, juridinio asmens steigimą, žemės sklypų įgyjimas.
----------	---

3. Infolex.lt – teisinės informacijos paieškos sistema, kuria naudojasi tiek specialistai teisės srityje, tačiau, dėl gausaus teisinės informacijos turinio, portalu naudojasi ir paprasti civiliai. Analizuojant portalo Infolex.lt turinį panaudotos 11 ir 12 paveikslėliuose pateiktos schemos. Jei Infolex.lt portalo turinyje rasta informacija, atitinkanti 11 ir 12 paveikslų schemų subkategorijas, tuomet schemoje subkategorija pavaizduota nuspalvinta, jei portale informacijos, atitinkančios 11 ir 12 paveikslų schemų subkategorijas, nerasta, tuomet schemoje atitinkamos subkategorijos pavaizduotos nenuspalvintos (žr. 17 pav., 18 pav.)

17 pav. Kategorijos - „Teisinė pagalba“ - subkategorijų atspindėjimas portale Infolex.lt

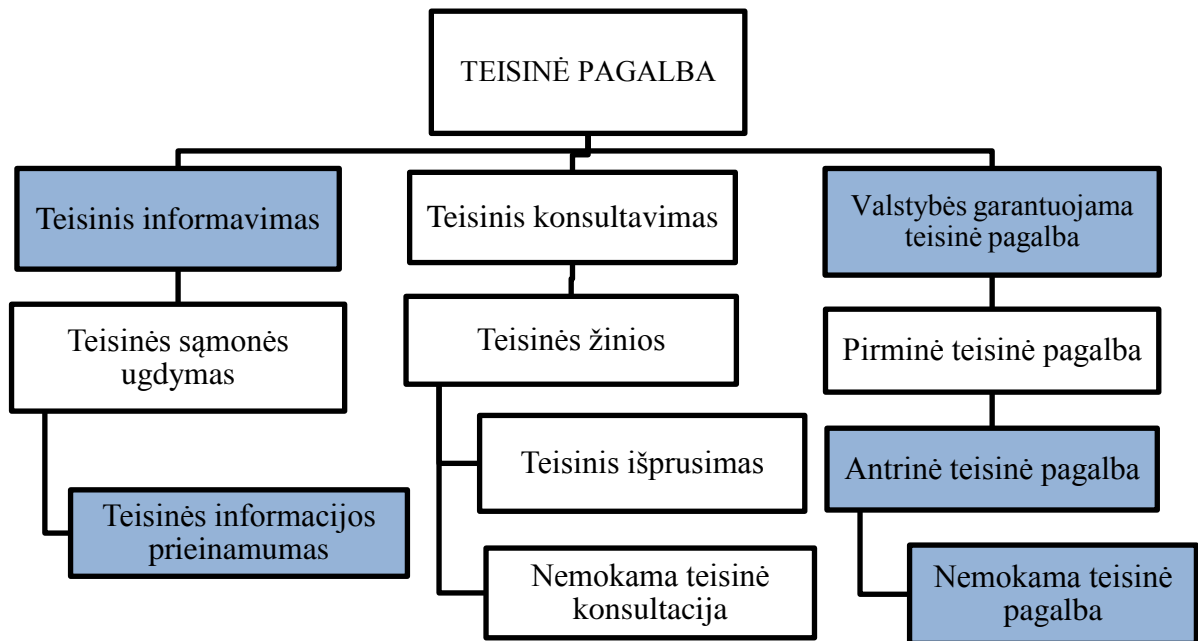
18 pav. Kategorijos - „Teisinis švietimas“ - subkategorijų atspindėjimas portale Infolex.lt

Be paryškintų teisinio švietimo aspektų, portale Infolex.lt galima rasti ir kito pobūdžio informacijos (žr. 3 lent.).

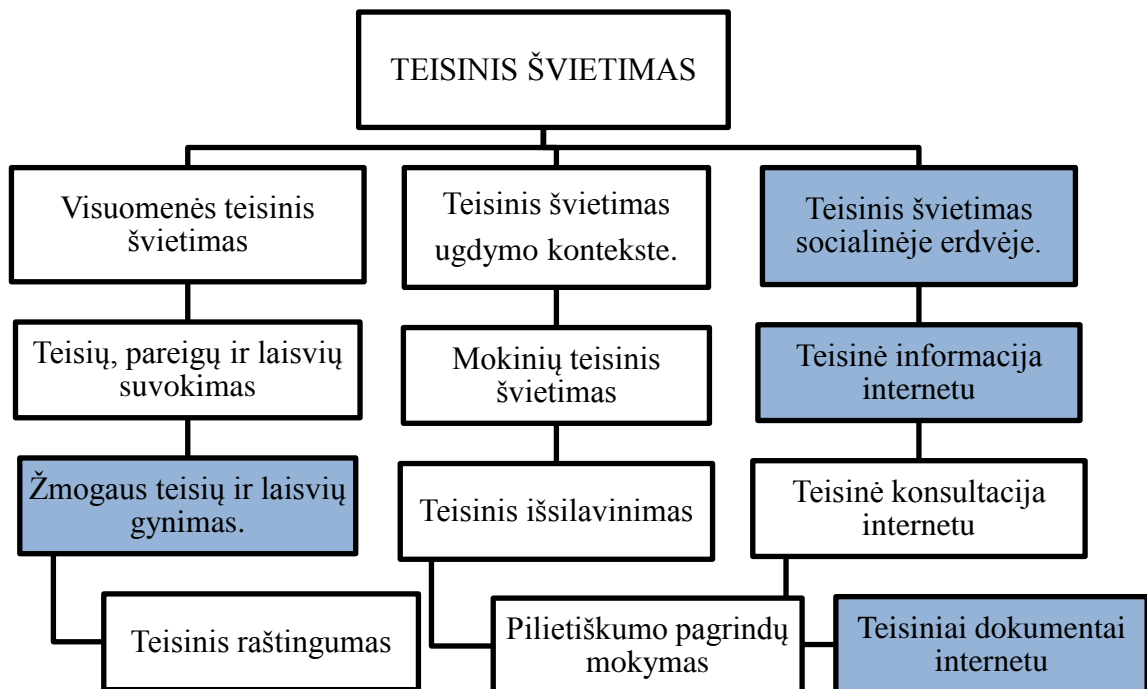
3 lentelė. Infolex.lt portalo turinio analizės papildymas

Skilties pavadinimas	Teikiama informacija
Teisinės diskusijos	Pateikiamos penkios teisės šakos – civilinė, administracinė, baudžiamoji, mokesčių, šeimos. Kiekvienoje iš skilčių galima rasti įvairių temų diskusijas bei forumus, kuriuose diskutuojama apie įvairias teines problemas bei situacijas, tokias kaip paveldėjimo teisės liudijimo išdavimas, melagingas skundas, smulkaus turto dalybos skyrybų metu ir daug kitų. Šiuose forumuose žmonės tarpusavyje gali diskutuoti, pasidalinti savo patirtimi bei žiniomis tam tikrais teisiniais aspektais.

4. Tm.lrv.lt - oficialus Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos portalas. Svetainė verčiama dvejomis kalbomis – lietuvių bei anglų. Taip portalas yra pritaikytas ir neįgaliesiems. Naudojant 11 pav. ir 12 pav. Spalvotai pažymėti teisinio švietimo aspektai, kurie buvo akcentuoti Tm.lrv.lt puslapyje. Analizuojant portalo Tm.lrv.lt turinį panaudotos 11 ir 12 paveikslėliuose pateiktos schemas. Jei Tm.lrv.lt portalo turinyje rasta informacija, atitinkanti 11 ir 12 paveikslų schemų subkategorijas, tuomet schemoje subkategorija pavaizduota nuspalsvinta, jei portale informacijos, atitinkančios 11 ir 12 paveikslų schemų subkategorijas, nerasta, tuomet schemoje atitinkamos subkategorijos pavaizduotos nenuspalvintos (žr. 19 pav., 20 pav.).

19 pav. Kategorijos - „Teisinė pagalba“ - subkategorijų atspindėjimas portale Tm.lrv.lt

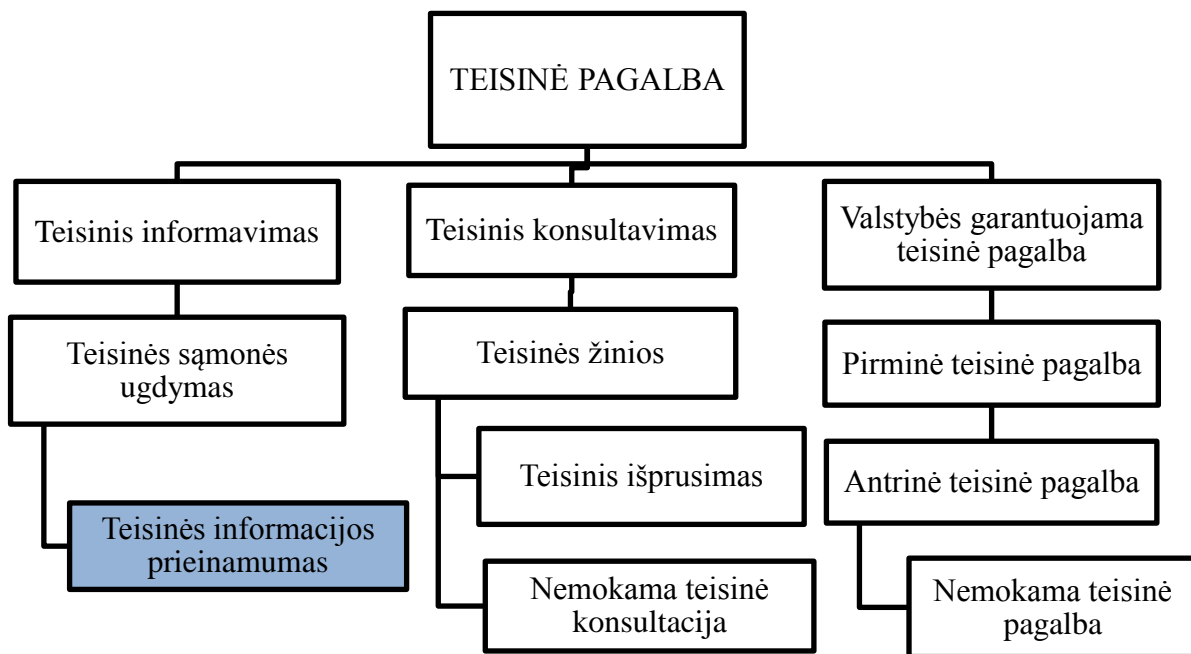
20 pav. Kategorijos „Teisinis švietimas“ subkategorijų atspindėjimas portale Tm.lrv.lt

Be paryškintų teisinio švietimo aspektų, portale Infollex.lt galima rasti ir kito pobūdžio informacijos (žr. 4 lent.).

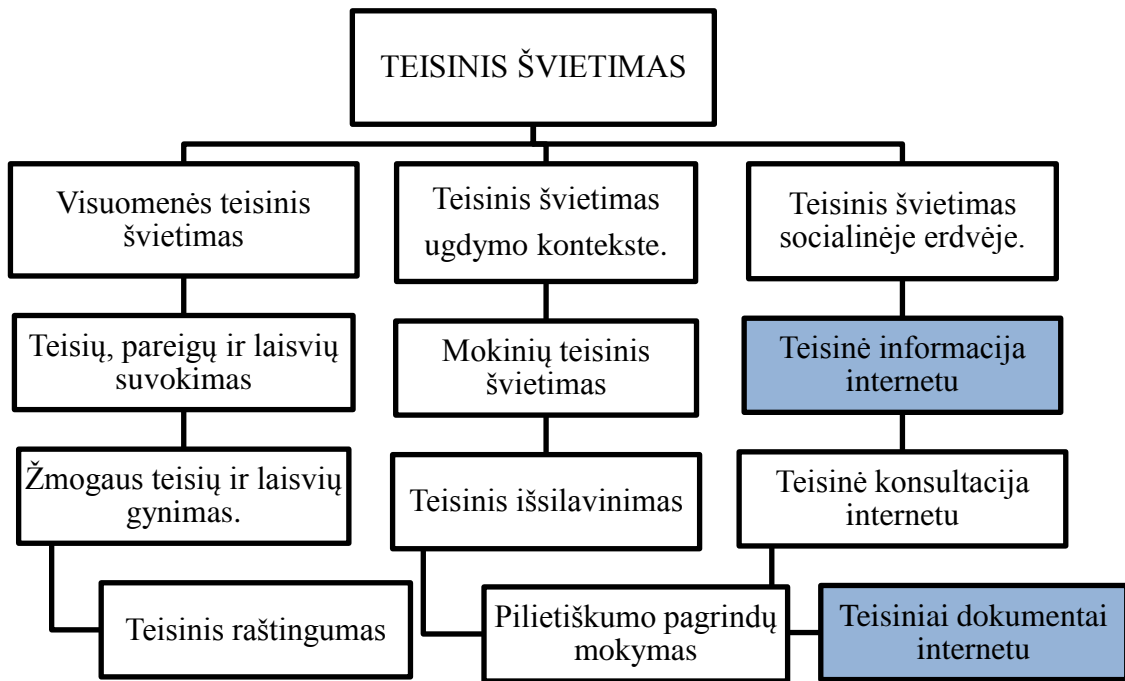
4 lentelė. Tm.lrv.lt portalo turinio analizės papildymas

Skilties pavadinimas	Teikiama informacija
Mediacija	Pateikiama informacija apie alternatyvų ginčų sprendimo būdą - mediaciją, kas yra mediacija, kaip ir kam ji yra ir gali būti taikoma.

5. E.teismas.lt – tai Lietuvos teismų teikiamų elektroninių paslaugų portalas. Portalas suteikia galimybę teismo proceso dalyviams gauti bylos medžiagą ir su ja susipažinti, teikti dokumentus, sekti bylos nagrinėjimo eigą. Portalas taip pat yra pritaikytas neįgaliesiems. Analizuojant portalo E.teismas.lt turinį panaudotos 11 ir 12 paveikslėliuose pateiktos schemos. Jei E.teismas.lt portalo turinyje rasta informacija, atitinkanti 11 ir 12 paveikslų schemų subkategorijas, tuomet scheme subkategorija pavaizduota nuspalvinta, jei portale informacijos, atitinkančios 11 ir 12 paveikslų schemų subkategorijas, nerasta, tuomet scheme atitinkamos subkategorijos pavaizduotos nenuspalvintos (žr. 21 pav., 22 pav.)

21 pav. Kategorijos - „Teisinė pagalba“ - subkategorijų atsispindėjimas portale E.teismas.lt

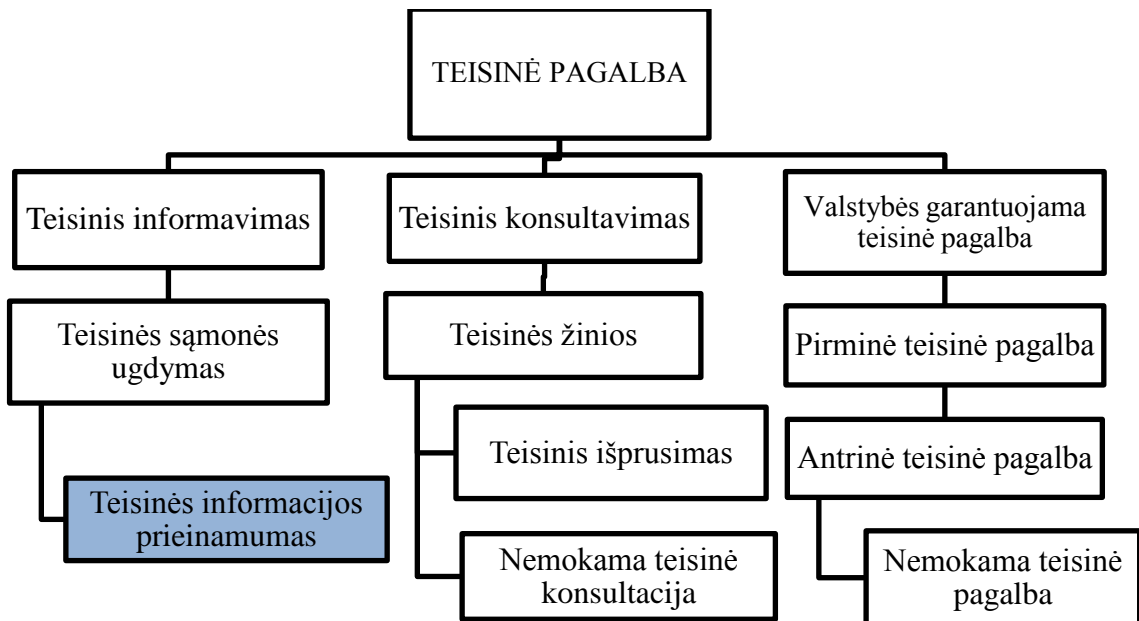
22 pav. Kategorijos - „Teisinis švietimas“ - subkategorijų atspindėjimas portale E.teismas.lt

Be paryškintų teisinio švietimo aspektų, portale Infolex.lt galima rasti ir kito pobūdžio informacijos (žr. 5 lent.).

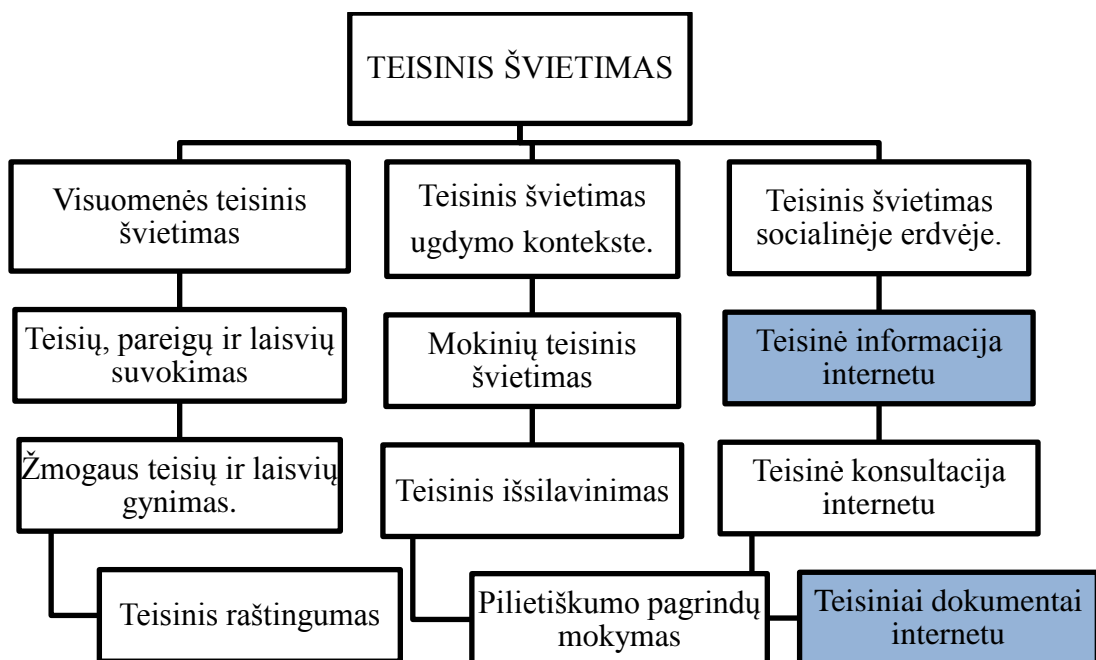
5 lentelė. E.teismas.lt portalo turinio analizės papildymas

Skilties pavadinimas	Teikiama informacija
Teisminė mediacija	Pateikiama informacija apie taikų ginčo sprendimo būdą - mediaciją. Aprašoma kas yra mediacija, kas ją vykdo, kokia kaina, kaip vyksta mediacijos procesas

6. E-tar.lt – oficialus teisės aktų paieškos portalas, sukurtas dvejomis kalbomis, lietuvių ir anglų, taipogi portalas yra pritaikytas ir neįgaliesiems. Be to sukurta šio portalo mobili versija, kurios pagalba portale galima naršyti ir išmaniajame telefone. Analizuojant portalo E-tar.lt turinį panaudotos 11 ir 12 paveikslėliuose pateiktos schemas. Jei E-tar.lt portalo turinyje rasta informacija, atitinkanti 11 ir 12 paveikslų schemų subkategorijas, tuomet schemoje subkategorija pavaizduota nuspalvinta, jei portale informacijos, atitinkančios 11 ir 12 paveikslų schemų subkategorijas, nerasta, tuomet schemoje atitinkamos subkategorijos pavaizduotos nuspalvintos (žr. 23 pav., 24 pav.)

23 pav. Kategorijos - „Teisinė pagalba“ - subkategorijų atspindėjimas portale E-tar.lt

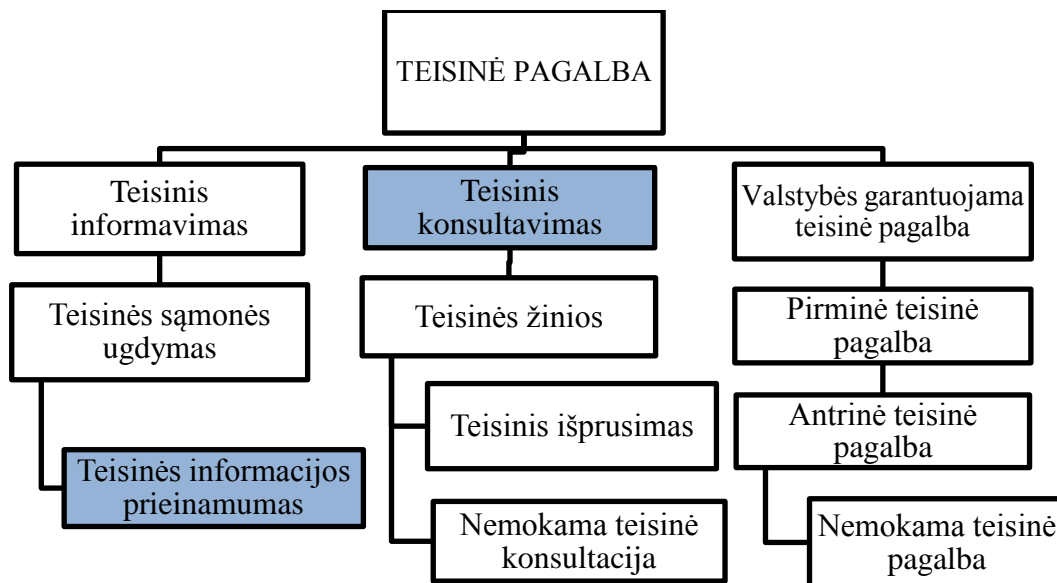
24 pav. Kategorijos - „Teisinis švietimas“ - subkategorijų atspindėjimas portale E-tar.lt

Be paryškintų teisinio švietimo aspektų, portale Infollex.lt galima rasti ir kito pobūdžio informacijos (žr. 6 lent.).

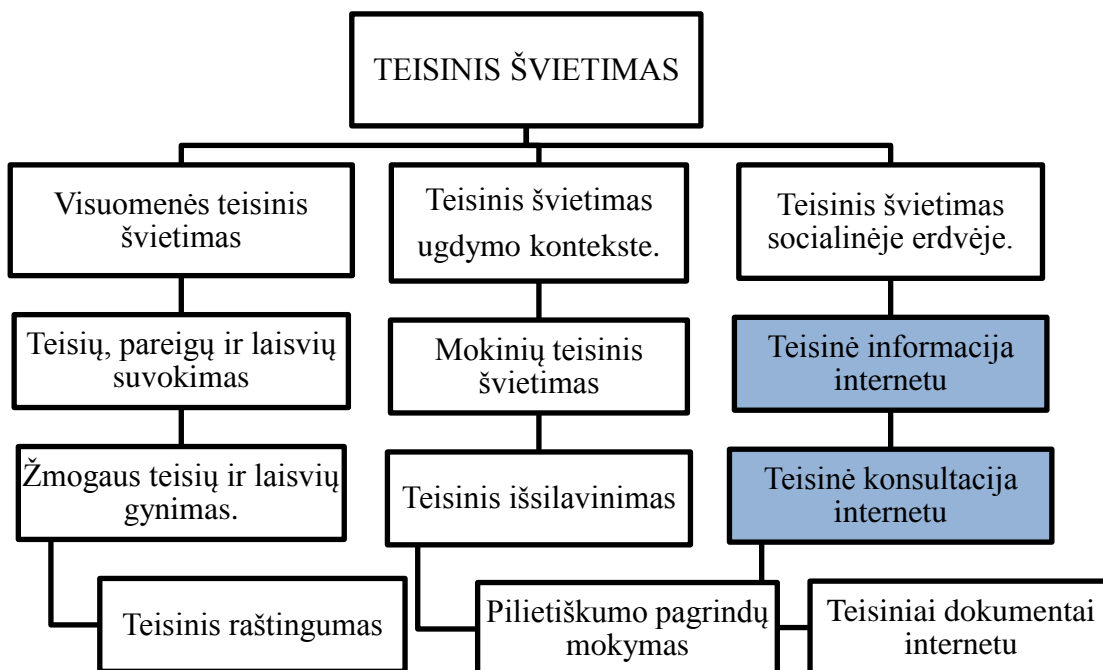
6 lentelė. E-tar.lt turinio analizės papildymas

Skilties pavadinimas	Teikiama informacija
Lietuvos teisėkūros sistema	Pateikiama informacija apie teisę, teisėkūra, jų reikšmę, teisės kilmę, kas yra teismo aktas, teismo akto projektas, kokie yra būdingi reikalavimai tam tikram teisės akto projektui, kaip yra priimami teisės aktai.

7. Juristai24.lt - teisinių paslaugų ir konsultacijų internetu portalas. Portalas teikia vartotojams galimybę spręsti teisinius problemas nuotoliniu būdu, dėmesys yra skiriamas šeimos teisei, palikimo, testamentu klausimams, atlygio išieškojimui, neteisėtas atleidimas, darbo ginčams, baudžiamajai teisei, įmonių konsultavimui, skolų išieškojimams. Analizuojant portalo Juristai24.lt turinį panaudotos 11 ir 12 paveikslėliuose pateiktos schemos. Jei Juristai24.lt portalo turinyje rasta informacija, atitinkanti 11 ir 12 paveikslų schemų subkategorijas, tuomet schemoje subkategorija pavaizduota nuspalsvinta, jei portale informacijos, atitinkančios 11 ir 12 paveikslų schemų subkategorijas, nerasta, tuomet schemoje atitinkamos subkategorijos pavaizduotos nenuspalsvintos (žr. 25 pav., 26 pav.)

25 pav. Kategorijos - „Teisinė pagalba“ - subkategorijų atspindėjimas portale Juristai24.lt

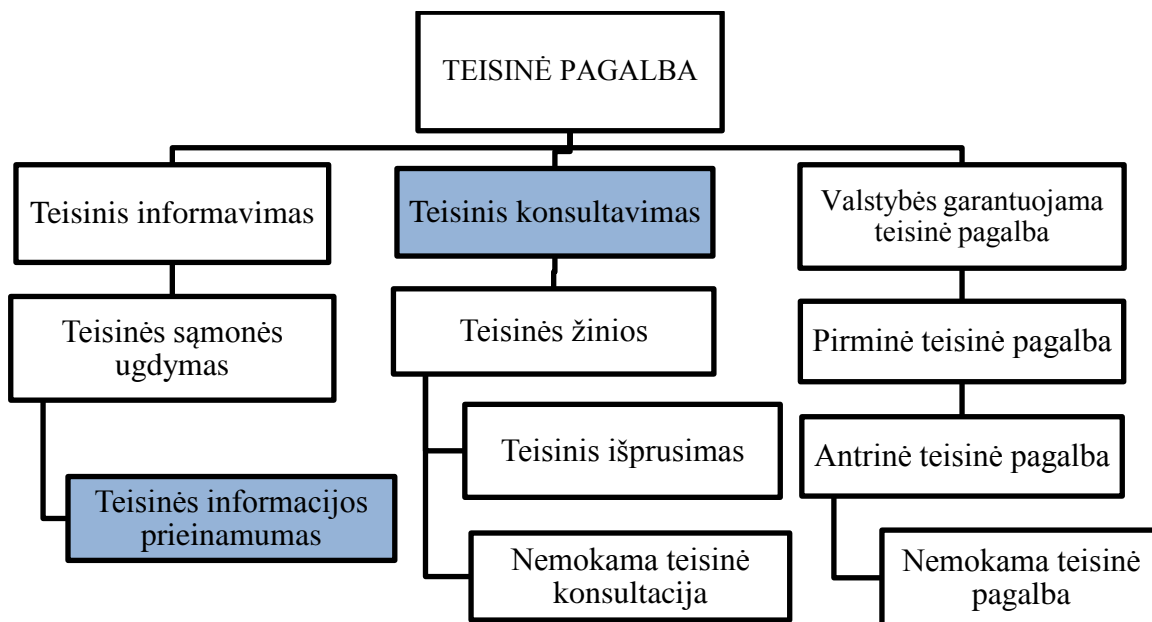
26 pav. Kategorijos - „Teisinis švietimas“ - subkategorijų atspindėjimas portale Juristai24.lt

Be paryškintų teisinio švietimo aspektų, portale Infolex.lt galima rasti ir kito pobūdžio informacijos (žr. 7 lent.).

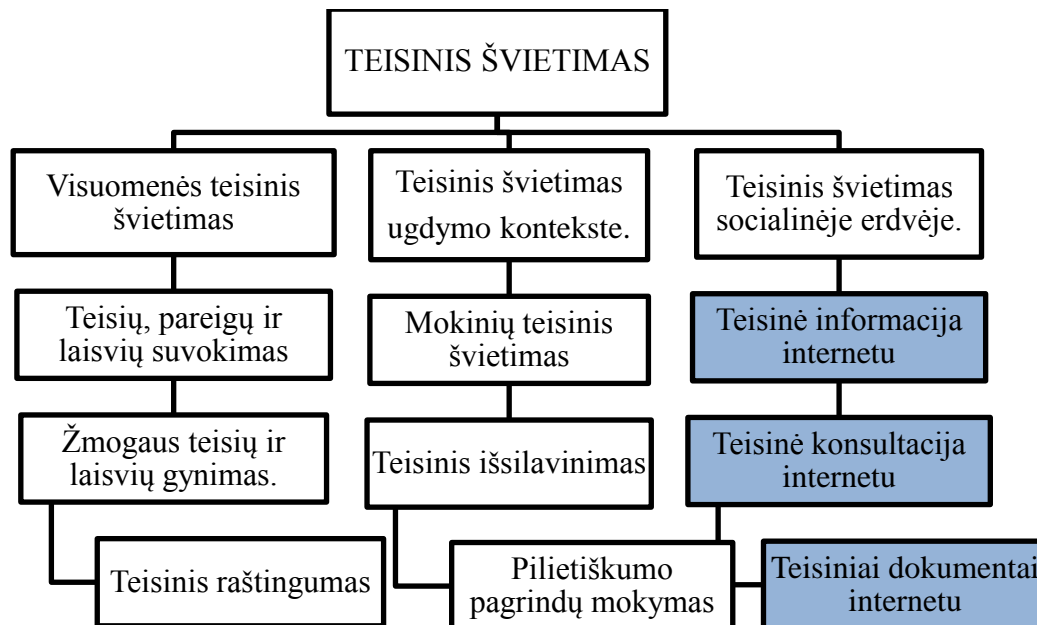
7 lentelė. Juristai24.lt portalo turinio analizės papildymas

Skilties pavadinimas	Teikiama informacija
Teisės naujienos	Pateikiami įvairaus teisinio pobūdžio straipsniai, kuriuose yra kalbama apie tam tikrus priimtus teismo sprendimus bylose, tenkintus ar netenkintus ieškinius, pakeitimus teisėtvarkoje.
Teisės patarimai	Pateikiami įvairaus teisinio pobūdžio patarimai, apimantys piniginius klausimus - kompensacijos, pašalpos, išmokos, žemės nuoma, neišmokėtas atlyginimas.

8. Teisėspartneris.lt - teisiųjų paslaugų ir konsultacijų internetu portalas. Portalas suteikia galimybę vartotojams pateikti užklausą dėl tam tikros teisinės paslaugos suteikimo nuotoliniu būdu. Analizuojant portalo Teisėspartneris.lt turinį panaudotos 11 ir 12 paveikslėliuose pateiktos schemas. Jei Teisėspartneris.lt portalo turinyje rasta informacija, atitinkanti 11 ir 12 paveikslų schemų subkategorijas, tuomet schemoje subkategorija pavaizduota nuspalvinta, jei portalo informacijos, atitinkančios 11 ir 12 paveikslų schemų subkategorijas, nerasta, tuomet schemoje atitinkamos subkategorijos pavaizduotos nenuspalvintos (žr. 27 pav., 28 pav.)

27 pav. Kategorijos - „Teisinė pagalba“ - subkategorijų atsispindėjimas portalo Teisėspartneris.lt

28 pav. Kategorijos - „Teisinis švietimas“ - subkategorijų atspindėjimas portale Teisėspartneris.lt

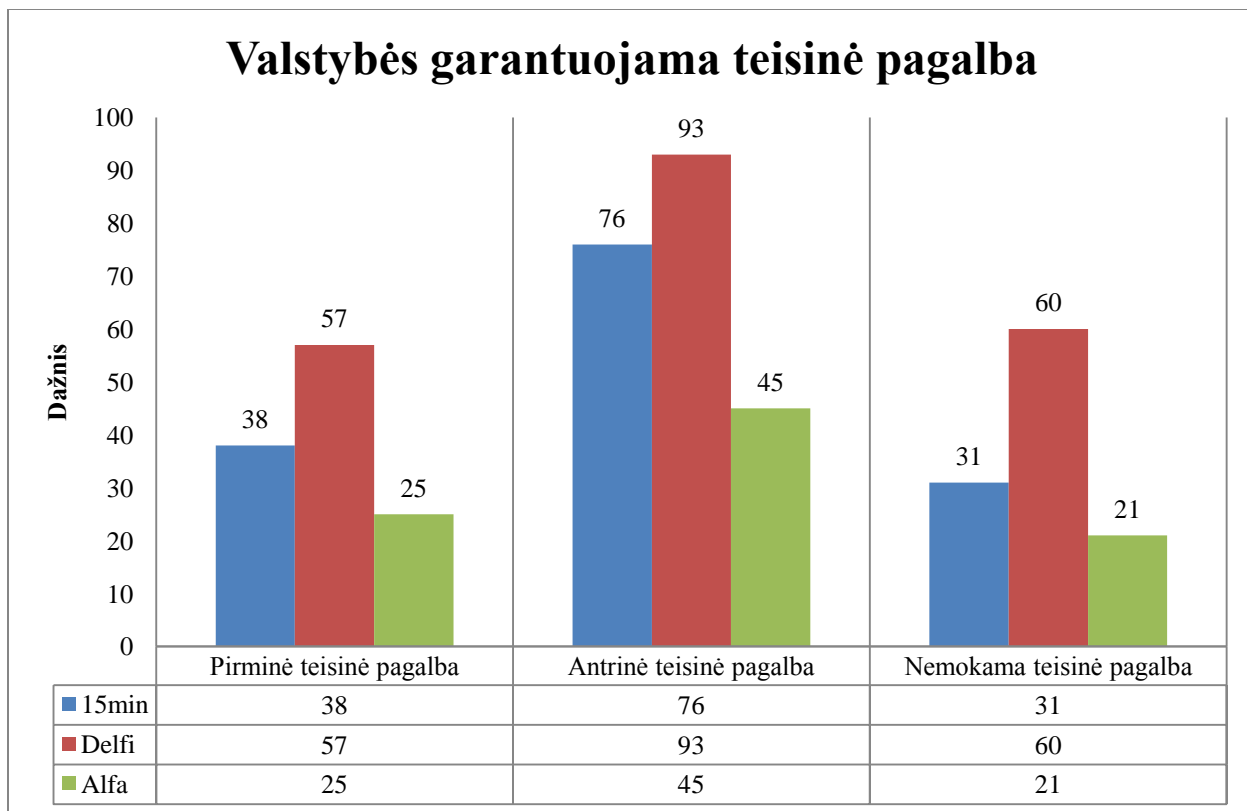
Atlikus specializuotų teisinių portalų turinio analizę pastebima, jog subkategorijos teisinės informacijos prieinamumas, teisinė informacija internetu, teisiniai dokumentai internetu buvo randama daugiausiai, šiek tiek rečiau yra kalbama apie valstybės garantuojamos teisinės pagalbos aspektus, nemokamas teisinės konsultacijas, mokinių teisinį švietimą bei konsultacijas internetu. Nagrinėjant teisinių portalų turinį pastebėta, jog subkategorijos teisinis išsilavinimas, pilietiško pagrindų mokymas, teisinis raštingumas, žmogaus teisių ir laisvių gynimas, teisių, pareigų ir laisvių suvokimas, teisinės žinios, teisinis išprusimas ir teisinės sąmonės ugdymas nebuvo paliestos. Nagrinėjant teisių portalų turinį ir skelbiamos teisinės informacijos srautą pastebėta, jog patys informatyviausi iš specializuotų teisinių portalų yra Teismai.lt ir Teisėsvartai.lt. Šiuose portaluose galima rasti įvairios teisinės informacijos, sužinoti apie teisinį švietimą, vykdomas veiklas, o mažiausiai informacijos teisinio švietimo temomis buvo skelbiama portaluose Juristai24.lt ir Teisėspartneris.lt

7. TEISINIO ŠVIETIMO ASPEKTŲ VARTOJIMO DAŽNIS INTERNETINIUOSE DIENRAŠČIUOSE

Antroji tyrimo dalis. Internetiniuose dienraščiuose vartojamų raktinių žodžių vartojimo dažnis. Šioje analizėje išnagrinėti trys žinomiausi ir daugiausiai naudojami internetiniai naujienų portalai – 15min, Delfi ir Alfa. Naudojant tuos pačius pagal raktinius žodžius sudarytus kategorijų-subkategorijų hierarchinius medžius, (žr. 11 pav., 12 pav.) sudaryta lentelė, kurioje pateikta analizė, kiek kartų šios subkategorijos yra paminėtos analizuojamuose dienraščiuose (žr. 8 lentelė). Be to pasitelkus Microsoft Excel programą rezultatai pateikti ir grafiškai (žr. 29 pav., – 34.pav)

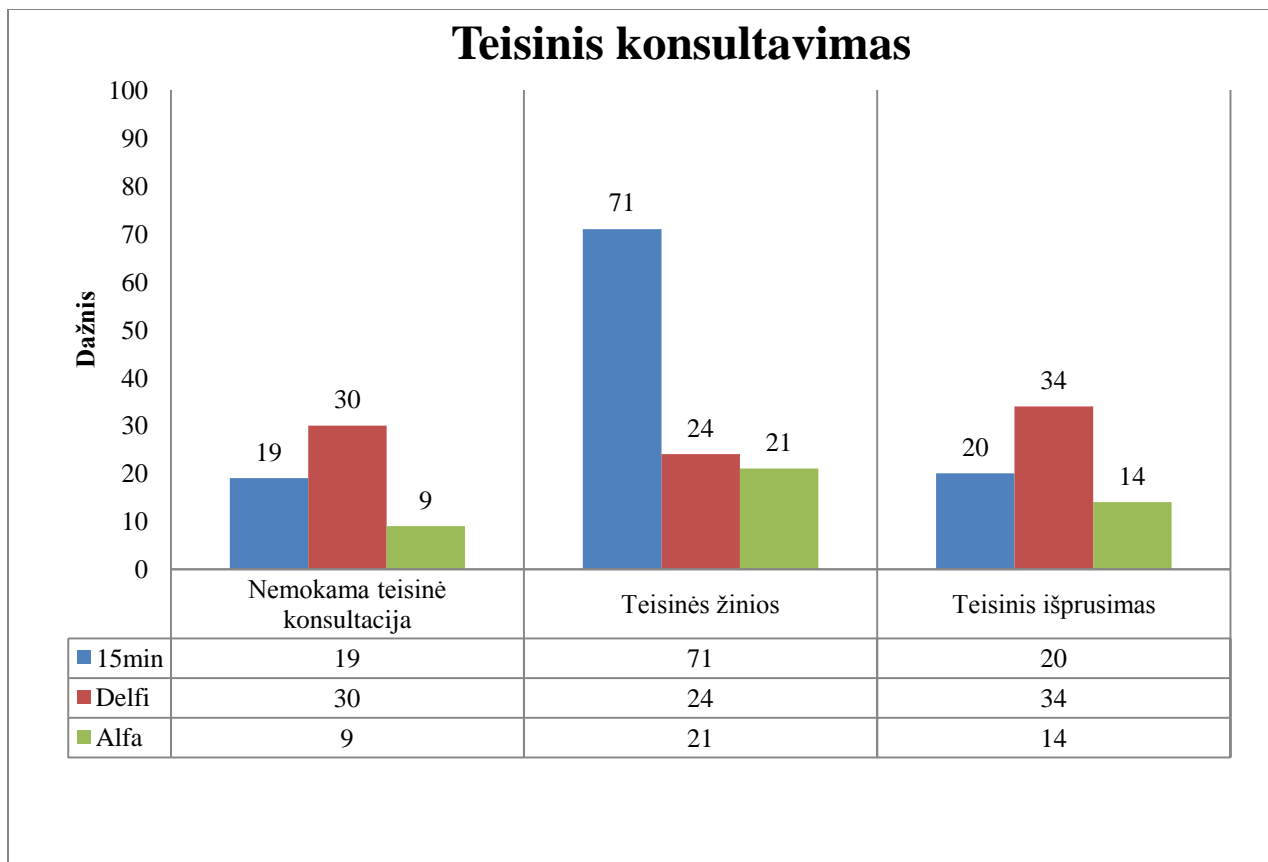
8 lentelė. Raktinių žodžių vartojimo dažnių rezultatai internetiniuose naujienų portaluose.

TEMA	KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	SKAIČIUS
1. Teisinė pagalba	1.1. Valstybės garantuojama teisinė pagalba.	• Pirminė teisinė pagalba.	120
		• Antrinė teisinė pagalba.	214
		• Nemokama teisinė pagalba.	112
	1.2. Teisinis konsultavimas	• Nemokama teisinė konsultacija.	58
		• Teisinės žinios.	116
		• Teisinis išprusimas.	68
	1.3. Teisinis informavimas.	• Teisinės informacijos prieinamumas.	15
		• Teisinės sąmonės ugdymas.	15
	2. Teisinis švietimas	2.1. Visuomenės teisinis švietimas.	• Teisių, pareigų ir laisvių suvokimas.
• Žmogaus teisių ir laisvių gynimas.			234
• Teisinis raštingumas.			30
2.2. Teisinis švietimas ugdymo kontekste.		• Mokinių teisinis švietimas.	39
		• Teisinis išsilavinimas.	207
		• Pilietiškumo pagrindų mokymas.	89
2.3. Teisinis švietimas elektroninėje erdvėje		• Teisinė konsultacija internetu.	29
		• Teisinė konsultacija internetu.	11
		• Teisiniai dokumentai internetu.	10

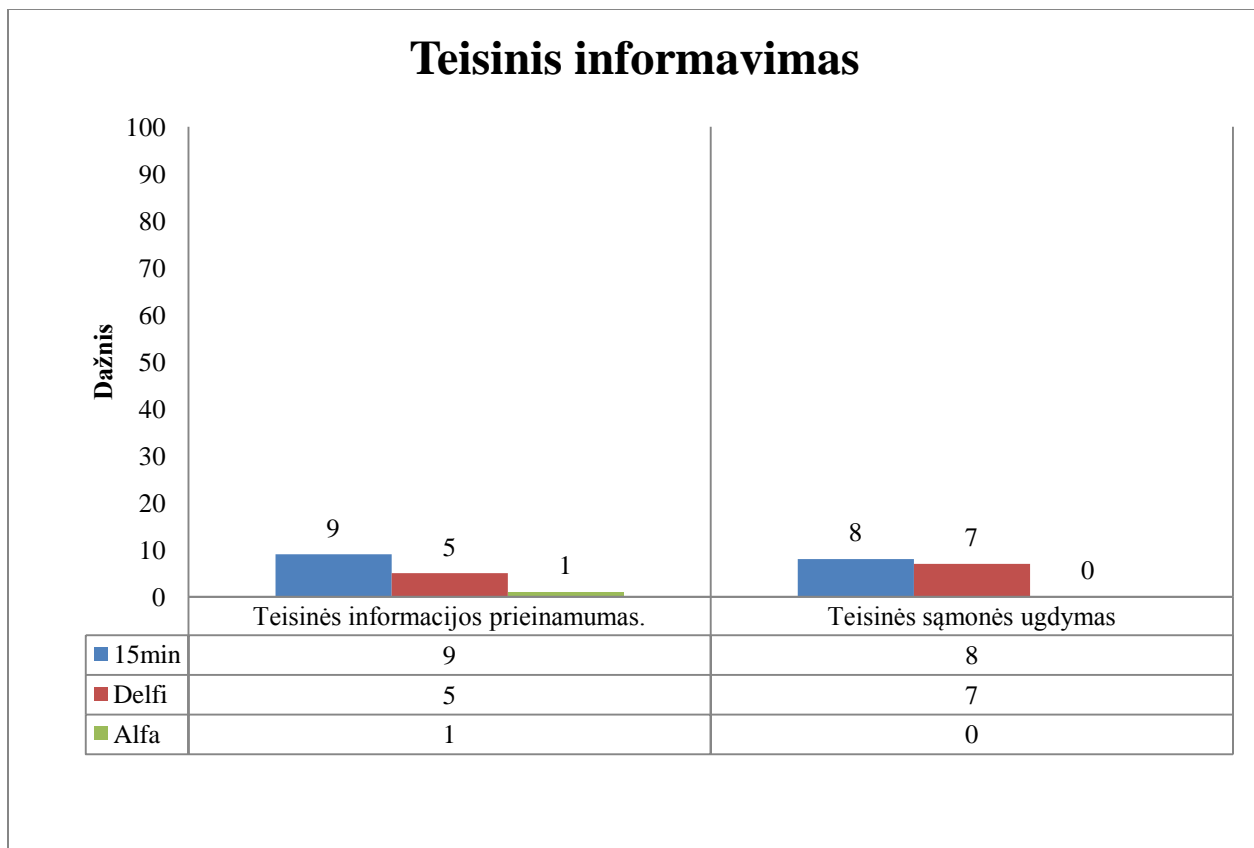
29pav. Valstybinės garantuojamos pagalbos aspektų straipsnių dažnis Delfi, 15min, Alfa internetiniuose naujienų portaluose.

Analizuojant dienraščiuose pasitaikančias teisinės pagalbos temas pastebima, kad valstybinės garantuojamos teisinės pagalbos kategorijoje dažniausiai pasitaikanti potemė yra antrinė teisinė pagalba: nagrinėjamuose dienraščiuose ši potemė buvo gvildinama net 214 straipsnių – daugiausiai dienraštyje Delfi (93 straipsniai), taip pat ir 15min (76 straipsniai). Nemokamos bei pirminės teisinės pagalbos potemės Lietuvos dienraščiuose pasitaiko šiek tiek mažiau – atitinkamai 120 ir 112 straipsnių. Pirminės teisinės pagalbos tematikoje labiausiai išsiskiria dienraštis Delfi – jame šis aspektas gvildinamas daugiausiai (57 straipsniai), tuo tarpu dienraštyje Alfa šiuo aspektu rasta per pus mažiau straipsnių (25 straipsniai). Nemokamos teisinės pagalbos tematika daugiausiai straipsnių publikavo Delfi (60), mažiausiai – Alfa (21). Bendrai valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tematika daugiausiai pasisakė dienraštis Delfi (iš viso 210 straipsnių šioje kategorijoje), mažiausiai – Alfa (91 straipsnis).

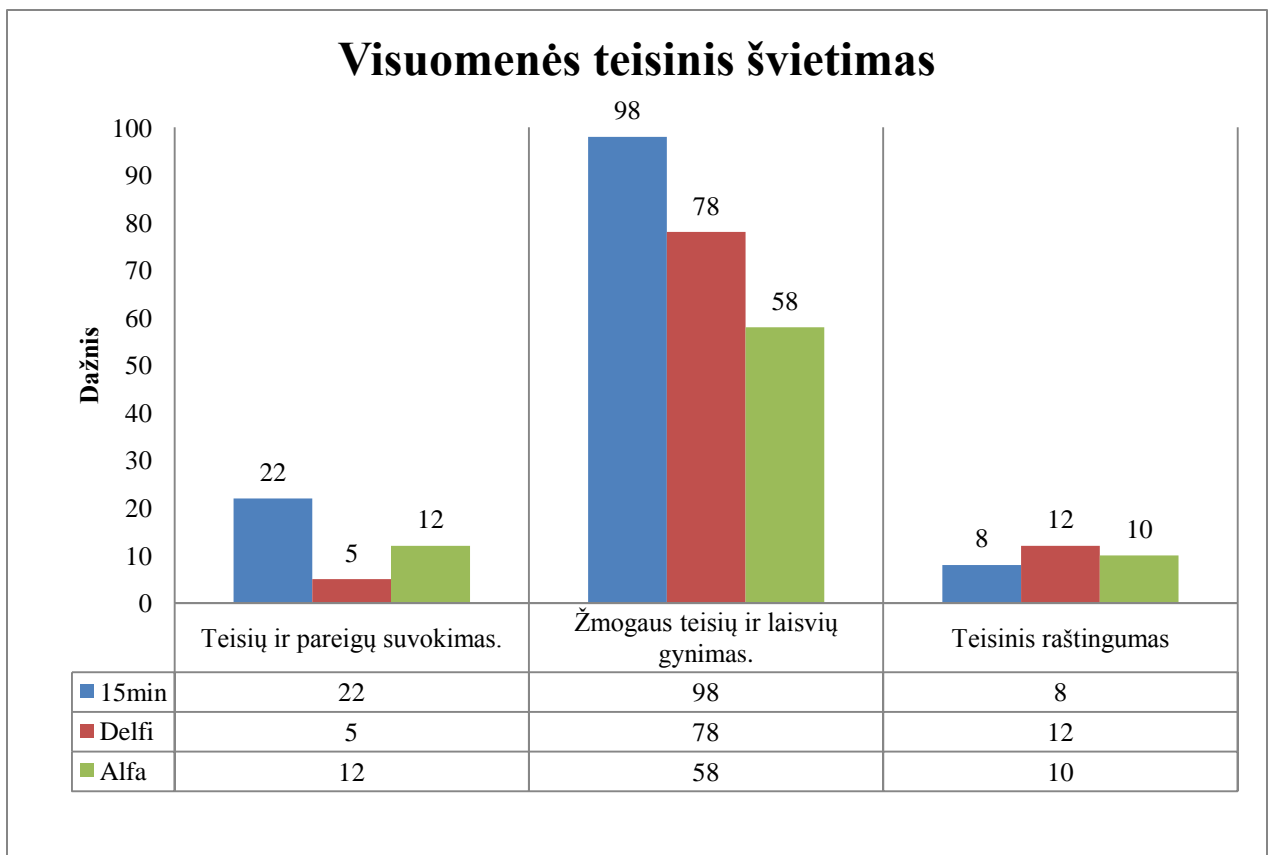
30 pav. Teisinio konsultavimo aspektų straipsnių dažnis Delfi, 15min, Alfa internetiniuose naujienų portaluose.

Nagrinėjant dienraščiuose pasitaikančias kitas teisinės pagalbos temas matyti, kad teisinio konsultavimo kategorijoje dažniausiai pasitaikanti potėmė yra teisinės žinios: nagrinėjamuose dienraščiuose ši potėmė buvo gvildinama net 116 straipsnių – daugiausiai dienraštyje 15min (71 straipsnis). Nemokamos teisinės konsultacijos ir teisinio išsprusimo potėmės analizuojamuose dienraščiuose pasitaiko rečiau – atitinkamai 68 ir 58 straipsniai. Nemokamos teisinės konsultacijos tematikoje labiausiai išsiskiria dienraštis Delfi (30 straipsnių), kai tuo tarpu dienraštyje Alfa šią temą nagrinėjančių straipsnių rasti tik 9. Teisinio išsprusimo tematika daugiausia straipsnių išleido Delfi (34), mažiausiai – Alfa (14). Bendrai teisinio konsultavimo tematika dažniausiai pasisakė dienraštis 15min (iš viso 110 straipsnių šioje kategorijoje), mažiausiai – Alfa (44 straipsniai).

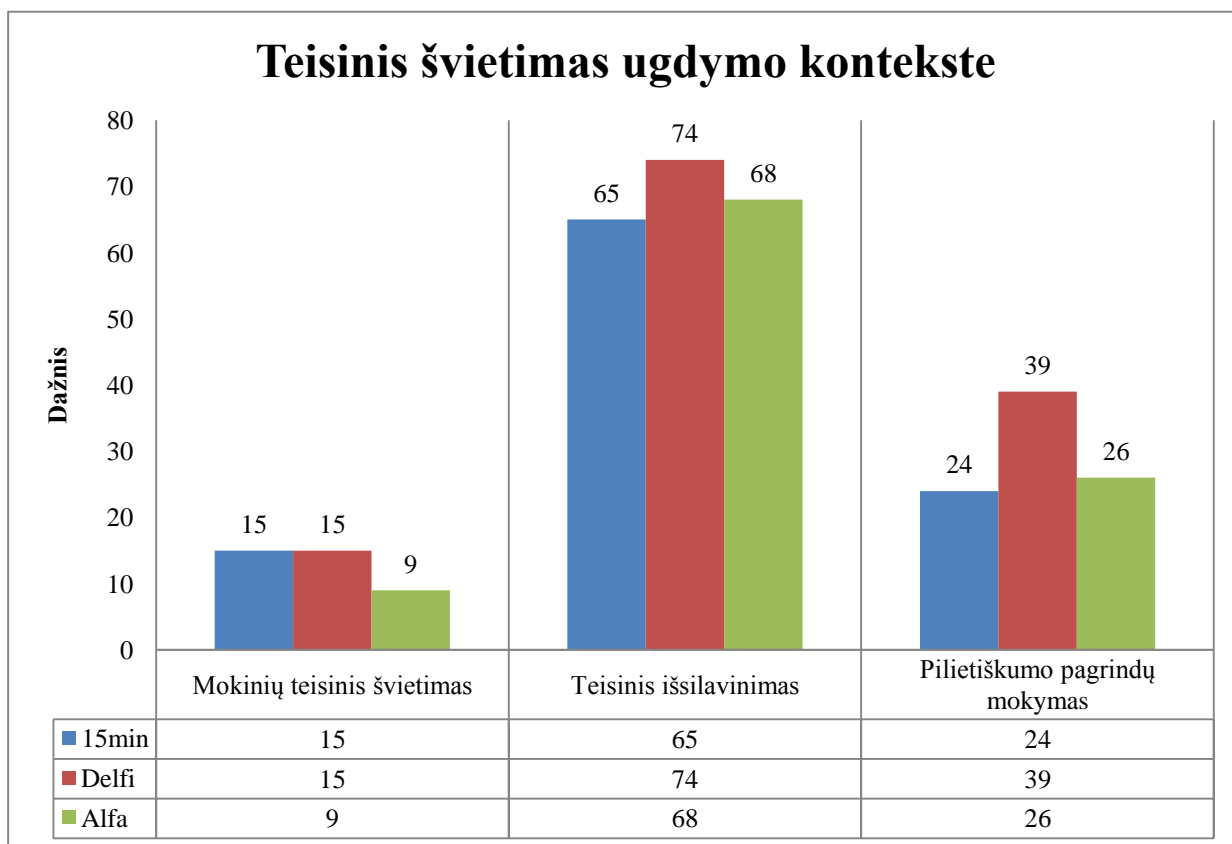
31 pav. Teisinio informavimo aspektų straipsnių dažnis Delfi, 15min, Alfa internetiniuose naujienų portaluose

Nagrinėjant dienraščiuose kitas su teisine pagalba susijusias temas matyti, kad teisinio informavimo kategorijoje, nagrinėjami teisinės informacijos prieinamumo ir teisinės sąmonės ugdymo aspektai yra gvildenami mažiausiai (15 straipsnių). Teisinės informacijos prieinamumo tematika daugiausiai pasisakė dienraštis 15min (9 straipsniai), mažiausiai – Alfa (1 straipsnis). Teisinės sąmonės ugdymo tema nagrinėjama dienraštyje 15min (8 straipsniai), mažiausiai – Alfa (0). Bendrai teisinio informavimo tematika visi nagrinėti dienraščiai pasisakė vienodai (iš viso 15 straipsnių). Ši tematika analizuojamuose Lietuvos dienraščiuose gvildenama mažiausiai, tai galima susieti su tuo, jog dienraščiuose gvildenama bendra informacija bei skelbiamos naujienos tam tikromis temomis, tuo tarpu apie teisinio informavimo aspektus, daugiausiai kalba specializuoti teisiniai portalai, kuriuose yra tiesiogiai prieinama teisinė informacija (žr. 35 pav., 36 pav. 9 lent).

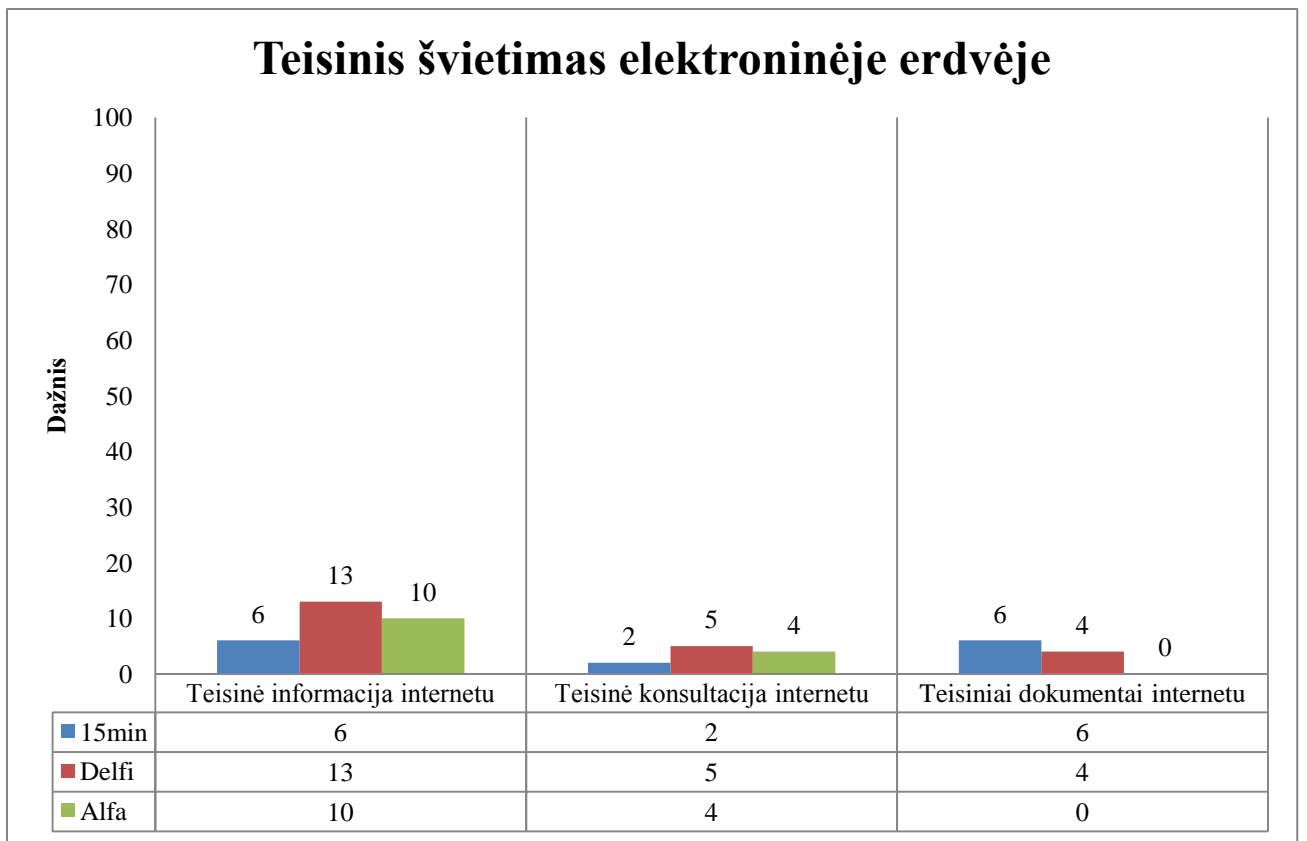
32 pav. Visuomenės teisinio švietimo aspektų straipsnių Delfi, 15min, Alfa internetiniuose naujienų portaluose

Analizuojant dienraščiuose pasitaikančias teisinio švietimo temas matyti, kad visuomenės teisinio švietimo kategorijoje dažniausiai pasitaikanti potėmė yra žmogaus teisių ir laisvių gynimas: nagrinėjamuose dienraščiuose ši potėmė buvo gvildinama net 234 straipsniuose – daugiausiai dienraštyje 15min (98 straipsniai), taip pat nemažai kartų ir Delfi (78 straipsniai). Teisių, pareigų ir laisvių suvokimo bei teisinio raštingumo potėmės Lietuvos dienraščiuose pasitaiko žymiai rečiau – atitinkamai tik 39 ir 30 straipsnių. Teisių, pareigų ir laisvių suvokimo tematikoje labiausiai išsiskiria dienraštis 15min – jame šie aspektai gvildinami daugiau kartų nei Delfi ir Alfa kartu sudėjus (22 straipsniai), kai tuo tarpu dienraštyje Alfa tokių straipsnių rasti tik 5. Teisinio raštingumo tematika daugiausia straipsnių išleido Delfi (12), mažiausiai – 15min (8). Bendrai visuomenės teisinio švietimo tematika dažniausiai pasisakė dienraštis 15min (iš viso 128 straipsniai šioje kategorijoje), mažiausiai – Alfa (80 straipsnių).

33 pav. Teisinio švietimo ugdymo kontekste aspektų straipsnių dažnis Delfi, 15min, Alfa internetiniuose naujienų portaluose

Nagrinėjant dienraščiuose kitas teisinio švietimo temas pastebima, kad teisinio švietimo ugdymo kontekste kategorijoje dažniausiai pasitaikanti potėmė yra teisinis išsilavinimas. Nagrinėjamuose dienraščiuose šis aspektas buvo gvildenamas 207 straipsniuose – daugiausiai dienraštyje Delfi (74 straipsniai), taip pat ir dienraštyje Alfa (68 straipsniai). Mokinių teisinio švietimo ir pilietiškumo pagrindų mokymas potėmės Lietuvos dienraščiuose pasitaiko rečiau – 39 ir 89 straipsniai. Mokinių teisinio švietimo tematikoje išsiskiria dienraštis 15min ir Delfi – šiuose dienraščiuose šie aspektai gvildenami tiek pat (po 15 straipsnių), kai tuo tarpu dienraštyje Alfa tokių straipsnių rasti tik 9. Pilietiškumo pagrindų mokymo tematika daugiausia straipsnių išleido Delfi (39), mažiausiai – 15min (24). Bendrai visuomenės teisinio švietimo tematika dažniausiai pasisakė dienraštis Delfi (iš viso 128 straipsniai šioje kategorijoje), mažiausiai – Alfa (103 straipsniai).

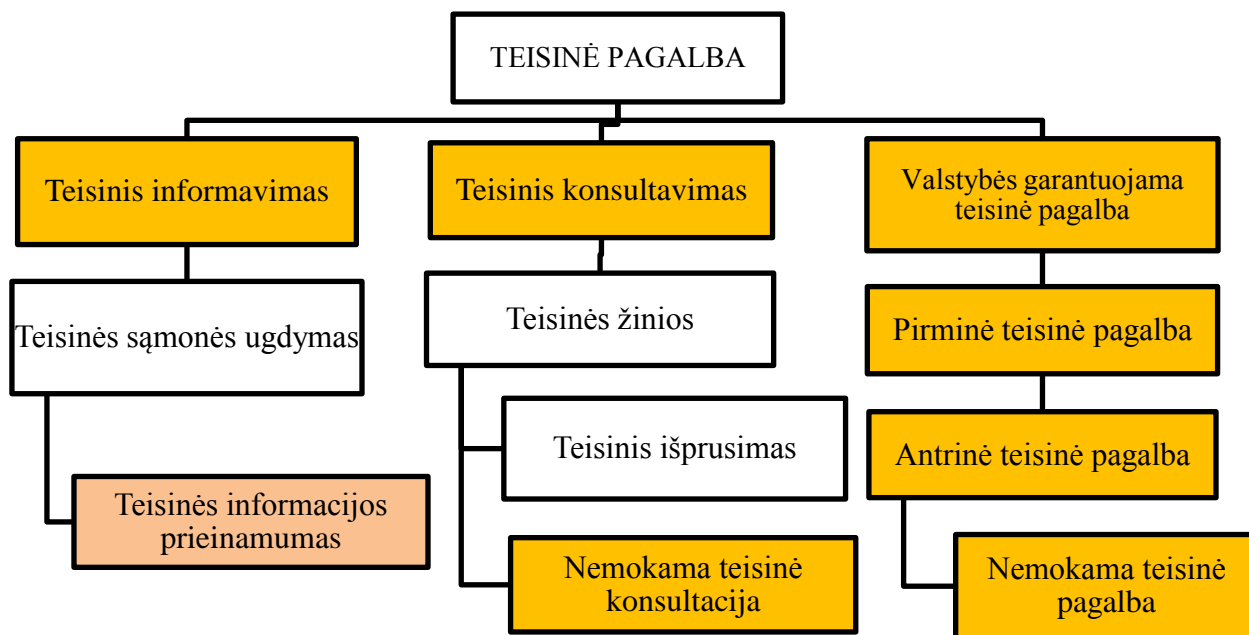

34 pav. Teisinio švietimo elektroninėje erdvėje aspektų straipsnių dažnis 15min, Delfi, Alfa internetiniuose dienraščių portaluose

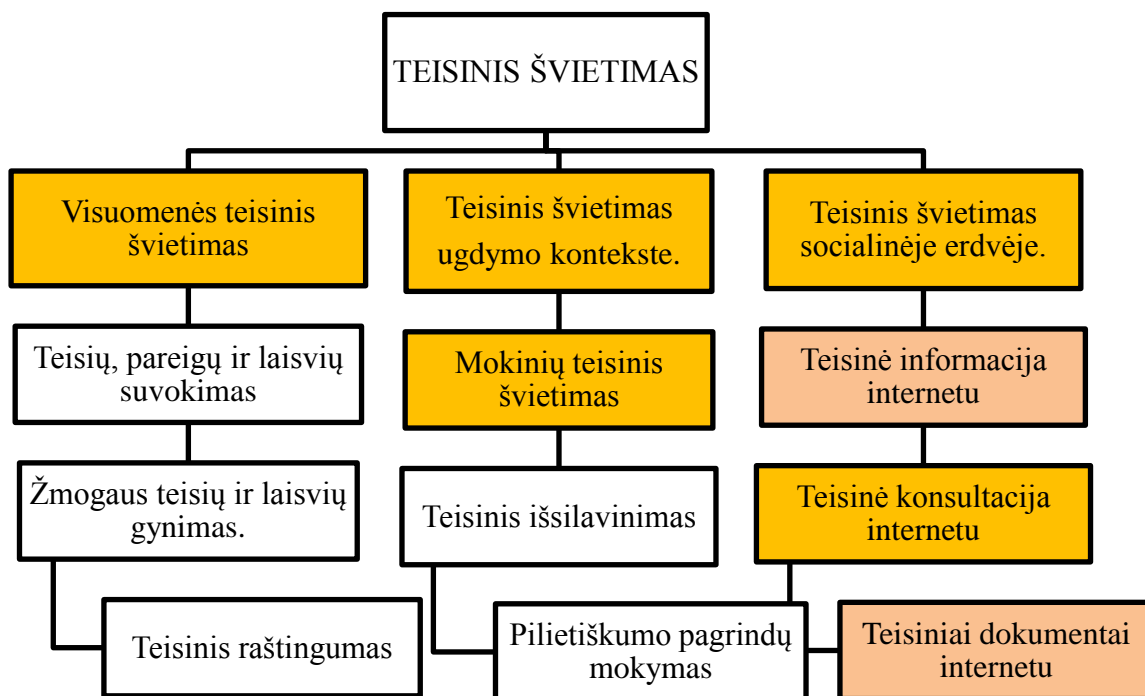
Analizuojant dienraščiuose kitas pasitaikančias teisinio švietimo temas pastebima, kad teisinio švietimo elektroninėje erdvėje kategorijoje dažniausiai pasitaikanti potėmė yra teisinė informacija internetu. Nagrinėjamuose dienraščiuose ši potėmė buvo gvildenama net 29 straipsniuose – daugiausiai dienraštyje Delfi (13 straipsnių), taip pat nemažai kartų ir Alfa (10 straipsnių). Teisinės konsultacijos internetu ir teisinių dokumentų internetu potėmės Lietuvos dienraščiuose pasitaiko šiek tiek rečiau – 10 ir 11 straipsnių. Teisinės konsultacijos internetu tematikoje išsiskiria dienraštis Alfa ir Delfi – šiuose dienraščiuose šie aspektai gvildenami tiek pat (po 4, 5 straipsnius), kai tuo tarpu dienraštyje 15min tokių straipsnių rasti tik 2. Teisinių dokumentų internetu tema daugiausia straipsnių publikavo 15min (6), mažiausiai – Alfa (0). Bendrai teisinio švietimo elektroninėje erdvėje tematika dažniausiai pasisakė dienraštis Delfi (iš viso 22 straipsniai šioje kategorijoje), mažiausiai – Alfa (14 straipsnių) ir 15min (14 straipsnių). Ši tematika analizuojamuose Lietuvos dienraščiuose gvildenama yra mažiausiai, tai galima susieti su tuo, jog dienraščiuose skelbiamos naujienos bei informacija tam tikromis temomis, tuo tarpu apie teisinio švietimo elektroninėje aspektus, teisinius dokumentus bei konsultacijas, daugiausiai kalba specializuoti teisiniai portalai, kuriuose yra tiesiogiai prieinama teisinė informacija (žr. 35 pav., 36 pav. 9 lent).

Atlikus internetinių dienraščių kiekybinę turinio analizę pastebima, jog teisinės pagalbos kategorijoje subkategorijos pirminė teisinė pagalba, antrinė teisinė pagalba, nemokama teisinė pagalba ir

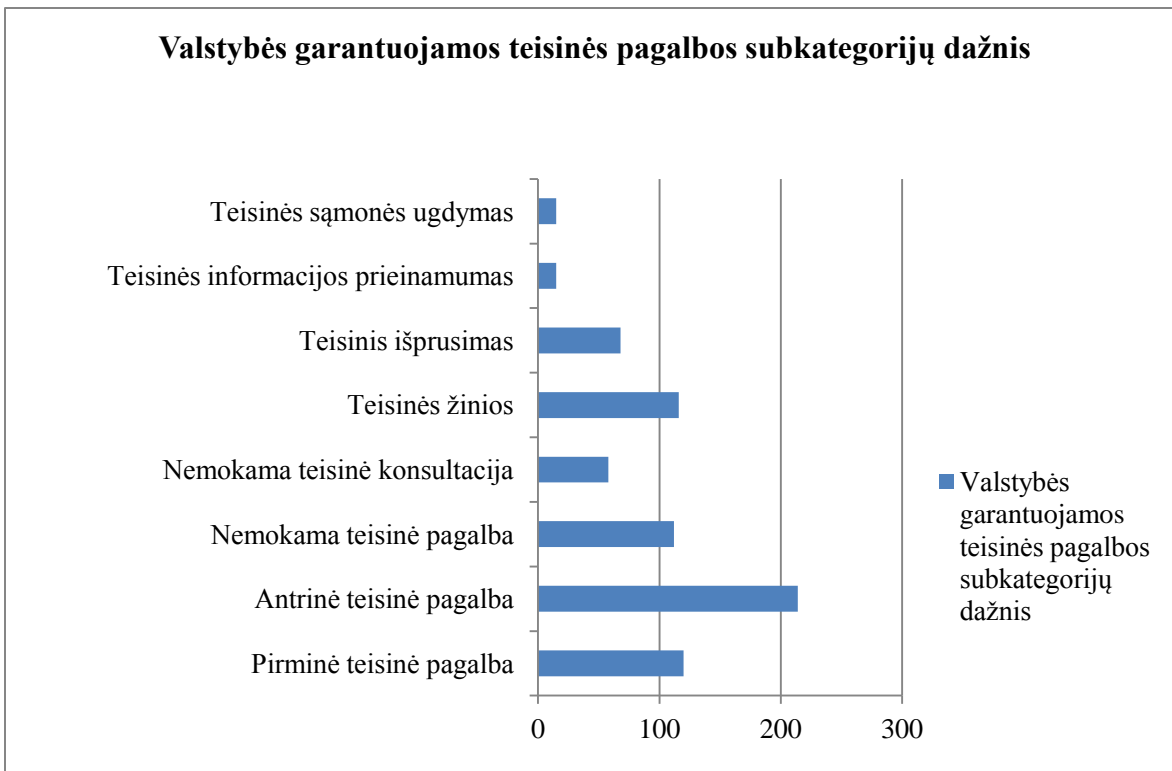
teisinės žinios buvo gvildenamos daugiausiai, teisinio švietimo kategorijoje, subkategorijos teisinis išsilavinimas, žmogaus teisių ir laisvių gynimas buvo gvildenamos daugiausiai. Tuo tarpu teisinės pagalbos kategorijoje, subkategorijos teisinės informacijos prieinamumas ir teisinės sąmonės ugdymas buvo nagrinėjamos mažiausiai, o teisinio švietimo kategorijoje, subkategorijos teisiniai dokumentai internetu, teisinė konsultacija internetu, teisinė informacija internetu buvo nagrinėjamos mažiausiai. (žr. 37 pav., 38 pav)

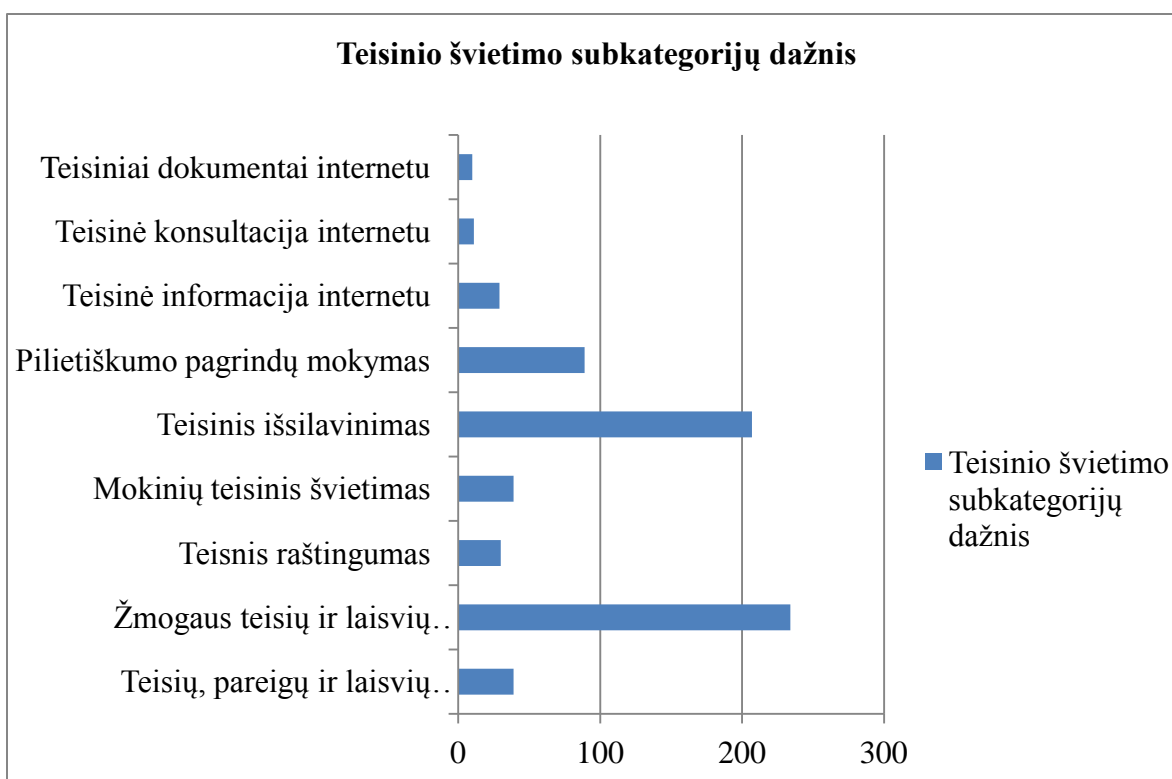
35 pav. Specializuotų teisinių portalų aprašomi teisinės pagalbos aspektai

36 pav. Specializuotų teisinių portalų aprašomi teisinio švietimo aspektai

37 pav. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos subkategorijų dažnis

38 pav. Teisinio švietimo subkategorijų dažnis

DISKUSIJA

Šiame magistrinio darbo atliktame tyrime buvo siekiama aprašyti ir išanalizuoti medijų rūšies (internetu) vienas iš informacijos gavimo, prieinamumo priemonių, tai specializuotų teisinių portalų ir internetinių naujienų dienraščių indėlį skatinant visuomenės teisinį švietimą.

Apibendrinant tyrimo rezultatus, galima teigti, jog tyrimo tikslas yra iš pasiektas iš dalies. Kadangi tyrimo metu nagrinėti tik internetiniai naujienų dienraščių portalai tik lietuvių kalba, o specializuotų teisinių interneto portalų turinio srauto, nesusijusio su teisinio švietimo aspektai, ne visi portalai buvo išnagrinėti. Kontent analizė ir kiekybinė turinio analizė padėjo išsiaiškinti pasirinktų specializuotų teisinių portalų ir internetinių naujienų dienraščių indėlį skatinant visuomenės teisinį švietimą.

Atlikus specializuotų teisinių portalų turinio analizę, bei internetinių dienraščių portalų kiekybinę turinio analizę, pagrindinis taikytas instrumentas, tai sudaryti hierarchiniai medžiai (11 – 12 pav.), kuriuose atsispindi tam tikri teisinio švietimo aspektai. Suskaičiavus ir sudėjus visus tyrimo metu gautus rezultatus pastebima tendencija teisinio švietimo elektroninėje erdvėje bei teisinio informavimo subkategorijoje (31 pav., – 34 pav., 9 lent.), jog specializuotuose teisiniuose portaluose, daugiausiai yra gvildenamos, bei suteikiamos prieigos ar dokumentų šablonai pačiame portale, dienraščiuose gauti rezultatai siekia tik vienetus. Tai galima susieti su specializuoto teisinio portalo funkcija, tai suteikti prieigą visuomenei teikti dokumentus, rasti įvairios teisinės korespondencijos, dokumentų šablonus nuotoliniu būdu be nereikalingų vizitų į tam tikras institucijas, visuomenė gali susipažinti ir pasinaudoti elektroninėmis paslaugomis, kuriuos sutaupys jų laiką bei išlaidas. Taip pat mažokai randama informacijos apie valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą.

Tuo tarpu atlikus internetinių naujienų dienraščių analizę, pastebima, jog valstybės garantuojamos teisinės pagalbos aspektams bei teisinių žinių svarbai, teisinių žinių išmanymui yra skiriama daugiausiai dėmesio tai galima sieti su Visuomenės teisinio švietimo programos 2017 – 2024 m. nutarimo, 18.5 straipsniu, kuriame, kaip teisinio švietimo įgyvendinimo priemonė buvo pasitelkiamas internetinis naujienų dienraštis 15min, kuriame buvo įgyvendinama 4 savaitių visuomenės teisinio švietimo kampanija – <http://www.15min.lt/zyme/visuomenes-teisinis-svietimas>. Šios kampanijos metu internetinio dienraščio portale publikuojami straipsniai aktualiausiomis teisės temomis. Taip pat daug dėmesio yra skiriama pilietiškumo pagrindų, teisinio išsilavinimo ir žmonių teisių ir laisvių gynimu.

Tačiau gautus rezultatus galima interpretuoti taip, jog analizuojami teisinio švietimo medijų variantai – specializuoti teisiniai portalai ir Lietuvos internetiniai naujienų portalai papildė vienas kitą. (žr. 35 pav., – 38 pav.) Specializuoti internetiniai portalai reikia informaciją apie įvairius dokumentus,

šablonus, kam jie reikalingi, kur juos reikia pateikti, kaip gauti iš tam tikros institucijos reikalingus dokumentus, vartotojui suteikiamos įvairios nuorodos ir prieigos į kitus portalus, kuriuose asmuo gali rasti konkrečiai jam reikalingą informaciją, taip pat domėtis ir kita teisine informacija, taip plečiant savo teisinės žinias. O internetiniai dienraščiai teikia informaciją, kuri yra bendrojo pobūdžio apimanti bendrąją informaciją, kur teikiama valstybės garantuojama pagalba, kur yra teikiamos pagalbos taškai, kada žmonės gali pasinaudoti teisinėmis paslaugomis nemokamai, kas jas gali suteikti, kas jas gali gauti, teisinės pagalbos įkainiai, skelbiama įvairi informacija ir apie moksleivių teisinį švietimą, jo programas, įvairius renginius, kuriuose yra gvildinama moksleivių teisinio švietimo tematika. Visuomenės teisinis švietimas yra taip pat neatsiejama tema internetiniuose dienraščiuose, atkreipiamas dėmesys ir į teisininkų išvalgas teisinio švietimo lygio klausimais.

Todėl galima teigti, jog nors ir yra pastebima, jog tiek internetiniuose dienraščiuose, tiek specializuotuose portaluose yra matomos teisinio švietimo tendencijos, jos papildo viena kitą, taip suteikdamos asmenims naudotis ir domėtis įvairiais interneto teikiamais šaltiniais, skatinant visuomenės teisinį švietimą.

IŠVADOS

1. Medijos ir masinė komunikacija – didžiausias informacijos perdavimo ir transliavimo šaltinis. Nuo paprasčiausio medijų kanalo, tokio kaip radijas iki vienu iš naujausių, tokių kaip internetas, ir masinės komunikacijos pagalba, informacija visuomenei yra prieinama bei pateikiama greitai. Masinės komunikacijos procesas – žinutės perdavimas per tam tikrus medijų kanalus užtikrina, jog visuomenė pasieks reikalinga informacija, kuri skatins savišvietą, plės akiratį, dalinimasi informacija ir jos sklaidimu. Skirtingos medijų rūšys padeda informaciją pateikti prieinamiau visuomenei, tuo pačiu užtikrinamos informacijos sklaidą esančiais medijų kanalais.

2. Šiais laikais, internetas bei technologijos, tapo neatskiriama žmogaus gyvenimo dalimi. Kiekvieną dieną žmogus prie internetinių portalų praleidžia daugybę laiko. Technologijų vystymasis ir augantis interneto vartotojų skaičius ne tik pasaulio, bet ir Lietuvos mastu turėjo įtakos tam, jog kurtųsi internetiniai dienraščiai, kurie leidžia vartotojams skaityti bei dalintis įvairia informacija. Internetinė žiniasklaida yra patogi ir greita informacijos gavimo, prieinamumo priemonė, leidžianti skaityti naujausią informaciją, ją dalintis, taip gilinant savo žinias be išprusimą. Internetinė žiniasklaida yra kiekvienam pasiekama, todėl ji yra tinkama priemonė skatinant ne tik teisinį visuomenės švietimą, bet ir suteikia kitos informacijos, padedančios kelti žmonių išprusimo lygį.

3. Socialinės medijos tai erdvė, kurioje galima skelbti, dalintis informacija. Kaip ir technologijų, taip ir socialinių medijų vystymasis ir naudojimas turėjo įtakos tiek švietimui, tiek verslui tiek visuomenei. Socialinių medijų pagalba žmonės gali komunikuoti, užmegzti santykius, ieškoti ir dalintis įvairia informacija. Socialinių medijų dėka įmonės, prekiniai ženklai gali kurti reklamas, prekiauti savo paslaugomis, švietime socialinės medijos turi taip pat teigiamos įtakos. Elektroninėje erdvėje sutalpintos įvairios enciklopedijos, mokslinių šaltinių ir straipsnių bazės, kurios suteikia galimybę greičiau ir lengviau rasti informaciją, reikiamą knygą ar šaltinį.

4. Teisinis švietimas yra svarbus norint skleisti teisinias žinias visuomenei. Kiekvienas žmogus turi teisę gauti teisinę pagalbą, ugdyti savo teises žinias. Teisinio švietimo pagalba ir jo įgyvendinimo priemonėmis, skatinamas teisinis visuomenės švietimas, padedantis suvokti ir suprasti kaip elgtis tam tikroje situacijoje, kurioje reikalingos teisinės žinios, suvokti kaip veikia teisė, teisinė sistema, kaip ir kur prireikus prašyti pagalbos. Teisinio švietimo įgyvendinimo priemonių pagalba teisinė informacija yra prieinama kiekvienam. Teisinė informacija ir teisinis švietimas yra prieinami ir elektroninėje erdvėje. Specializuotuose teisiniuose portaluose, tokiuose kaip Teismas.lt, Teisėsvertai.lt, Infolex.lt, galima rasti daug teisinės informacijos, domėtis teismų sistema, įstatymais, taip ogi galima rasti įvairių teisinių dokumentų šablonui, taip taupydami laiką ir išlaidas.

5. Specializuoti teisiniai portalai yra visiems prieinama ir patogi teisinio švietimo priemonė. Portaluose galima rasti įvairios teisinės informacijos apie teismus, jų sistemą, teisinę sistemą, kaip teisinės institucijos teikia teisinę pagalbą, kam ji teikiama ir kaip ją galima gauti. Specializuotuose teisiniuose portaluose taip pat galima rasti įvairių teisinių dokumentų šablonus, apimančių tiek prašymus skyrybų, tiek ieškinius ar dėl žalos priteisimo. Teisinių portalų pagalba vartotojai gali rasti ir skaityti įvairią teisinę informaciją, domėtis, taip plėsdami savo teises žinias bei teisinį išprusimą, be teisininko įsikišimo, ir taip taupydami savo laiką ir išlaidas.

6. Internetiniai dienraščiai, kaip ir specializuoti teisiniai portalai, yra visiems prieinama ir patogi priemonė, kuri taip pat prideda prie visuomenės teisinio švietimo. Internetiniuose naujienų portaluose yra sukaupta daug straipsnių, gvildenančių ne tik teisinio švietimo, bet ir teisinės pagalbos, žmogaus laisvių ir teisių gynimo ar teisinių žinių svarbos ir reikalingumo temas. Internetiniuose dienraščiuose informacija yra pateikiama nuolat atnaujinama informacija, tai rodo, jog vartotoją pasiekia nauja informacija, kuri yra tikslinga ir teisinga. Internetiniai dienraščiai yra ta platforma ir šaltinis, kuriame vartotojas gali rasti įvairią informaciją neišeidami iš namų, skaityti įvairius straipsnius ir gilinti savo teisinias žinias.

REKOMENDACIJOS

Atlikus medijų analizę skatinant visuomenės teisinį švietimą ir remiantis tyrimo rezultatais rekomenduojama:

- Internetiniuose dienraščiuose 15min, Delfi, Alfa publikuoti straipsnių apie specializuotus teisinius portalus, jų teikiamas paslaugas, tokias kaip teisinių dokumentų šablonai, teisinė informacija apie įstatymus, teisminę sistemą.
- Specializuotuose internetiniuose portaluose Teismai.lt, Teisėsvartai.lt, Infolex.lt, Tm.lrv.lt, E.teismas.lt, E.teismai.lt, E-tar.lt, Juristai24.lt, Teisespartneris.lt akcentuoti teisinių žinių svarbos klausimus ir teisinio švietimo ugdymo įstaigose svarbą, įgyvendinimo priemones.
- Internetiniuose dienraščiuose - 15min, Delfi, Alfa ir specializuotuose teisiniuose portaluose - Teismai.lt, Teisėsvartai.lt, Infolex.lt, Tm.lrv.lt, E.teismas.lt, E-tar.lt, Juristai24.lt, Teisespartneris.lt ir kituose medijų kanaluose – televizijoje, radijuje, laikraščiuose, žurnaluose, publikuoti daugiau straipsnių ir skleisti daugiau informacijos apie teisinį švietimą ir jo svarbą.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Abdipour K, Moslehpour K. (2019). The impact of social media in business growth and performance. A scientometrics analysis. „*International Journal of Data and Network Science*“, (3), p. 223, doi: 10.5267/j.ijdns.2019.2.003
2. Advokatūros veiklos ataskaita. (2018). 1.3.8. Informacinių technologijų IT komiteto veikla p. 52. Prieiga per internetą: <https://www.advokatura.lt/2018metuadvokaturosveiklosataskaita>
3. Agrawal R. (2019). Types of Mass Media. Prieiga per internetą: https://www.admitkard.com/blog/2019/12/21/types-of-mass-media/#Types_of_Mass_Media
4. Ahmad Z, Buyong M. (2017). Content analysis of online news portals: Issues and challenges, „*E-Bangi – Journal of Social Science and Humanities*“, (1), p. 67. Prieiga per internetą: <http://ejournal.ukm.my/ebangi/article/view/22215/6988>
5. Balčynienė A. (2006). Internetinė žiniasklaida. Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/Straipsnis/internetine-ziniasklaida-49347>
6. Bartninkas M. (2017). Nacionalinė teismų administracija, „Teismai.lt“, 1(33), p. 21.
7. Biagi. S. (2013). *Media Impact*, „*An Introduction to Mass media, ninth edition*“, p.8-10. Prieiga per internetą: <https://books.google.lt/books?id=mP87PKf0Tm8C&lpg=PR6&dq=mass%20media&lr&hl=lt&pg=PR6#v=onepage&q&f=false>
8. Boyd, Ellison. (2008). Social Media? What is Social Media? „*Social transformation. Proceedings of the 23rd UK Academy for Information Systems (UKAIS) International Conference*“, p. 51. Prieiga per internetą: <https://www.ukais.org/resources/Documents/ukais%20procs%202018%20ver1.pdf>
9. Bruah D. T. (2012), Effectiveness of Social Media as a tool of communication and its potential for technology enabled connections, „*A micro-level study, International Journal of Scientific and Research Publications*“, 2 (5), p. 1. Prieiga per internetą: http://www.ijsrp.org/research_paper_may2012/ijsrp-may-2012-24.pdf
10. Business dictionary. (2020). Definition of media. Prieiga per internetą: <http://www.businessdictionary.com/definition/media.html>
11. Cambridge dictionary. (2019). Definition of mass media. Prieiga per internetą: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/mass-media>
12. Cambridge Dictionary. (2019). Definition of the internet. Prieiga per internetą: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/internet>
13. Cambridge dictionary. (2019). Definition of Website. Prieiga per internetą: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/website>
14. Cambridge Dictionary. (2020). Definition of website. Prieiga per internetą: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/website>

15. Chourishi D. (2012). Effective E-Learning through Moodle, „*International Journal of Advance Technology & Engineering Research*“, 1(1), p. 34. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/265974790_Effective_E-Learning_through_Moodle
16. Chukwuere J., Chukwuere C. (2017). The impact of social media on social lifestyle: A case study of university female students, p. 1. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/323014365_The_impact_of_social_media_on_social_lifestyle_A_case_study_of_university_female_students
17. Churchill B. (2013). Content analysis, „*Social Research methods*“, p. 256, 268. Prieiga per internetą: https://www.academia.edu/5647773/Content_Analysis
18. Cunningham J. (2013). Tech in the Classroom: YouTubeEDU. Prieiga per internetą: https://www.educationworld.com/a_tech/tech-in-the-classroom/youtube-edu.shtml
19. Deuze M., Paulussen S. (2002). Online Journalism in the Low Countries, „*Basic, occupational and professional characteristics of online journalists in Flanders and the Netherlands*“, p. 238. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/286949186_Research_note_Online_journalism_in_the_low_countries_Basic_occupational_and_professional_characteristics_of_online_journalists_in_Flanders_and_the_Netherlands
20. Dlamini K. (2017). The Role of Social Media in Education. Prieiga per internetą: <https://www.lcibs.co.uk/the-role-of-social-media-in-education/>
21. Ebiz (The eBusiness Guide). (2020). Top 15 Most Popular News Websites. Prieiga per internetą: <http://www.ebizmba.com/articles/news-websites>
22. Embley P. (2019). Vyko diskusija apie E-teismų perspektyvas Lietuvoje. Prieiga per internetą: <http://www.teise.pro/index.php/2019/04/30/vyko-diskusija-apie-e-teismu-perspektyvas-lietuvoje/>
23. Encyclopedia Britannica. (2020). World Wide Web. Prieiga per internetą: <https://www.britannica.com/topic/World-Wide-Web>
24. Foley K. (2017). Traditional Media vs Social Media, p. 2, doi: 10.13140/RG.2.2.25217.25444
25. Granata G. (2013). WEB 2.0 from traditional advertising to new media. Social media network, p.2. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/262615693_WEB_20_from_traditional_advertising_to_new_media_Social_media_network
26. Gvineria I. (2018). Mass media vs Social media, doi:10.13140/RG.2.2.33343.41122. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/324978562_Mass_Medias_vs_Social_Medias
27. Internet Live Stats. (2020). *Internet Users*. Prieiga per internetą: <https://www.internetlivestats.com/internet-users/#trend>

28. Jankevičius E. (2019). E. Jankevičius: svarbiausi darbai – stiprinti teisinę valstybę ir žmogaus teisių apsaugą. Prieiga per internetą: <https://tm.lrv.lt/lt/naujienos/e-jankevicius-svarbiausi-darbai-stiprinti-teisine-valstybe-ir-zmogaus-teisiu-apsauga>
29. Kardelis K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*, 2 leidimas, p. 50-51. Prieiga per internetą: <https://www.scribd.com/doc/37948910/K-Kardelis-Mokslini%C5%B3-tyrim%C5%B3-metodologija-ir-metodai>
30. Kietzmann, Hermkens, McCarthy, Silvestre. (2011). Social Media? Get Serious! Understanding the Functional Building Blocks of Social Media, „*Welcome to the jungle: The social media ecology*“, p. 241-251, doi: 0.1016/j.bushor.2011.01.005.
31. Kumari A., Slathia N. (2019). Free speech in Social Media vs Mainstream Media: Journalists' perspective, p. 68. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/330369012_Free_speech_in_Social_Media_vs_Mainstream_Media_Journalists'_perspective
32. Kursevičius M., Kartanavičius D. (2019). Nacionalinė teismų administracija, „*Teismai.lt*“, p. 25, 1(33).
33. LaRose, Connolly, Lee Li, Hales. (2015). Information, Interactivity, and Social Media, „*Atlantic Journal of Communication*“, p. 1, 23:19–30, doi: 10.1080/15456870.2015.972404.
34. Lietuvos Respublikos Visuomenės Informavimo Įstatymas. (2006). Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.280580>
35. „*Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. sausio 1d. nutarimas dėl visuomenės teisinio švietimo 2017-2024 metų programos patvirtinimo*. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/b1c11de03cfb11e68f278e2f1841c088?jfwid=-oo3xjh2so>
36. Lorimer R. (2002). Mass Communication: Some Redefinitional Notes, „*Canadian Journal of Communication*“, p. 67, doi: 10.22230/cjc.2002v27n1a1272
37. Mayfield A. (2008). Types of social media. „*What is social media?*“, p. 6. Prieiga per internetą: https://www.icrossing.com/uk/sites/default/files_uk/insight_pdf_files/What%20is%20Social%20Media%20iCrossing_ebook.pdf
38. Morkevičius V. (2005). Terra incognita: kiekybinė viešosios politikos diskurso turinio analizė, „*Viešojoji politika ir administravimas, Nr. 11*“, p. 74, 76. Prieiga per internetą: https://www.mruni.eu/upload/iblock/fee/8_v.morkevicius.pdf
39. Mrs. Raut V., Mrs. Patil R. (2016), Use of Social Media in Education: Positive and Negative impact on the students, „*International Journal on Recent and Innovation Trends in Computing and Communication*“, p. 281. Prieiga per internetą: https://ijritcc.org/download/conferences/ICRRTET_2016/ICRRTET_Track/1455261816_12-02-2016.pdf

40. Multiple Action Research Group. (2017). Legal awareness. Prieiga per internetą: <https://www.ngo-marg.org/what-we-do/legal-awareness/>
41. Nevinskaitė I. (2011). Šiuolaikinės medijos ir masinės komunikacijos teorijos. „Mokomoji knyga“, p. 10, 14. Prieiga per internetą: http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2011_Nevinskaite_siuolaikines_medijos.pdf
42. Newman N., Dutton W.H., Balnk G. (2012). Social Media in the Changing Ecology of News: The Fourth and Fifth Estate in Britain, „*International Journal of internet science*“, 7(1), p. 7. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/266164688_Social_Media_in_the_Changing_Ecology_of_News_The_Fourth_and_Fifth_Estate_in_Britain
43. Norkūnas A. (2014). „Teisėjas A. Norkūnas: žmonės turi žinoti, kaip nugyventi gyvenimą be teismo“. Prieiga per internetą: <https://www.teismai.lt/lt/naujienos/teismu-sistemos-naujienos/teisejas-a.-norkunas-zmones-turi-zinoti-kaip-nugyventi-gyvenima-be-teismo/314>
44. Ohiagu, O. P. (2011). The Internet: The Medium of the Mass Media. „*Kiabara Journal of Humanities*“, 16 (2), p. 225-232. Prieiga per internetą: https://www.academia.edu/4598480/The_Internet_as_Medium_of_the_Mass_Media?auto=download
45. P. Pleasence, N. Balmer ir C. Denvir. (2015). Legal Needs, Legal Capability and the Role of Public Legal Education, „*Law for life, foundation of public legal education*“, p. 11 - 14. Prieiga per internetą: <http://www.lawforlife.org.uk/wp-content/uploads/Legal-needs-Legal-capability-and-the-role-of-Public-Legal-Education.pdf>
46. Pečiulis Ž. (2014). Žiniasklaida ir naujosios medijos „*Žurnalistika 2.0. Evoliucijos revoliucija?*“, *Informacijos mokslai*, p 101. doi: 10.15388/Im.2014..3918
47. Pew Research Center. (2014). „*Internet Seen as Positive Influence on Education but Negative on Morality in Emerging and Developing Nations*“. Prieiga per internetą: <https://www.pewresearch.org/global/2015/03/19/internet-seen-as-positive-influence-on-education-but-negative-influence-on-morality-in-emerging-and-developing-nations/>
48. Prakapas R., Prakapienė D. (2018). Socialinių tinklų naudojimas švietime: Teorinės išvalgos. *Šiuolaikinės visuomenės ugdymo veiksniai*, (3), p. 153. Prieiga per internetą: <https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/16127/33167361.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
49. Prakapas R., Žilinskienė R. (2009). Teisinis ugdymas bendrojo lavinimo mokykloje: pedagogų požiūris, „*Socialinis darbas*“, (2), p. 51. Prieiga per internetą: https://www.mruni.eu/upload/iblock/5b6/6_prakapas_zilinskiene.pdf
50. Rajendran L., Thesinghraj P. (2014). „The Impact of New Media on Traditional Media“, *Middle-East Journal of Scientific Research* 22 (4), p. 609, doi: 10.5829/idosi.mejsr.2014.22.04.21945

51. Rosa de A. S, D. Laura, Bocci. E. (2018). Mapping the Dissemination of the Theory of Social Representations via Academic Social Networks, „*Encyclopedia of Information Science and Technology, Fourth Edition*”, p. 1, doi: 10.4018/978-1-5225-2255-3.ch611
52. Samuolytė J., Aleknevičienė J., Valutytė R. (2011). Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos prieinamumas: pirminė ir antrinė teisinė pagalba, „*Tyrimas*“, p. 72, 74 - 75. Prieiga per internetą: https://www.hrmi.lt/uploaded/TYRIMAI/VGTP_tyrimas_20111216_FINAL.pdf
53. Statista Research Department. (2019). Share of individuals reading or downloading online news, newspapers or magazines in Great Britain from 2007 to 2018. Prieiga per internetą: <https://www.statista.com/statistics/286210/online-news-newspapers-and-magazine-consumption-in-great-britain/>
54. Steenkamp ir Hyde-Clarke. (2014). Information, Interactivity, and Social Media, p. 19-30, doi: 10.1080/15456870.2015.972404.
55. The Law Society. (2016). Developing a public legal education program, Guidance and tool kit, p. 4. Prieiga per internetą: <https://www.lawsociety.org.uk/news/documents/public-legal-education-guidance-february-2016/>
56. UAB Gemius Baltic. (2015). Lietuvos naujienų portalų realių vartotojų skaičius. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/verslas/medija/tarp-top20-portalu-net-astuoni-delfi-grupes-portalai.d?id=70207036>
57. UAB Gemius Baltic. Sausio mėnesio apžvalga. (2020). Sausio mėnesio svetainių TOP25 pagal realius vartojus. Prieiga per internetą: <https://www.gemius.lt/interneto-ziniasklaidos-naujienos/sausio-menesio-apzvalga-5397.html>
58. Kantar. (2018). Metinė žiniasklaidos tyrimų apžvalga, p. 26, 27. Prieiga per internetą: http://www.tns.lt/data/files/Metines_apzvalgos/KANTAR_Metin%C4%97_medij%C5%B3_tyrim%C5%B3_ap%C5%BEvalga_2018.pdf
59. Ugdymo plėtros centras. (2015). Medijų ir informacinio raštingumo ugdymo metodinė medžiaga, „*Medijų vaidmuo visuomenėje*“, p. 133. Prieiga per internetą: [https://sodas.ugdome.lt>bylos>GENERAL](https://sodas.ugdome.lt/bylos>GENERAL)
60. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas. (2005). Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.249832>
61. Wimmer R. D., Dominick J. R. (2010). *Mass Media Research, An Introduction, Ninth edition*, p. 2. Prieiga per internetą: <https://books.google.lt/books?id=PaCejPIhGEOC&lpg=PA2&dq=types%20of%20mass%20media%20by%20researchers&hl=lt&pg=PA2#v=onepage&q=types%20of%20mass%20media%20by%20researchers&f=false>

62. Žitkienė R., Mačerinskienė I. (2014). *Magistro baigiamojo darbo rengimo tvarka. Mokomoji knyga*, p. 19. Prieiga per internetą: https://www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/institutai/ekonomikos_ir_verslo_institutas/budejimas/MBD_Zitkiene_Macerinskiene_LT_galutinis.pdf

SANTRAUKA

Darbo tema – „Medijų indėlis skatinant visuomenės teisinį švietimą“.

Darbo tikslas – nustatyti medijų indėlį skatinant visuomenės teisinį švietimą.

Tyrimo metodika – atlikta kokybinė ir kiekybinė turinio analizė, siekiant apibūdinti ir aprašyti medijų indėlį skatinant visuomenės teisinį švietimą. Kontent(turinio) analizės metodas buvo panaudotas tiriant specializuotų teisinių portalų skelbiamą informaciją, naudojantis sudarytomis teisinio švietimo aspektų schemomis. Kiekybinės turinio analizės metodas naudotas teisinio švietimo temomis internetiniuose dienraščiuose skelbiamų straipnių skaičių, kuriuose gvildenamos teisinio švietimo temos, tada skaičiuotas jų vartojimo dažnį, taip pat gautų tyrimo rezultatų perkėlimui į statistinius duomenis t.y. diagramas, kuriuose atsispindi specifinių teisinio švietimo aspektų naudojimo kiekis.

Darbo rezultatai – specializuoti teisiniai portalai ir internetiniai naujienų dienraščiai prisideda prie visuomenės teisinio švietimo skatinimo. Specializuotuose teisiniuose portaluose talpinama įvairi teisinė informacija, tiek apie teisinę pagalbą, tiek apie specifinių teisinių situacijų ypatumus (paveldėjimas, santuoka, vaikų globa), nuorodos į teikiamas paslaugas nuotoliniu būdu, prieinami įvairių teisinių dokumentų šablonai. Teisinių portalų teikiamos informacijos ir dokumentų šablonų internetu prienamumas suteikia prieigą neišėjus iš namų ir be teisininko išssikišimo, taupant savo laiką ir išlaidas. Internetiniuose dienraščiuose informacija yra nuolat atnaujinama, todėl visuomenę pasiekia nauja ir tiksli informacija, aptariami teisinio išsilavinimo, teisinių žinių svarbos ir naudojimo aspektai, kitaip nei specializuotuose teisiniuose portaluose skelbiama bendro pobūdžio informacija, aptariamas ir teisinis švietimas ugdymo kontekste, teisinių paslaugų teikimo vietos, teisinių paslaugų kainos, taip ogi žmonių teisių ir laisvių tema. Nors teisinio švietimo aspektai, tiriamuosiuose šaltiniuose atsispindi nevienodai, tačiau, pagal skelbiamos informacijos turinį, vienas kitą papildo.

Raktiniai žodžiai – medijos, internetas, internetinė žiniasklaida, visuomenės teisinis švietimas, teisinis portalas, internetinis dienraštis.

SUMMARY

The topic of the thesis – „The contribution of the media in promoting public legal education”.

The aim of this thesis – to determine the contribution of the media in promoting public legal education.

Methodology of the research – Qualitative and quantitative content analysis was conducted to describe the contribution of the media in promoting public legal education. The content analysis method was used to investigate the information published by specialized legal portals, using schemes of aspects of legal education. The quantitative quantitative analysis method used for the number of articles were published in online dailies, which covered legal education topics, then calculated their frequency of use, as well as the transfer of the research results to static charts showing the amount of use of specific aspects of legal education.

The results of the thesis – specialized legal portals and online newsletters contribute to the promotion of legal education in the public. Specialized legal portals contain a variety of legal information, both on legal aid and on the specificities of specific legal situations (inheritance, marriage, child custody), links to services provided remotely, and templates for various legal documents. The online accessibility of information and document templates provided by legal portals provide access without leaving home and without the intervention of a lawyer, saving you time and expense. Online news portals are constantly updated, bringing new and accurate information to the public, discussing aspects of legal education, the importance and use of legal knowledge, unlike general information on specialized legal portals, legal education in the context of education, legal services, prices, and so is the theme of human rights and freedoms. Although the aspects of legal education are not uniformly reflected in the research sources, they are complementary in terms of the content of the information published.

Keywords - media, internet, online media, public legal education, legal portal, online newspaper.